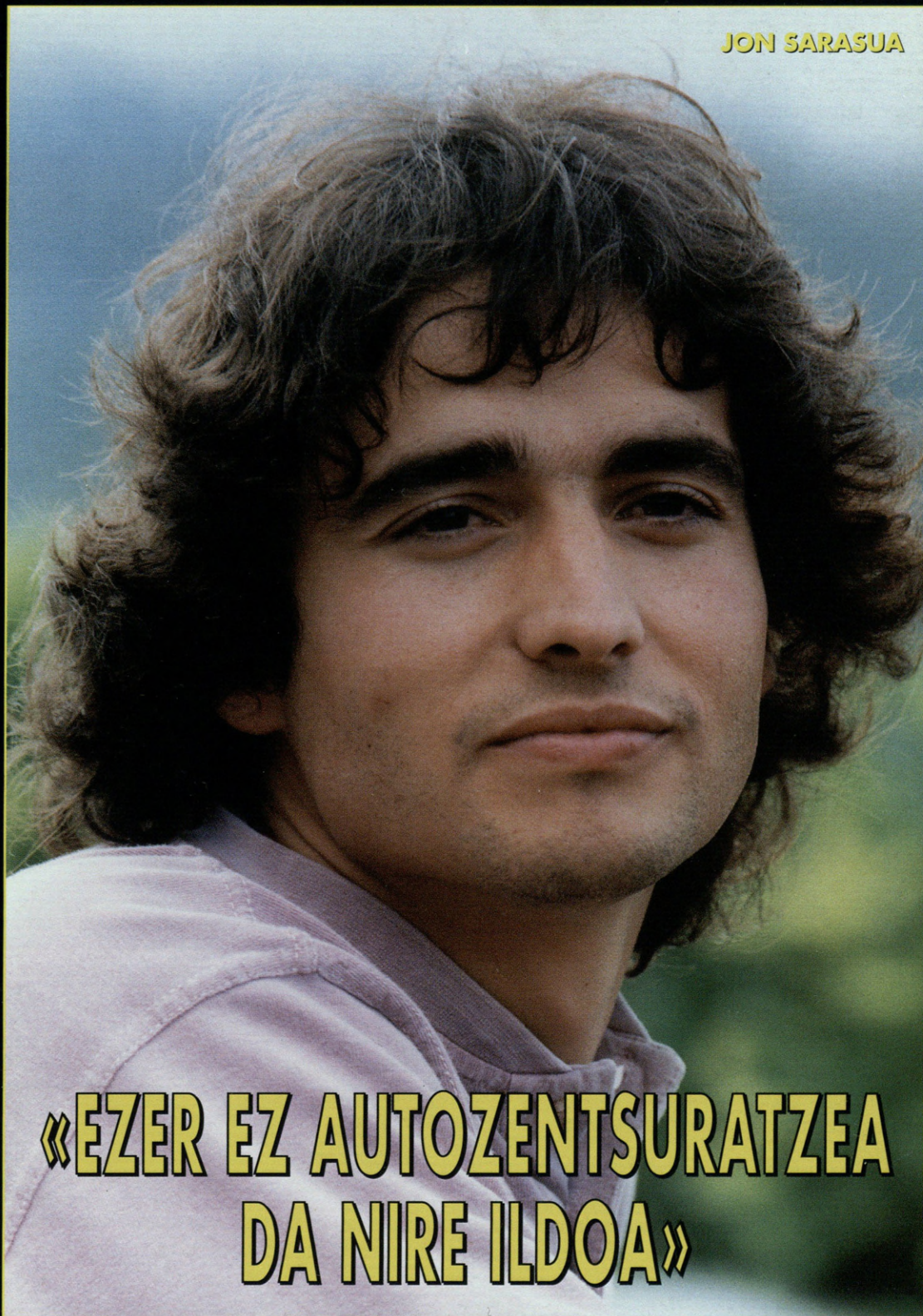

ARGIA

JON SARASUA

«EZER EZ AUTOZENTSURATZEA
DA NIRE ILDOA»

PABLO MOSQUERA

«Araba beti
'Alava' izan da
eta ez Araba»

ARTZAIN
TXAKURRA

Corbeia eta Iletsua:
euskal arrazak

EKONOMIA

Daewoo, Transpapel
eta Vaillant
Hego Euskal Herrira

JUAN LUIS
ZABALA

«Ez neukan barne
sentipenetan gehiago
sakontzeko gogorik»

KALITATEA ETA ESTREINUAK GASTEIZKO OIHALA ZABALTZEN

DATORREN ASTEKO

ARGIA

REKIN

ELGOIBARREN KILOMETROAK 90

DEBA BEHEKO ALTXORRAK

Elgoibar • Deba • Eibar • Soraluze

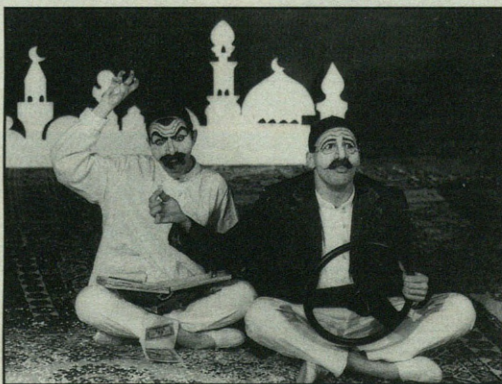
Mutriku • Mendaro • Ermua

Mallabia

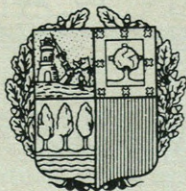
6. Politika kronika. MIKEL JAUREGI.
8. Pablo Mosquera: «Gorrito gehiago sor dezaketen atal berria saihestu behar ditugu». MIKEL JAUREGI.
12. Aita Santuaren bisitaldiak berpiztu du Frantzia estatu laikoaren inguruko eztabaida. Klovís I.a ala Marianne? XABIER ARANBURU.
15. Daewoo, Transpapel eta Vaillant Hego Euskal Herrira. XABIER ARANBURU.
18. EKBk berreuskalduntze prozesua zabaldu eta egungo euskararen egoera salatu nahi du. Euskarari bidea emateko. IDOIA TORREGARAI.
20. Euskal Artzain Txakurraren izendapenak Gorbeia eta Iletsua arrazak babesten ditu. Zakur artzainek ere labela. ANDONI URBISTONDO.
23. Euskal sukaldaritza, artisau eta musikaren ordezkaririk Porti Vechjuko ferian. PELLO ZUBIRIA.
26. Azpeitia, Beasain, Leioa eta Elorrioko ikastolak ikasturte berriaren aurrean. IXIAR ROZAS.
29. Jon Sarasua: «Euskalgintzan gizarte ekimenak atera ditu beti babarrunak eltzetik». ARANTXA ERASUN.
34. Kultura kronika. MIKEL ELORZA.
37. Kalitatea eta estreinuak Gasteizko ohiala zabaltzean. JON ABRIL.
40. Juan Luis Zabala: «Ez neukan barne sentipenetan gehiago sakontzeko gogorik». MAITE ARTOLA.
42. Miren Aranburu: «Jazz-doinu hauek, galdua nuen abesteko gogo piztu didate». RITXI LIZARTZA.
45. Argitalpenak. MAITE ARTOLA.
48. Irrati-telebista. ARRITXU ZELAIA.
52. Aukeran. GURUTZE IZAGIRRE.
56. Denborapasa.
58. Nafarroan UPN. PATXI ZABALETA

JON SARASUA: Euskalgintza kezkatua, horren inguruan bildu ditugu mintzagaiak. Hedabideetako euskara, Euskalkom, gizarte ekimena eta, oro har, euskararen unibertsoa aztertu ditugu. Pentsamendua aldarrikatzen du aktibismoa akats omen duenak; horretarako herri ekimenean sinestun, «babarrun zailenak eltzetik» atera baititu. /29

GASTEIZKO ANTZERKI JAIALDIA: Berezia, inon bada; Udazkeneko koartatenpora adina iraungo duena. Gasteizko antzokien ohialak mundu osoko obrentzat zabalduko dira eta horien artean gutxi badira ere euskaldunak. Aipamen berezia behar dute: Taun Taun eta Iruña Pequeno Teatro taldeek. Horiek izango baitira gurean estreinuak ekarriko dituztenak. /37

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Diputazioa
Kultura eta Euskera Departamendua

Argitarapen honen editzioari laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

kutxa fundazioa
fundación

ORAIN ARGIA REN HARPIDEDUN EGINEZ GER

HAUETAK
OPARIREN B
ESKURATUKO DUZ
DOHAINI

ANTTON OLARIAGA

Alukiss

BASOTIK EDANEZ

IDAZLEEN PIZTIARIOA BARRUAN

erein

ALUKISS-BASOTIK EDANEZ
ANTTON OLARIAGA

POSTERRA (63 x 43): GERRA AURREAN ARGIA REN HARPIDEDUN
ZEN FAMILIA BAT SUPAZTER ONDOAN.

KIOSKOAN BAINO
%20a MERKEAGO

ARGIA REN HARPIDEDUN IZAN ZAITEZ

Telefonoz ere egin dezakezu harpidetza zenbaki honetara deituaz 9etatik 1era eta 3etatik 7etara
943 - 37 15 45

ANTTON OLARIAGAREN
ALUKISS - BASOTIK EDANEZ

ARGIA REN POSTERRA

HARPIDETZA TXARTELA

(943) 37 15 45

FAXA: (943) 36 10 48

IZENA	1. DEITURA
2. DEITURA	TELF.
HELBIDEA	POSTA KODEA
HERRIA	HERRIALDEA
BANKU EDO AURREZKI KUTXA	
SUKURTSAL HELBIDEA	SUKURTSAL ZKIA.
KONTU KORRONTEA/LIBRETA	
Entitate	Sukurtsala
K.D	Kontu zenbakia

ARGIA: Zirkuitu ibilbidea 15

LASARTE-ORIA 20160

HARPIDETZA SAIA
(BEZ barne)
Hego Euskal Herria
12.100 pta
Ipar Euskal Herria
685 libera
Espainia 12.100 pta
Beste Atzerriak
15.750 pta
Airez 24.850 pta
Euskal Kulturaren
URTEKARIA
etxearen insulak

IRAKUR- LEAK MINTZO

Euskarak militantzia behar du

BARKATU baina euskararen egoera ona dela eta hobetzen doala entzuten dudanean ez dut sinesten. Euskal Herriko hiriburuetan erabiltzen den hizkuntza erderaren bitartean, eta herri kozkor gehien-tsuenetan ere honela gertatzen denean, ez dago guretzat gauza onik. Euskara bizia, hau da, kalean normalki erabiltzen dena, herrixka batzuetara mugatzen den bitartean, bere azken gotorleku antzera.

Badakit euskara ikasten ari direla hainbat lagun, euskal perfila eskatzen zaiela funtzionarioei eta abar. Baina Bilbo, Gasteiz, Baiona, Iruñea eta Donostia izan ezik, Irun, Zumarraga, Beasain, Miarritze, Audio eta halakoetan ere kale hizkuntza erdera da. Tolosan ere, bere euskeraren mitoa eta guzti, gehienbat erdera entzuten da. Osakidetzako ambulorioetara joaten bazara, normalena bertakoek euskararik ez jakitea da, eta berdin ertzainek, epaitzietako langileek, Renfekoek eta abarrek. Hortaz, nola esan genezake Euskal Herrian gaudenik? Errealitate gordina hau da, estadistikak bat edo beste eman arren: lehen esan bezala, euskara azken gotorlekuetara mugatua dagoela eta hauetan ere erderaren zitza sartzen hasia dela. Hori horrela izanik, dei larria luzatu nahi nieke geratzen garen euskaldun zaharrei eta sortzen diren berriei, eta hauxe da: hel diezaiozula militantzia gogor bati. Egin dezagun non nahi geure hizkuntzan. Joan gaiten euskaraz mintzatzen diren taberna eta dendetara. Erosi ditzagun euskal aldizkariak. Mezatarra joaten bagara,

izan dadila euskarazkoetara. Hitz batean, senti dezagun gure lurrean gaudela eta euskara gure hizkuntza dela. Eskubidea eta arrazoia gurekin daude.

JOXE JABIER IRAETA
ZALDIBIA (GIPUZKOA)

Baliarraindik

IDATZI honen bidez, gure haserre adierazi nahi genioke irakurle orori aurtun gertatu zaiguna adieraziz.

Herri jaietarako, abuztuaren 16rako konkretuki, Bittor Aiaperen kantaldia iragarri zegoen gaueko 11etarako.

Kantaldia aurrera eramateko soinu ekipoa alokatu genuen Arrasateko Soinua eta Donostiako Sonotec etxeekin. Etxe hauek gaueko 9etarako dena prest egongo zela agindu ziguten egun berean. Gaueko 9ak, 10ak, 11ak eta 12ak... eta inor ageri ez. Hori bai, Bittor Aiaperen kantaria 9etarako etorri zen. Jendea inguruan, kioskoa hutsik eta hura zen egoera...

Genituen telefonoetara deitu eta erantzunik ez, azkenean... gaueko 12:15etan hitz egitea lortu ondoren, hauxe izan zen emandako arrazoia: *«Beste toki batean gaude eta ez gara joango; esan iezaiozue jendeari gezurra, istripua izan dugula»*.

Bai, bai... ondo irakurri duzue, horixe izan zen entzun behar izan genuena.

Kantaldira inguratu zen jendea gertatu zena garbi asko esan ondoren, Bittor etxera joan zen ezer egiterik izan gabe.

Soinua eta Sonoteci esan nahi diegu hori ez dela giza legez jokatzeko, *diru gogoz* baizik, herri txikiak ez gaudela alperrik eta aurrerantzean aintzakotzat har gaitzela. Bertaraturakoei, aldiz, eskerrik asko egoera ulertu eta onartzeagatik.

LEIRE ZUBELDIA ITURRIOZ (JAI
BATZORDEAREN IZENEAN)
BALIARRAIN (GIPUZKOA)

HIRUKO TXIKIAN

Unibertsal probintzianoak

Internazional itxura eman nahi duten entrepresen, euren komunikaziotan jatorrizko hizkuntzaren ondoan ingelesezko itzulpena erabiltzen dute normalean. Frantsesek, espainolek, italiarrek... Guztiak bat datoz horretan. Eta geuk ere horrela egiten dugu aspalditik: euskararen ondoan, ingelesa. Ba hara non, katalanak izan diren gurea normalizat hartuta txintik atera ez duten baka-rrak, zeren espainolak, progreenak —orain beren buruak liberalizat definitzea maite dutenak— one- nean ere esplikazioen bat galdetu gabe ez dira geratzen. Eta orokorrean, beren ezadostasuna adierazi digute. Orogen gainetik, guztiek espainoltzat nahi gaituzte. Frantsesena okerragoa da. Euskara, frantsesaren ondoan ere, ezin onartu. Eta euskara erabiltzea frantsesaren aurkako erasotzat hartu duenik ere bada. Baina batzuk eta besteak ingelesaren komertzial hegemoniaz kexu dira, maila horretan probintzianoak direla ezin baitute onartu. Eta guk, txikian handi nahiago handiustean txiki baino.

JOXE MARI OSTOLAZA

ARGIA

JABEA: ZERUKO ARGIA, S.A.L.

LEHENDAKARIA: Joxe Mari Irazusta.

ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko

Arduraduna: Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Xabier Aranburu, Arantxa Erasun, Mikel Jauregi, Juan Joxe Petrikorena, Arritxu Zelaia.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Dokumentazioa: Ernesto Ibarluzea, Ainhoa Gerra.

Administrazioa: Jasone Larrarte.

Harpidetzak: Olatz Korta, Elena Guinea, Maider Amenabar.

Hedapena: Isabel Bereziartua.

Publizitatea: Inigo Txintxurreta, Nekane Zubeldia, Itziar Diaz de Durana, Miren Larrarte.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. pabiloia. 20160 Lasarte-Oria.

Tlf: 37 15 45. Faxe: 37 34 03/36 10 48.

BIZKAIA: Zaballurru 2, 1. ezkerre. 48003 Bilbo. Tlf: 410 34 34. Faxe: 410 37 15.

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122

Urruña. Tlf: 59 47 60 00. Faxe: 59 47 60 01.

NAFARROA: Iratxe Monastegia 70, 3.

ezkerre. 31011 Iruñea.

Tlf: 17 80 78. Faxe: 17 80 77.

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Abuztuaren 10 hura

BOST egun: guztira, 120 ordu. 7.200 minutu baraualdian. Bostehundik gora lagun —euskal preso politiko bakoitzeko pertsona bat— Europako zazpi hiriburutan barreituta. Eta akaso, herri 'urrun' horietako komunikabideek gure artekoek baino atentzio, lerro, orrialde eta komentario gehiago eskaini dizkiete.

Hauena amaitu da, baina 22 euskal preso politikok gose-greban jarraitzen dute Euskal Herrira ekar ditzaten eta euren giza-eskubideak errespetatu daitezen eskatzeko. Eta hauena ez da bospasei egunekoa izango —dagoeneko hamabost egunetik gora egin dituzte—. Bat baino gehiago «norbaitek arduratzen hasi beharko luke» pentsatzen hasia zenean, horra PPren Gobernuari EAJk mahai gainera botatako mehatxua: Europako Legebiltzarrek giza-eskubideei buruz onartutako txostena bete ezean, EAJk Europako Auzitegian salaketa jar dezake. Badirudi jeltxak tinkotasunez heldu diotela arazoari. Ikusteke dago, baina, enbidoari eusten dion ala hitz hutsean geratzen den. Orain, Aznarren Gobernuak du hitza, are gehiago kasik fronte guztietatik presoen hurbilketa eskatzen ari zaizkionean.

PP-REN eta EAJren arteko harremanak 'krisian' daude aspalditxoan. Egungo egoera ez ote da abuztuaren 10ean Ajuria Eneko Mahaiaik egindako bilkuraren ondorio zuzena? Politikariei oporraldiak

zapuztu zizkien bilera hark hasiera batean inork uste baino eragin handiagoa izan dezake. PPrekiko desadostasunen zakua betetzen ari dela entzun da pasa den astean jeltxak bozeramailearen ahotik, eta guztiek dituzte buruan 1997ko Espainiako aurrekontuak. Oporretatik politikaren eguneroko zurrunbilorako buelta ez da gozoa izan batzuentzat.

Horien artean dago EAJ. Fronte askori erantzun behar izan die Arzalluzen alderdiak, tartean Miguel Sanz Nafarroako lehendakari berriaren esanei. Nafarroa-

ren eta EAeren arteko Batzorde Iraunkorraren izatea zalantzan dago eta jeltxak ez dute pasatzen utziko Aznarren Gobernu presionatzeko aukera. Baina bitartean, lankidetzako organoa kolokan da. **SANZ** irailaren 18an egin zen lehendakari karguaren jabe. Eta honen diskurtsoak bi ardatz izan zituen: elkarrizketarako eskaintza eta atzera begiradarik ez. Nonbait, atzera ez begiratze hori modan jarri zaigu. Oroimenik ez dugulakoan?

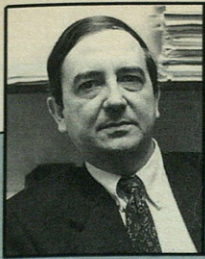
MIKEL JAUREGI

GEZURLAND DEPARTAMENDUA

ZERBAIT mugitu da errotik urteotan Lapurdi, Nafarroa Beherea eta Zuberoan. Alkateen Biltzarrean Iparraldeko herri txikietako auzapezek euskal departamentua defenditu dute, Paureren babesetik ateratzea, eta hiri handien jarraitzaile isilak izatearen kontra oldartu dira. Hitzez. Ondoko egunetan ikusiko da Grenet, Alliot-Marie, Lamasoure eta gainerakoek hariak nola mugitzen dituzten, baina urrun geratu da 1981eko hura, Mitterrand departamentua eskaintzen, hautetsiak kontra... Kontrakoen ar-

gudioak ere aldatu dira. Donapaleuko Lasserrek ez du Frantziaren batasuna aldarrikatu, Intxausperen proposamena Parisko Biltzarrean atzera bota zutenek egin zuten bezala: Baionako portuaren bideragarritasuna da orain estakurua, adibidez. Konspirazio gehiago izanen da, seguru: EMAk Iparralde Egunerako estrainatu duen herri izenak — «Gezurland»— zerbait esan nahi baitu. Auzapezen iritzia gaineratik Iparraldeko herritarrena dela diote, ministro, ministro-ohi eta notableen artean erabakitzeko.

PELLO ZUBIRIA

IÑAKI ANASAGASTI REN TARTEA

ESTATUKO SEGURTASUN INDARREN MURRIZKETA

Egokitu beharra

EGOKITZEAREN gakoa, Administrazio Zentralak Ertzaintza polizia integraltzat duen ala ez jakitea da. Hala bada, Polizia Nazionalak zein Guardia Zibilak, eskuduntzei dagokienez, Gernikako Estatutuak dioenera egokitu beharko lukete.

Honengatik ari zaio eskatzen Eusko Jaurlaritza Gobernu Zentralari Estatuko Segurtasun Indarrak EAEn egokitzeko plangintza bat. Hauen kopurua eta funtzioak zehaztuko litzuke plangintzak.

Ez da oso logikoa egungo polizia-herriarrak arteko erlazioa: polizia bat 240 biztanleko —185 biztanleko izan beharko lukenean—. Gizarte honetan ezin dira ametitu bikoiztasunak, kosto bikoiztak,

beharrezkoak ez diren paralelismoak eta alferrikako aurkakotasunak. Politika arrazional edo burutsu batekin gauzak askozaz hobeto funtzionatuko lukete.

Bestetik, Polizia Nazionalaz hitz egiten denean kontu honek ez du soilik gorputz horretan geratu behar, Guardia Zibilarengan ere eragina izan behar du. Izan ere, ia 3.000 guardia zibil ditugu EAEn, eta aldiz, 1.500 polizia. Jadanik ia 7.000 ertzain lanean ari direnean, diru-xahuketa izugarria litzateke egungo egoeran jarraitzea. Ondo diseinatutako lan zehatzak profesionalki betetzea baino, badirudi polizia kopurua dela polizi-efikaziarako ezinbesteko baldintza.

Herrizaingo Saila eta Madrilgo Barne Ministerioa ados jartzeko garaia heldu da. Gainera, Barne Ministerioak beti zuhurtzia handiz jokatu izan du informazioa eskaintzerakoan eta plangintzaren bat aurkezterakoan. Eta hau ez da gertatu es-

katu ez delako, orain arte Madrilek gai honetan itzal artean jokatzeko ahalegina egin duelako baizik. Eta lehen bait lehen jakin behar da polizia kopurua zenbatekoa izango den eta zein funtzio beteko dituzten, eta zehaztu baldin badira, zein ardura eta eskuduntza izango.

Polizi-gaiari dagokionez, beti dago errezero handia. Bere garaian, asko kosta zitzaigun Administrazio Zentralak Euskal Estatutua garatzea poliziarri zegokionez. Guztiok gogoratzen ditugu polizia-agenteen onarpenari, motorrei eta armei buruz agertu ziren informazioak. Madrilen ez da gustukoegia euskal polizia propioa. Baina badago, funtzionatzen du eta integrala da; Schenger-ekin konektaturik dago eta Europar garrantzizko harremanen alorrean jartzen gaitu. Honengatik, polizia berri batek beste batzuen itzala ez izatea ezinbestekoa da, nahas ez dezaten. Horregatik da ezinbestekoa egokitze plangintza.

Inaxio Oliveri EAko idazkari nagusia honela mintzatu zen iragan larunbatean Lizarran egindako ekitaldi politikoan: «*Autonomia Estatutua ez da trenaren azken geltokia. Herriar gehienek borondateak argitu beharko du zein den nahi duten estatut politikoa, eta borondate hori inork ezin geldiaraz dezakeen trena da*». UAko idazkari nagusia den **Pablo Mosquerak**, ostera, Estatutua gainditzeko Oliverik egindako deialdia gaitzetsi zuen: «*Indar nazionalistek Estatutura mugatu behar dute. Objektibotasun eta erreallismo ariketa bat egitea beharrezkoa dute, munduan bakarrik ez daudela kontura daitezten. Estatututik aurrerago begiratzeko joera dago, eta hori arriskutsua da, segurtasun eza sor baitetzake*».

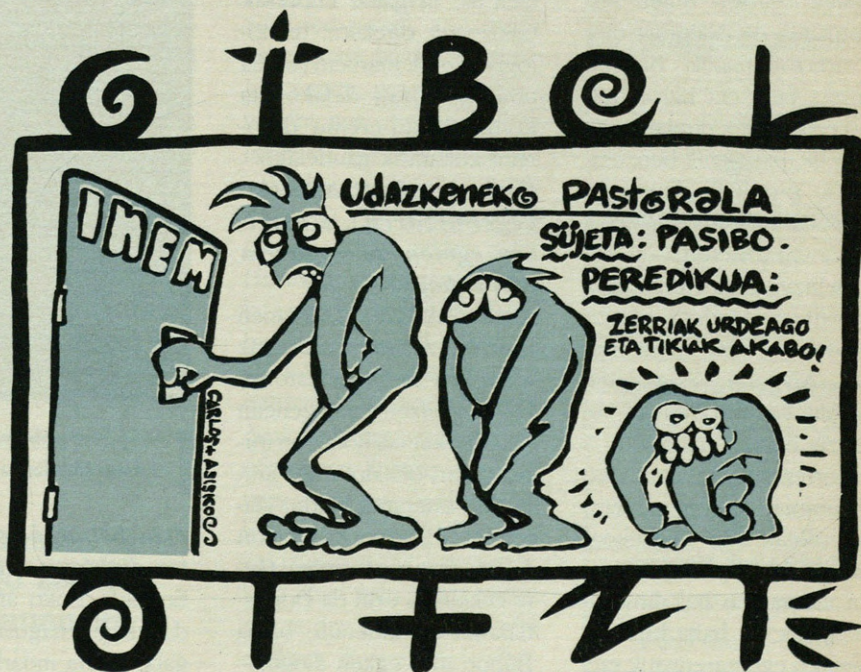
Bestalde, **Floren Aoiz** Herri Batasunaren Mahai Nazionaleko kideak dei egin die Jose Antonio Ardanazari eta Jaime Mayor Orejari gatazkaren irtenbideei buruz eztabaidatzeko: «*Badaukagu gogo horiek azaltzen ikusteko euskal herriarrek noiz erabaki dugun libreki gure nazio nortasuna uka-*

tzen duen monarkia espainiarraren parte izatea».

EAeko hiruko Gobernuari buruz ondokoa hau adierazi du **Carlos Iturgaitzek**: «*Hirukoak lidergoa galdu du, eta ez du herria gobernatzen, beraien arteko istiluak baino ez dituztelako antolatzen. Eraitzak hor daude. Jauregik gauza bat dio, eta*

Garaikoetxeak beste bat erantzuten du. Hori da egoera».

Nafarroaren eta EAEn arteko organoarekiko UPNk dituen asmoei buruz jardun du **Joseba Zubia** EAren Senatuko bozeramaileak: «*Inposaketa politikoa izateak negoziazio soil bat ere onartezina bilakatzen du, hitz bakar bat aldatzeko bada ere*».

Pablo Mosquera, Unidad Alavesako idazkari nagusia

«Gorrito gehiago sor dezaketen atal berriak saihestu behar ditugu»

U Aren berezko aurpegia dugu Pablo Mosquera. Galizian jaioakoa, egun Gasteizen bizi da 49 urteko gizon hau. Legebiltzarkidea dugu, besteak beste. 2010. urteko UA irudikatzeko eskatu diogunean, zera bota digu bat batean: «Ezingo nuke orain bezala squashean jokatu».

Uneotan, zein ezberdintasun ikusten dituzu Arabako mapa politikoaren eta EAEko beste bi probintzietakoen artean?

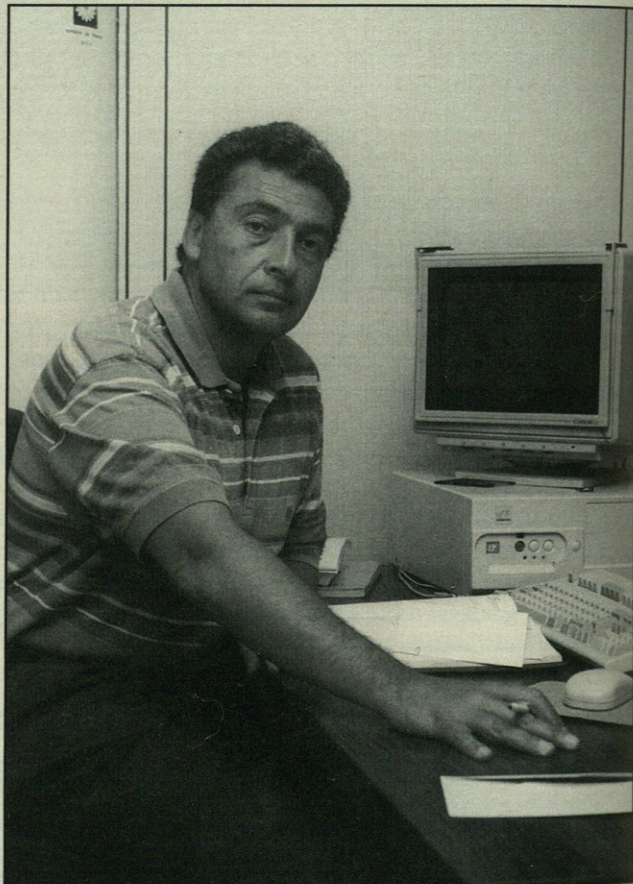
Euskadi hiru komunitate naturalek osatzen duten komunitatea da. Naturala diot bi arrazoiengatik: batetik, paisaia bera eta herritarrak oso ezberdinak direlako, eta bestetik, bakoitzak bere erakunde propioak dituelako: foru-erakundeak. Jendearen izaera ere ezberdina da, eta baita bizimodua ere. Ez gara bizkaitarrak edota gipuzkoarrak bezain kantabriarrak. Arabarra isilagoa da, eta hitz egiten duenean zuhurtzia handiz egiten du.

Horrez gain, Arabako ekonomiak oso parametro ezberdinak ditu Bizkaikoarekin edo Gipuzkoakoarekin alderatuta: bai diru-iturriengatik eta baita krisi-garaietako egoerarengatik ere.

Arabarrok hobeto moldatu gara krisietara, langabezia tasa txikiagoa dugu eta, aldaketetara hobeto egokitzaren garez, Arabako ekonomia lehenago nabarmen-tzen da. Zergatik? Enpresak txikiagoak direlako, teknologia berriak martxan jartzea errazagoa izan delako eta komunikazio-eremu dotorean kokaturik gaudelako.

Eusko Jaurlaritzak, Eusko Legebiltzarra... Gasteizen egotea onuragarria edo kaltegarria da?

Abantailak dakartza hemen izateak. Arabarron izaeraz kutsatzen da hona datorrena. Gasteizera datozenean herri kaskar eta hotzaren irudia ekarri ohi dute, eta arabarron izaeraren beldur izaten dira. Hiri zoragarriarekin egiten dute topo, ordea. Gure eskaintza ezin da Donostiakoarekin alderatu, baina Bilbori itzal egiten diogu.

«Espetxe-politika askozaz errazagoa izanen litzateke berau Eusko Jaurlaritzak kudeatuko balu». (Arg.: Alberto Elozegi).

Zein behar nagusi ikusten dizkiozu Arabari?

Euskadi osoko arazo berak dauzkagu, nagusiki bi: langabezia eta indarkeria. Ara-

zo zehatzei helduz, ez gara berezko eredu ekonomikoa topatzeko gai izan. Oraindik arabar enpresa txikiaren ereduaren bila gabiltza. De-

«Denek ezagutzen dute gure mezua, eta horrek ziurtatzen du UAren etorkizuna.». (Arg.: A. Elozegi).

lorsen liburu zuriaren ildoei jarraiki, zera gustatuko litzaidake: Arabak Delorsek deskribatzen duen errejio-eredu horrek bezala funtzionatzea, non, azpiegituretara-ko laguntza handiekin, enpresa txiki eta ertainak gai diren ekonomia bultzatzeko, diru-sarrera berriak sortzeko eta, batik bat, beste enpresa batzuk erakartzeko.

Bestalde, arduraturik nago Arabako unibertsitate-kanpusarekin. Batetik, hainbat gaztek kanpoko kanpusetara jo behar izaten dute, eta bestetik, ez dugu lortu kanpusak arabarron bizitzan eraginik izatea. Badago hirugarren arazo bat ere: ez dugu lortu Araba Gasteiz baino zerbait gehiago izatea. **Euskararen gaiari helduz, UA ez da isilik gera-**

tu EAEko hiru probintzien izenak aldatu eta soilik euskaraz izendatzeko EAJk egindako proposamenaren aurrean. Horrenbestera al da?

Ohituraz egiten den moduaren aurka joatea errespetu falta da. Legeek ezin dute ohituraren aurka joan, besteak beste; ohitura eskubide-iturri delako. Araba beti *Alava* izan da eta ez Araba. Ez dut ezer elebitasunaren aurka, elebitasunak bi aukera eskaintzen baititu eta bakoitzak askatasun osoz nahi duena aukeratzen baitu. Baina ez zait ondo iruditzen arrazoi politikoengatik nire herriari izena aldatzea. Kasu honetan, EAJk herritarren iritzia jaso behar zuen, eta horren arabera, modu batera edo bestera jokatu. Eta bes-

tela, legeak dioena eskatu, hots, elebitasuna.

Beraz, askok pentsa zezaketen modura, kontua ez da euskararen aurka besterik gabe egitea.

Katalana eta galiziera hitz egiten ditut. Ez naiz Felipe II.aren inperioko gaztelaniar haietako bat; topa dezakezun pertsonarik antizentralistena naiz. Ez dut euskaraz hitz egiten, eta 49 urterekin ez dut nire burua euskara ikasteko indarrez ikusten.

Euskara gizateriaren ondarea da eta inork ezin du ondare baten aurka joan. Hizkuntz politikaren aurka-ko jarrera mantentzen dugu, bi arrazoiengatik. Batetik, ez delako askatasunean oinarritzen. Dagokion erakundeak erabilera sozialaren eta ofizialaren arteko gerturatzea lortzen ez duen artean, kontuz ibili beharra dago eskakizunekin. Ez badut euskara ikasi nahi, askatasunaren aurka jardungo zenuke euskara ikastera behartzen

“Ez badut euskara ikasi nahi, askatasunaren aurka jardungo zenuke euskara ikastera behartzen banauzu”

HAMARREKOA

JAVIER MORAZA

«Laguna, kidea eta squasheko irakasle bikaina»

JOSE ANGEL CUERDA

«Alkatea»

MATTI ITURRALDE

«Lanbide-kidea eta neskato xarmangarria»

JAIME MAYOR OREJA

«Espainiako Gobernuan Euskadiko PPren presidentzian baino lan hobea egitea espero dut»

FELIX ORMAZABAL

«Arabako lautadako azeria da Felix Ormazabal»

RAFAEL LARREINA

«Pertsona ona»

FERNANDO BUESA

«Laguna eta oso gizabidetsua»

JUAN MARI OLLORA

«Oso gizon konplexua da Ollora»

ANTON S. DE SANTAMARIA

«Ideia eta eztabaida handien gizona»

CARMELO BARRIO

«Asko ikasi du, agian neronek irakatsi niolako»

banauzu. Bigarren arrazoia zera da: kostoaren eta eraginkortasunaren arteko erlazioa. Hainbat baliabide erabili dira euskara bultzatzeko, baina emaitzak ez dira batere onak izan. Gainera, hizkuntz politikan zentralismoa nabari daiteke, homogeneizazioa joz.

UAren botoemailearen profila egingo zeniguke?

UA sortu zenean, foralismoaren mezuak nahi adinako arrakasta izango ote zuen edo ez zalantza genuen. Kultur maila baxuko jendeak foru-eskubideak inork baino hobeto ezagutzen ditu, bizi egiten baititu. Espainian autonomiari buruzko eztabaidak irauten zuen artean, Araban autonomiaren sentimendua oso argi zegoen, eta bertokoek autonomia horretan bizi nahi zuten. EAEko autonomiarekin, baina, ez daude gustura, galtzen atera baitira. Eredu horretatik jasotzen ditu UAk botoemaile gehienak: kanpotik etorritako zein bertako arabarrak, ezaugarri propioak dituztenak, dagozkien eskubideak errespetatu ez zaizkielako EAEko administrazioarekin gustura ez daudenak.

UArena ere nazionalismoa da beraz.

Zergatik ez? Nazionalista izatea komunitate baten eskubideak eta autogobernuerako eskubidea aldarrikatzea baldin bada, inor baino nazionalistagoa naiz.

Euskal Herriak autode-terminazio eskubidea lortu eta berau beste subiranotasun maila batean gauzatuko balu, Arabak EAETik autode-terminatzeko eskubidea aldarrikatuko lukeela entzun izan dizuegu UA-koei. Planteamendua, berederen, gogorra da.

«Presoek eskubide zibilak galtzen dituzte, baina ez dute giza-duintasuna zertan galdurik». (Argazkia: Alberto Elósegui).

Askatasunean sinesten dut, eta modu librean hautatzeko eskubidean. Ez nago herri eta komunitateen autodeterminazio eskubidearen aurka, are gutxiago Berlingo harresia erori zenetik. Eskubidea bideratzerakoan sortzen zaizkit zalantzak. Araba komunitate naturala da, eta hala izanik, arabarrei zer nahi duten galdetu behar zaie. EAEren irizpideak aldatu eta euskal herritarrei Espainiako Estatuan gustura dauden, zer nahi duten... galdetzen bazaie, arabarren ahotsa ere entzun beharko litzateke.

«Nazionalista izatea komunitate baten eskubideak aldarrikatzea baldin bada, inor baino nazionalistagoa naiz»

Arabak nortasun propioa du, beraz, komunitate bezala eskubidea dugu Estatuan parte hartu nahi dugun edo ez, EAEen jarraitu nahi dugun edo ez, edota Nafarroaren antzera foru komunitate gisara funtzionatu nahi dugun edo ez erabakitzeko.

Herriaren eta komunitatearen arteko ezberdintasuna azaldu nahi dut. Herri galiziarra eta kataluniarra hor dira. Galizian jaio eta bizi izan nintzelako, herri galiziarreko kidea naiz; Katalunian hezi eta ama bertokoa dudalako, herri katalunia-

rreko kidea naiz. Baina ez naiz komunitate kataluniarreko edo galiziarreko kide, ez bainaiz bertan bizi. Ekarrí adibide hori Euskal Herrira. Bertan bizi garenez, komunitate honetako herritarrak gara, eta beroni dagozkion eskubideak dauzkagu.

Arabarentzako UAren proiektu politikoa Nafarroaren eredu bera da, beraz.

Komunitatearen kasuan bai. Euskaditik kanpo edo barruan izan daiteke, foru komunitatea Euskadiren barruan ere izan baikaitzke. EAEen guztiok berdintasunean gaude, eta txikia izan arren, besteek errespetatu egin behar naute. Elkarlenerako prest egongo ginateke, baina gure nahiak errespetatuz. Patata eta erremolatxa landuko dituen industrigunea osatu nahi badugu, utz diezagutela egiten.

Denborak ematen duen ikuspegitik, orain biru bilabete ETak luzatutako astetebeteko ekintza armatuen etenaldia eta ondorengo erantzunak nola baloratzen dituzu?

Astebete horretan historiara pasatuko diren gauzak gertatu ziren. Ajuria Eneko Mahaiaren proposamena aztertuz, ETak nahikoa sentsibiltate ez zuela agertu esango nuke. Su-etenak iraun izan balu, negoziazioa hasi eta gai asko konponduko zirelakoan nago. Aukera hura galtzeak, ordea, hurrengo su-etenaren aurrean nola jokatuko erakutsi digu.

ETak hurrengo su-etena noiz luzatuko zain geratuko behar al da?

Su-etena dagoenean sumatzen du herriak zerbait mugitzen ari dela. Baina alderdiok mugitzen jarraitu behar dugu, herritarren, presoen

eta dena delakoan eskubi-deak defendituz. Finean, guztia baita posible.

Zein da Ajuria Eneko Mahaiaren osasuna abuztuko bilera gatazkatsuen ondoren?

Une txarrak lehen bait lehen ahaztu behar dira. Abuztuan Ajuria Eneko Mahaia bildu zenean, oporrak hondatzea baino ez zuen lortu. Ekainaren 25eko bilera erreferentziatzat hartuz gero, Mahaiak osasun ona izango du, eta Mahaiarekin batera baita Espainiako Gobernuak, hemengoak eta euskal gizar-teak berak ere; txarra, ostera, abuztuaren 10ekoa hartuz gero.

Epe motz edo ertainera, zein izan daitezke etorkizuneko klabeak?

Bizitza politikoa mina eta konfiantza eza eragiten duten faktoreak leundu behar dira. Esaterako, presoan gaia. Presoek eskubide zibilak galtzen dituzte kartzelazigorra jasotzen duten une berean, baina ez dute giza-duintasuna zertan galdurik. Presoak etxetik gertu egoteko eskubidea du. Espetxe-politika askozaz errazagoa izanzen litzateke berau Eusko Jaurlaritzak kudeatuko balu.

Haserraldi edo gorroto gehiago sortzen duten atal berriak saihestu behar ditugu. Hori gauzatzen den neurrian, nahiz eta publikoki bi aldeetatik su-etena aldarrikatu ez, amaierako eszena-tokia diseinatu ahal izateko beharrezkoa den elkarriketarako bidea erraztuko da. Beti ere prozesua guztiz demokratikoa baldin bada.

“Politikari adoretuagoak behar ditugu, zenbait mugimendu eginez eskandalua eragiteko modukoak”

T A N T O A

Konpromezua eta sormena

FAMILIAKO tradizioz medikua. Ez da politikatik bizi, oposizioetan irabazitako mediku-postutik baizik. Osasun Publikoaren aldekoa eta lanbidearen giza-profilarekin konprometitutakoa, honek herritarren arazoak barrutik ezagutzea ahalbidetzen dio. Haurra zenetik egin izan du kirola, eta horrek bere bizimodua baldintzatzen du. «Futbolarengatik» ardurtua. Irakurtzen duen lehenengo egunkaria «Marca» dela eta futbol-taktikak bizitza politikoa aplikatzen dituela aitortzen du.

UVAko eta Madrilgo Pozo del Tio Raimundoko garaietan Caritaseko militante izana. Bertan, gizarte-lana eta ikasketak uztartu zituen, eta ikasketak ordaintzeko lan egin zuen.

Zaletasunez marinela, Lugo-ko itsas-portu txiki batean hezi baitzen. Oraindik baditu bertan lagunak, eta oporraldiak eta izpirituaren lasaitasun une gorrenak bertan igarotzen ditu.

Lanerako gaitasun handia garatu du, eta horrek jarraitzeko zailak diren produktibitate eta sormena ekarri dizkio. Horrek ingurukoek baino erritmo bizkorragoa daraman batek izan ohi dituen gatazkak dakartzkio. Idaztea atsegin du, eta sekulako abiadan irakurtzen du; mota guztietako informazioa bereganatzea eta edozein motako idazki kopuru handiak kaleratzea ahalbidetzen dio horrek.

Bere kurrikulum oparoak hainbat esperientzia jasotzen ditu: adibidez, Espainiako ospitale zuzendaririk gazteena izan zen eta lau oposizio irabazi zituen. Politikan, aldiz, ezagutza objetiboa eta sormena eta sena nahasten ditu. Legebiltzarkide handia eta hizlari bikaina, gaztetandik proiektuak gidatzeko gaitasuna izan du. Erabakiak hartzeko duen erraztasunak ekarri dio gizon istilutsuaren fama: ez da ezeren eta inoren aurrean makurtzen. Ba-

Enriqueta Benito
UAko
legebiltzarkidea

ketze proiektuarekin, giza eskubideen defentsarekin eta herritarren eta lurraldeen arteko berdintasuna gauzatuko duten formulak bilatzearekin konprometitutakoa. Ajuria Eneko Mahaiaren printzipioen defendatzaile sutsua da.

Galizian jaio eta bere bizitzaren zati bat Madrilan eta Barzelonan egin arren, 20 urte daramatza Arabako lur eta jendearekin, foru eskubideekin eta foru autonomiaren garapenarekin konprometiturik.

Baikorra al zara?

Beharko, bestela ez nintzateke nagoen tokian egongo. Gainera, gatazka egoera honek ezin du askozaz gehiago iraun, oso jende gutxi baitu interesik gatazkak jarrai dezan. Jendeak besteengana gerturatu eta elkarlanean jarduteko borondatea dauka, bata eta bestearen jarre-rak ez baitira hain ezberdinak. Hori argi ikusi genuen Elkarri-ren bake-konferentzian. Agian politikari adoretuagoak eta ausartagoak behar ditugu Euskadin, zenbait mugimendu eginez es-

kandalua eragiteko moduko politikariak.

Irudika ezazu Araba 2010. urtean.

Eskualdeen garapen handiagoko Araba nahi nuke —hiriburuarekin ezberdintasun gutxiago izanez—, *per capita* errenta handiagokoa, ongi definitutako kultur profila, langabeziarik gabeko Araba, aldamenekoen elkartasuna izango lukeena, foru gobernu indartsukoa, behartsurik eta zokoraturik gabekoa, politika sozial aurrerakoa jarraituko lukeena, indarkeriarik gabekoa, edo nork edozer aldarrikatzeko modua izango lukeena...

Egin gauza bera UAren.

UA Arabako partidua izatea espero dut, bertako foru eskubideak defenditzen jarrai-

tuko duen alderdi aurrerakoa. Bizimodu publikoaren berrikuntza aurkitu nahian arituko litzatekeena, alderdi independentea, eta ahal bada, erakundeetan parte hartuko lukeena. Erakundeetan ez bagaude, gure ahotsak behar adinako indarra izatea nahi nuke. Alderdi batek gizar-tearen eta erakundearen arteko bitartekoa izan behar du. Hori galduz gero, helburu maltzurereko enpresa bilakatzen da.

Gainera, gure mezua oso zabaldua dago gizartearen. Batzuk alde izango dira, eta beste batzuk aurka; baina kontua da denek ezagutzen dutela, eta horrek ziurtatu egiten du UAren etorkizuna.

MIKEL JAUREGI

Aita Santuaren bisitaldiak berpiztu du Frantzian estatu laikoaren inguruko eztabaida

Klovis I.a ala Marianne?

Joan Paulo II.ak egin berria duen bisitaldiak berpiztu du Frantzian estatu laikoa defendatzen eta arbuiazen dutenen arteko eztabaida; ezkerrak laikotasuna aldarrikatu du; Le Penek, berriz, 'traidoretzat' jo ditu bisitaldiaren aurkakoak.

Joan Paulo II.ak ez zuen argitu, Reimsko hitzaldian, estatu eta elizaren arteko harremanen gaia.

KLOVIS Lehenen bataiatu zutenean, duela hamabost mende, bihurtu (omen) zen katoliko Frantzia. Edo bihurtzen hasi herritarren gehiengoak. Joan Paulo II.a bisitari izan dute orain gutxi frantsesek, mendeurren gogoratzearen, antza. «Frantzia, Elizaren alaba nagusia», zioen Aita Santuak 1980ko bisitaldian. Hitz apalagoak izan ditu orain-

goan, jakin baitzekien frantses asko kopetilun zebilela. Izan ere, laikotasuna, eliza eta estatuaren arteko bereizketa, arrazionaltasuna... lege eta oinarritzat ezarri zuten 1789ko Iraultzak. Eta frantses gehienak katolikoak izan arren, egonezina eragin du askorengan Karol Wojtylaren bisitak.

Estatu laikoaren oinarriak koloka jarri dituela Joan

Paulo II.aren Frantziaratzek uste dute zenbaitzuek. Bisitaldiaren gastuak gobernuak ordaindu izana izan da haserrea eragin duten gaietako bat. Edo segurantzaren lanetarako milaka jandarma eta polizia erabil izana. Bi jokabide horiek ez datoz bat, diote laikotasunaren defendatzaileek, eliza-estatu bereizketarekin. Horrexegatik, agian, ez zuen

Frantziako Gobernuak batiere ordezkariarik bidali iragan astean Reimsko aireportura, Joan Paulo II.ak meza eman zuen lekura. Bernadette Chirac, presidentearen emaztea, bertaratzeotan zen, baina atzera egin zuen honek ere azken momentuan.

Aitzitik, Reimsko meza jendetsuan izan zen Jacques Gaillot, Frantziako pobreen

gotzaia, Vatikanok bere kargutik duela gutxi kendu zuena. Gailloten jarrerak isladatu zuen, beste ezerk baino hobeto, frantses katoliko askoren sentipena. Izan ere, erdibiturik azaldu zen gotzaiaren bihotza: batetik, katolikoa izaki, Reimsa jo zuen; bestetik, eta bidenabar, Parisko manifestaldian parte hartzeko deigean zuten. Manifestazio horretan aldarrikatu zuten 10.000 lagun inguruk, joan den igandean, ez direla elkarrekin nahasi behar eliza eta estatua, ez dutela onetsiko 'ordena katolikorik'.

Katoliko asko, sinestun gutxi

MANIFESTAZIO horretan gazte jendea bildu zen batik bat eta bertan ziren LCRko Alain Krivine, SOS Racismeko Fode Sylla, Arrazismoaren Aurkako Mugimenduko Mouloud Aounit eta beste zenbait pertsonaia. Manifestarietarik askok ziotenez, «ez dugu deusik Aita Santua Frantziara etortzearen aurka, ezta Eliza Katolikoaren kontra ere. Adierazi nahi duguna da ez dela Frantzia osoa Joan Paulo II.aren aurrean makurtu dena, bere arau moralak onartzen dituenen, teledibista kontrakoa azaltzen abalegindu bada ere».

Hori da, hain juxtu, asuntua: frantses gehienek katolikotzat jotzen dituztela beren buruak, baina inork gutxi onesten Eliza Katolikoaren arauak. Eta katoliko 'ofizialen' kopurua bera ere beheraka ari da. Bataiatutakoak 45 bat milioi herritar dira, biztanleriaren % 75 inguru. Baina gutxitzen ari da kopurua. Azken estatistiken arabera, aurreko hamarkadan haurren % 62 bataiaraz-

«Marianne (Errepublikaren irudia frantsesentzat), laikoa da nik maite dudana Frantzia» zioten manifestariak Parisen.

ten zituzten gurasoek; gaur egun, % 58. Badu Frantziako Elizak kezka gehiagorik: 1980an ezkontzen % 65 egin ziren errito katolikoaren baitan; 1993an, % 51. Frantziako biztanleriaren erdiak ez du Elizaren premiarik sentitzen bizitzako errito nagusienei (jaiotza, ezkontza, heriotza) aurre egitera garaietan.

Aita Santu modernoa

ARE gehiago: bataiatutako katolikoetatik laurdenak soilik jotzen du bere burua

sinestuntzat. Beste hainbeste dira tradizioagatik edo Eliza katolikoaren itzalpean segitzen dutenak. Beraz, 20 bat milioira jaitsi beharko litzateke Frantziako katoliko praktikanteen benetako kopurua. Apaizgoaren gutxitzea da joera horren beste adierazgarri bat: 40.000 duela hamar urte, 28.000 egun. Iaz 95 lagun besterik ez ziren apaiztu. Edonola ere, frantses gehienek iritzi ona edo oso ona dute Joan Paulo II.z; alabaina, % 26k bakarrik jotzen du Aita Santu modernotzat.

Igandeko manifestazioan aldarrikatu zuten 10.000 lagun inguruk ez direla elkarrekin nahasi behar eliza eta estatua

Ezin harritu, beraz, iragan asteko bisitaldiak zenbait jende asaldatu izanak. Erlijioa alor pribatura, norberaren sinesmen eremura mugatzea izan baitzen Voltaire eta gainerakoen garaiaren nagusia, frantses askoren idearioan ukiezintzat jotzen den aurrera-pausua. Eta Joan Paulo II.ak ez du garbiro adierazi zer deritzon gai horri. Eliza eta gizartearen arteko harremanei buruz argibiderik eskainiko zuela Reimsen espero zuten zenbaitzuk. Ez zuten horrelakorik entzun. «Frantziako arimaren historia izpiritualaz» mintzatu zen Aita Santua, Klovis I.ren here-dentzia erlijiosoaz.

Klovis I.aren zorioneko bataioa

KLOVIS I.aren bataioa izan baita, lehenago genioenez, Joan Paulo II.aren bisitaldiaren arrazoi-aitzakia eta ondorengo eztabaidaren piztailea. Bosgarren mende amaieran lortu zuen Klovisek frankoen erregetza. Bere aita Txilderiko I.a hil ondoren Tournai-ko franko saliarren errege izendatu zuten. Segidan, Soissons-ko bataila irabazi ondoren (486) alamanak, burgundiarak eta bisigodoak garaitu zituen. Monarkia frankoaren sortzaile eta eta Galia osoko errege bakarra izan zen Klovis I.a. Bere emazte Klotilderen eraginez egin omen zen katoliko eta bere agintepean bildu zen Orleansko kontzilioa. Klovis I.a izan zen lehen errege barbaro katolikoa.

Beharbada. Zeren eta bere ustezko bataioaren XV. mendeurren dela eta historialari asko mintzatu baitira. Gehienek zalantzan jarri dute data. Hori da, ordea

Klovis Lehena erregea duela milata bostehun urte bataiatu -omen- zuten.

(frankoen erregea noiz kristautu ote zen zehazki) gu-
txienekoa. Asuntuaren ma-
mia beste zera batean datza.
«Le Nouvel Observateur» al-
dizkariko zuzendariak, Jean
Danielek, aurreko asteko
zenbakian eman zizkigun
hausnarketarako ideia bat-
zuek: «Printzipioz, laikota-
suna Estatuaren eta erli-
gioaren arteko bereizketa
da. Hauxe da, bain juxtu,
modernitatearen ardatza,
alor publikoa eta pribatua,
biak bereiztea. Frantzian
mendebete baino gehiago
behar izan da modernitate
horretara heltzeko».

Laikoak eta 'antifrantzesak'

MAURICE Barbier historia-
lariak badakarkigu beste
burutaziorik: «Laikoa izaki,
Estatuak ezin du laikota-
suna doktrina edo ideolo-

giatzat hartu, desagiteko
arriskuan jarriko bailuke».
Egoera paradoxikoa, Jean
Danielen iritiz, «Estatua,
Elizatik banandua, erli-
gioak errespetatzera behar-
tzen baitu; baita banaketa
hori onartzen ez duten er-
lijioak ere, islama eta ju-
daismoa bereziki». Fran-
tziako ezkerak ozenki al-
darrikatu du: «La France que
j'aime est laïque», eliza eta
estatuak, bakoitza bere alde-
tik. Jean Marie Le Penek
besterik uste du: «Antifran-
tsesak dira Aita Santuaren
bisitaren aurka azaldu di-
renak». Jakin izan balu Klo-
vis I.ak bere bataio egunetik
1.500 urte paseak direnean
oraindik ere elkarrekin ez-
tabaidan dabiltzala, ekitaldi
hura medio, bere ondoren-
go frankoak!

XABIER ARANBURU

MUNDUA EZ DA BIRIBILA

Gezurak, hilerriak eta hautestontziak

BOSNIAKO indarren erresistentzia ahalmenari
buruzko aurrikuspenek huts egin zutelako,
agian, eta gerra gehiegi luzatu zelako, kontua da
oso zail dela ezkutatzea nortzuk izan ziren Bos-
nia-Herzegovinako sarraskien egileak eta bul-
tatzatzaileak: nazional-katoliko kroaziarrek eta
nazional-ortodoxo serbiarrak. Eta batzuk zein besteak irri-
bartsu errezibitu ohi zituzten Europako Gobernuak, loreak
eskainiz eta oinpetan alfonbrak jarritz. Gerraren amaiera,
bakea taularatzea, horixe zen gobernu horien helburu na-
gusia. Aldi berean, beren herritarren kontzientziak zuri-
tzeko sistema, *demokrazia-
ren bidean* dabilen Bosnia-
ren istorioa azalduz. Behar
zuen istorioak amaierarik
ere: hauteskundeak, garai-
pen politikoa Balkanetan
bertan lortu zela adierazteko.

IRENE CORMENZANA
SOS Balkanes-eko kidea

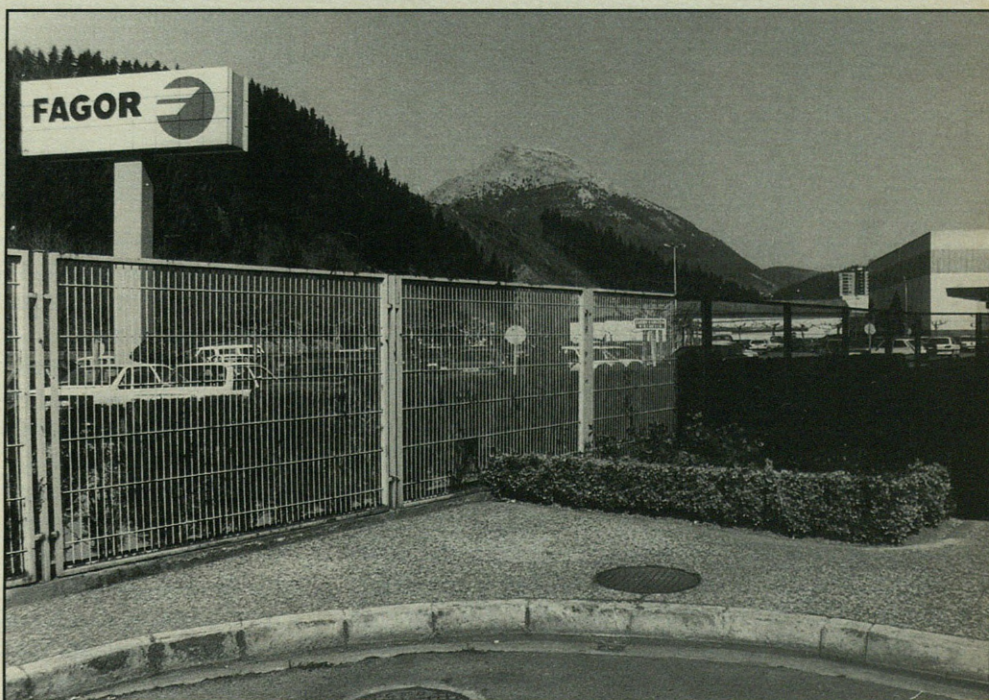
GORDINA da, ordea, egia:
askok ezin izan dute botorik
eman, hilda direlako; edo
urrutiegia, edo hiltzaileen-
gandik hurbilegi. Srebreni-
can 27.750 musulman bizi zi-
ren sarraskiak eta kanpora-
ketak hasi ziren arte, hots,
biztanleria osoaren % 75. Hi-
ru lagun, soilik, itzuli dira ha-
ra botoa ematera. Jakina, boto asko ez dira libreak, *gai-
tzerdi*koak baizik. Izan ere, hiltzaileetakoren batek Bos-
niako lehendakaritza eskura ez zezan horixe zen bidea,
botoa A. Izetbegovicen SDA alderdiari ematea. Gaitzerdi.
Borreroen eta biktimen botoek balio berbera izan duten
hauteskundeak ez dute, alabaina, ezer aldatuko. Alderan-
tzi: Hagako Epaitegira eraman beharreko zenbait lagun
eta alderdi beren buruei botoa ematen aritu dira. Lore eta
alfonbren garaiak berriro ere.

EGOERA horretan Bosnian hauteskundeak egitea hil-
tzaileei babesa ematea da, demokratikoki hautatutako po-
litikari bihurtzeko aukera eskaintzea. Srpska Errepublikatik
kanporatutako bosniarrei beren etxeetara itzultzen ez
diete utziko, eta herrialdeak banatuta segiko du. Horrelaxe
hedatu da patina *demokratikoa garbiketa etnikoa* deri-
tzaion horretan. Eufemismorik gabe esanda, *genozidioan*.
Hauteskunde prozesuaren eta emaitzen legitimotasuna
baliogabetzeko datuak asko dira, gardenak, nabarmenak.

Milaka milioitako inbertsioak egingo dituzte eta ehundaka lanpostu sortuko

Daewoo, Transpapel eta Vaillant Hego Euskal Herrira

Hego Koreako Daewoo, Austriako Transpapel eta Alemaniako Vaillant laster izango ditugu Hego Euskal Herrian, hozkailuak, papera eta berogailuak egiten; eta berriro entzun da VW auto lantegirik egitekotan dabilela.

Arrasateko Fagorrek eta Alemaniako Vaillantek berogailu lantegia egingo dute Bergaran.

HAMABOST urte luzez desindustrializazio gogorra jasandu, ari da jasaten oraindik ere, Hego Euskal Herriak. Ehundaka fabrika eta tailer itxita, milaka langile kalera, gazte gehienak lanerako itxaropenik gabe... 70eko hamarkadaren

amaierako krisiak biziki astindu ditu bazterrak, Bizkaia eta Gipuzkoako burdin eta papergintza alorrak bereziki. Eta hara non -paradoxa dirudi- ageri diren orain bi alor hauek inbertsioen bultzatzaile eta, ustez bederen, lanpostu berrien sortzaile-

tzat. Daewoo, Transpapel, Volkswagen, Vaillant... hauek guztiak omen dabil-tza Euskal Autonomi Elkar-tean lantegirik zabaltzeko asmotan.

Batzuena segurutzat jotzen da. Alemaniako Vaillantek eta Fagorrek bero-

gailuak egiteko lantegia jarriko omen dute martxan Bergaran, Gipuzkoan. Inbertsioa hiru mila milioi pezetakoa izango omen, eta 400 lanpostu sortuko. Donostiako egunkari batek zabaldutako berrien arabera, 1997ko hasiera aldera

Bizkaiko Diputazioak auto lantegiaren esperantzan erositako lursailak.

hasiko litzateke lanean Bergarako fabrika eta hurrengo urterako izango omen erabateko ekinean. Hau da, urtean 800.000 berogailu egiteko moduan. Vaillant da Europa osoko berogailu ekoizle nagusia eta Fagorrekin bat egiteak merkatuaren puska bikaina jarriko du bi konpainia hauen eskuetan.

Berogailuak eta papera

EUSKO Jaurlaritzako Industria Sailean pozaren pozez jaso dute Bergarako lantegiaren berria. Dirulaguntza handiak agindu dizkio Jaurlaritzak Mondragon Corporacion Cooperativari (Fagor horren baitakoa da), enpresa eta lanpostu berriak sortzekotan beti ere. Badirudi lehen urratsa emana duela MCCk. Orotara 83.000 milioi pezeta inbertituko ditu talde honek proiektu berriak garatzen ondorengo hiru urteotan. Lanpostuak, berriz,

3.100 sortuko omen, horietarik erdiak Euskal Autonomi Elkartearen. Bergarakoarekin bidearen laurdena egina lukete, lanpostutan behintzat.

Arabaren, bestalde, eta aurrikuspenak betetzekotan, paper eta elektrotresnagintza alorretako bi enpresaren inbertsio handiak izango dituzte laster. Austriako Transpapel konpainiak 65.000 milioi pezetako (2.600 milioi liberako) inbertsioa egingo du Lantaron herrian. Eusko Jaurlaritzaren laguntzarik izango du proiektu honek ere. Austriako konpainiari eskatzen zitzaion baldintzetako bat -EAEn elkarte berria sortzea- joan den ostegunean bete zuen Transpapelek. Elkarte berriak -Transpapel Euskadi SAK- 10 mi-

lio pezetako kapitala du oraingoz, eta 100 milioitara handituko dute Lantarongo lursailak prest direnean. Suitzako Polytechnic-ek izango du kapitalaren % 87, eta gainerako % 13 Euskal Herriko inbertsionistek.

Zenbat lanpostu sortuko dituen Arabako lantegi berriak, hori zehazterik ez da izan oraingoz. Jakin da, ordea, milioi bat metro karratuko lursailak bereganatuko dituela Transpapelek Lantaron herrian eta obrak datorren urteko hasieran izango direla martxan. Ebro ibaitik ura hartzeko baimena lortu beharko du aldezturik. Eta erabilitako ura ongi araztu edo depuratua ibairatzeko konpromezua sinatu ere. Orain hiru urte ibili zen Araban paper lan-

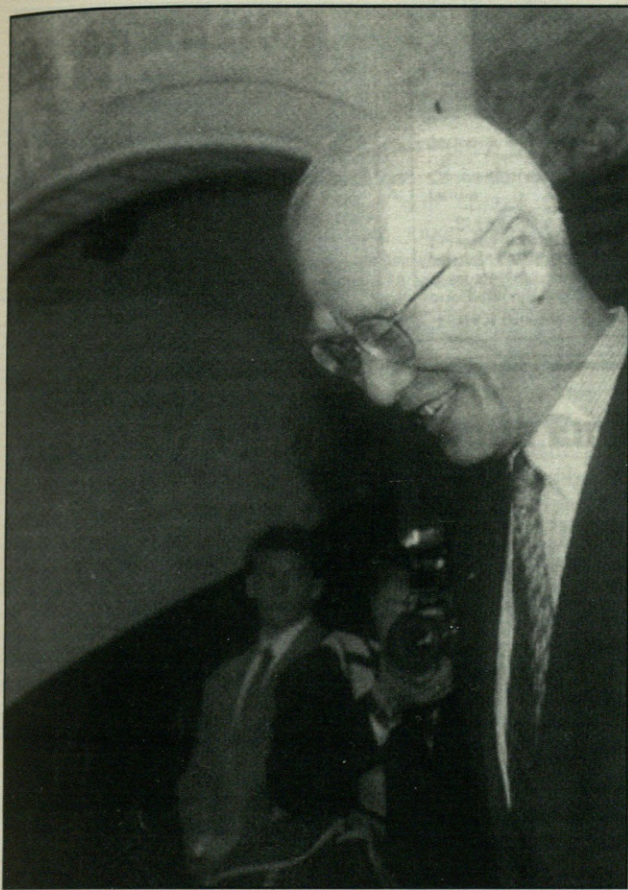
Arabaren paper eta elektrotresnagintza alorretako bi enpresaren inbertsio handiak izango dituzte laster

tegitik eraikitzeke asmonik, baina porrot egin zuten negoziazioek. Oraingoz, antza, bada aukerarik proiektuak aurrera egin dezan. Horrela izatekotan, kalitate handiko 300.000 tona paper egingo lituzke urtean Lantarongo Transpapelek eta lehengaiaren %50 paper birziklatua izango litzateke.

Daewook ere Arabara

ARABAN bertan, eta elektrotresna alorrera joz, datorren hilean hasiko dira eraikitzen Jungitu herrian Daewoo multinazionalaren hozkailu lantegia. Konpainia honetako presidentea, Kim Woo-Chong, Gasteizen izan berria da. JA Ardanza Lehendakariarekin eta Javier Retegi Industria Sailburuarekin elkarriketatu zen Woo-Chong, Hego Koreako enpresari ezagunen eta aberatsenetakoa. Izugarriko hazkunde prebisioak ditu Daewook ondorengo urteotarako (urtean lau bilioi pezetako fakturazioa izatekin 21 bilioi izatera heldu nahi du 2.000. urterako) eta Arabako lantegian 10.000 milioi pezeta inbertituko ditu. Lanpostuak 300 inguru izango dira, hasieran, eta 300.000 hozkailu egingo ditu urtean Lantarongo lantegiak. Gerora 500.000raino handitu lezake produkzioa.

Bizkaian, berriz, pentsatzen hasiak dira artzaina eta otsoaren ipuinaren antzekoa ez ote den Volkswagenean lantegiarena. Badatorrela VW, ez datorrela, Diputazioak prest dituela lantegia eraikitzeke lursailak, autoak egingo dituztela Zornotzan, kamioiak egingo dituztela... Azkenekoa iragan astean zabaldu zen: kamioi lantegia egin nahi omen du

Kim Woo-Chong, Daewoo multinazionalaren presidentea eta Hego Koreako super-enpresaria Gasteizen izan berria da.

VWk Zornotzan. Baieztu dute batzuek, gezurtatu besteek, eta inor ez da ausartzen argitasun handirik ematen. Zer edo zer badabilela, hori ziur. Josu Bergarak, Bizkaiko Diputatu Nagusiak berretsi egin du badela negoziatziorik bere erakundearen eta Volkswagenen artean. Baina ezin omen du ziurtatu kamioi lantegiak aurrera egingo duen ala ez.

Zornotzan, VWren zain oraindik

HORIXE bera zioen Javier Retegik, Jaurlaritzako Industria arduradunak, ez dela oso aurrera ere egin negoziatziotat. Baina adostasunik lortuko balitz, Jaurlaritzaren laguntza erabatekoa izango omen du VWk Zor-

notzako lantegia martxan jartzeko. Izan ere, badute EAJko zenbait buruk halako grina bereziren bat EAEn automobil fabrikariek egin dadin. Gogoan izango du bakarren batek Xabier Arzallusek Tolosako Gal-tzaundi Forumean duela urte batzuk esandakoa. Odola, RHa eta gainerakoak aipatu zituzten komunikabide gehienek, baina esan zuen bestelakorik. Adibidez: «Ziur naiz urte gutxi barru izango dela Euskal Herrian automobil lantegirik». Azkenik, Baionako Marcial Ucin eta Sestaoko Altxairutegi Konpaktoa ere laster, aste gutxi barru, izango ditugu hizpide.

XABIER ARANBURU

DIRUAREN HOTSA

Europako Batasunaren alderdi positiboak

M**ASTRICHTEKO** Hitzarmenean zehaztutako Konbergentzia Europarra oinarritzko helburua da Espainiako ekonomiarentzat, eta gobernuaren politika ekonomikoa goitik behera baldintzatzen duena gainera. Hitzarmenean ageri diren lau puntu nagusietako bat defizit publikoaren kontrola dugu. Horrek, jakina, gerrikoak estutu beharra dakar (gastu publikoa murriztuz edo zergak handituz) eta ez du batere harrera onik izan ohi herritarren artean estutu behar horrek. Defizitaren murrizketarekin batera datorren beste baldintzatzaile bat honako hau da: Europako Batasuneko estatu bakoitzaren herri-zorrenen jaulkipena. Hala eta guztiz, Europan jardun ahal izateko konbergentziaren beste bi puntuak ez dira horren beltzak.

KORRITU tasa edo interes tipoen murrizketak (Altxortegi Publikoaren azken letra enkanteak % 6,9seko tasa jo du, minimo historikoa) maileru merkeagoak ekarri dizkie kontsumitzaileei (etxebizitzak erosteko hipotekarioak eta abar), baita enpresariei ere (inbertitzeko erraztasun handiagoak, beraz). Finantziario-bide malguagoak baliabide ugartasuna damaie enpresei, eta, bidenabar, jarduera ekonomikoaren zuzpertzeta. Inflazioaren kontrola da, azkenik, Maastrichteko hitzarmenaren beste baldintza bat. Kontsumorako Prezioen Indizea jator ibili da azken hilabeteotan; horrez gain, badu gobernuak beste laguntzaile bat: Estatuaren menpeko enpresak.

MARCIAL HERRERO

Bankoa-ko ekonomilaria

ERREGAIEN prezioen merkatzeak, duela gutxi Repsolek erabakiak, beste horrenbeste egitera behartu ditu konpetentziako konpainiak. Ondorengo hilabeteotan ikusiko dugu antzeko jokabiderik argindar konpainietan eta, oro har, komunikazioetan, Telefonikan bereziki, hauxe baita alor honetako nagusia. Aurreztaileak ez du zertan beldurrik izanik bere diruen errentagarritasuna dela eta. Izan ere, benetako tasa (nominala ken inflazioa) zenbait herritakoaren gainetik dabil oraindik ere. Alemaniakoaren goitik, adibidez. Beraz, erosketa-ahalbideak ez du zertan behera eginik. Laburbilduz, kontsumitzaileei mesedea besterik ez dakarkie inflazioa kontrolpean jartzearren egindako prezioen beheratze honek.

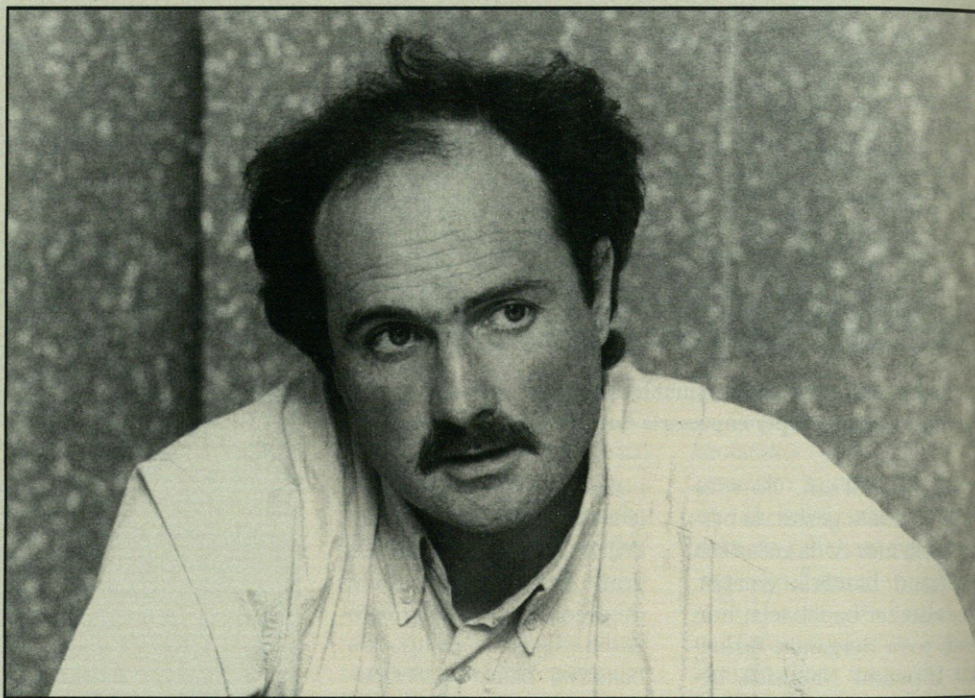
EKBk berreuskalduntze prozesua zabaldu eta egungo euskararen egoera salatu nahi du

EUSKARARI BIDEA EMATEKO

Euskal Kulturaren Biltzarrak hizkuntz politikaren aurrerapausoen aldarrikapena eta gizarteko kontzientzia uztartzen ditu «Eman euskarari bidea!» kanpainan.

EKB-K irailean jarri du martxan «Eman euskarari bidea!» kanpaina. Bere helburua euskararen egoera kaleratu eta gizarte osoarengana zabaltzea da. EKBko lehendakaria den Juan Mari Mendizabalen esanetan, «euskara arlo mugatu batzuetan martxan jartzean dena ondo doala uste du jendeak, baina guretzat hori ez da inolaz ere horrela. Oraindik abalegin asko dago egiteko, eta lan honekin arlo bakoitzean dauden arazoak azaldu nahi ditugu».

Kanpaina hau martxan jartzea uda honetan erabaki

Juan Mari Mendizabal da egun EKBko lehendakaria. (Argazkia: Leire Arzuaga).

badute ere, aspaldiko asmoa zela adierazi du Juan Marik: «azken bi urtetatik gure artean eztabaidatzen ari ginen gai honen inguruan. Pasa den hamarkadan martxan jarritako hizkuntz politika horiek jadanik be-

ren emaitzak ematen ari direla ikusten dugu, baina motz geratu dira. Adibide gisa, hizkuntz politika horien helburuetako bat 14 urteko gazteak eskolatik euskara ikasita atera behar zutela zen, baina argi ikus-

ten da helburu horren erdiraino ere ez garela iritsi. Antzeko beste egoera ugari ikusita, euskarak plangintza orokor baten beharra duela aldarrikatu nahi dugu kanpaina honetan».

Kanpaina informatiboa izango da batez ere. «Euskaraz eta erdaraz egingo dugu, baina, noski, bakoitzak tonu desberdina izango du. Gure helburuak eta salaketak zein diren azal-

**«Euskara arlo batzuetan martxan jartzean dena ondo doala uste du jendeak»
JUAN MARI MENDIZABAL**

tzen duten diptikoak zabalduko ditugu herrietako elkarte, erakunde, sindikatu... eta abarren artean. Hauxe izango da erabiliko dugun tresna nagusia. Diptiko hauek banatu eta azaltzeaz gain, elkarte hauei informazio hori beren neurrian zabaltzea eskatuko diegu, era bonetan egun euskarak bizi duen egoera eta beharra gizarte osora zabal dadin. Diptiko bauen banaketarekin urria edo azarora arte arituko gara. Dena, ordea, ez da informatzea izango, politika orokorreko salaketa batzuk egitea eta mobilizazio kutsua izango duten ekintza batzuk ere aurrera eramango baitituzte. «Aukeratu dugun leloa ere tresna indartsua da, kontsigna hauek oso garrantzitsuak izan obi dira bonelako lanak aurrera ateratzeko eta jendeak gogorarazteko», azpimarratu du EKBko lehendakariak.

Amaitzeko Bilbora

KANPAINA honen emaitzak nolabait batzeko, abenduaren 14an manifestaldi bat egingo dute Bilbon. Mendi-zabalen esanetan, «ekintza honen helburua gizartean bizkuntza politikaren lehenbentsun eta aurrerapausoen beharra eta euskararentzat plangintza orokor bat aldarrikatzea dira. Kontuan izan behar dugu 1997an bizkuntza politikak eztabaidatu egingo direla eta bertan ezarriko direla hurrengo hamar urtetarako oinarriak. Hori jakinda, gauza guztiak berrikusi eta etorkizunerako pausoak zeintzuk izango diren finkatu behar da».

IDOIA TORREGARAI

FERMIN ALTZUGARAI

Nafarroako IKastolen Elkarteko Lehendakaria

Zeindira Hezkuntza Sailaren asmoak gure gizartean euskararen garapenaren aldeko joera eta noizko Euskararen Legearen beharrezko aldaketak legedi hau hizkuntzaren hedapenerako oinarri izan dadin?

ANGEL URTAZU

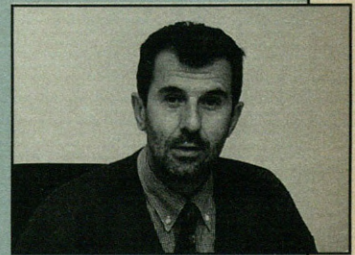
Nafarroako Gobernuako Hezkuntza Zuzendari Orokorra

Egia da azken urte hauetan D ereduan matrikulazioa igo egin dela. Gezurra esatea da, ordea eskaria eskaintza baino handiagoa denik, izan ere, gu eskeintza hori behar den tokian eman baitugu. Argi dago eskariaren arabera aritu garela. Plangintza honek aurreko urteko eta aurtengo kurtsoan balio izan digu. Gobernuak ez du zertan euskara eredia eskaini behar, eredu hoiek hor daude herriak eska ditzan. Euskarazko eskaria %50 baino handiagoa zen guneetan D eredia ezarri dugu, Erronkarin edo Irunean, esate baterako (Ave Maria eskolan).

Gaztelerazko irakasleak ere prestatu egin ditugu euskaraz irakatsi dezaten. Eta aurreko Gobernuak egin ez duen beste gauza bat ere egin dugu: aurreko urtetan birziklatu ziren irakasle hoiek hurrengo bost urtetan euskaraz

irakasteko hitzarmena sinatu zuten. Gure ustez hauek giza baliabide garrantzitsuak dira, izan ere honek langileria orekatu eta egonkor bat izaten laguntzen digu.

Etorkizuneko plangintza zein izango den esatea ezinezkoa zait, izan ere Gobernu aldaketa dela eta gu ez gara hemen egongo. Gure beste proiektu bat euskara hitz egiten ez den Nafarroako lurraldean ere euskaraz irakasteko aukera ematea zen. Hau da, publikotasunetik euskararen eskaintza betetzea zen, baina hau ez da lege aldaketan islatu. Ez dakit hurrengo Gobernuak gai hau jarraituko duen ala ez.

U R R E A

● Gazteizko kale izendegia bukatu berri dute. Bertako alkatea den Jose Angel Cuerdak adierazi duenez, datorren urtariletik aurrera hasiko dira Gazteizko kaleen izenak aldatzen.

G O R O T Z A

● Eguneroko lanean euskara erabili eta bere lankideak agiriak euskaraz betetzea animatzeagatik Gurutze Gorritik kaleratu dutela salatu du bertako langile batek. Auziaren bista hil honen 22an izango da.

Euskal Artzain Txakurraren izendapenak Gorbeia eta Iletsua arrazak babesten ditu

ZAKUR ARTZAINEK ERE LABELA

Gaur egun 1500 artzain zakur daude Euskal Herrian eta 150 inguru, Gorbeia eta Iletsua arrazakoak dira. Bi arraza hauek, duela bi urte onartu ziren Euskal Artzain Txakurra sailkapenaren barne, artzai zakur euskalduna babesteko helburuarekin.

Euskal artzain zakurren ehunetik hamar Gorbeia edo Iletsua arrazakoak dira. (Arg.: A. Eloegi).

EUSKAL artzain zakurrak krisi antzeko garaia ezagutu zuen hamarkada honen hasieran. Benetako euskal artzai zakurren kopurua eskasa zen eta nahastutako artzain zakurrak, gero eta gehiago. Arazo hau konpondu nahian, Euskal Autonomi Elkarteko hiru aldundiek, Mariano Gomez albaitari bizkaitarrari laguntza ekonomikoa eskaini

zioten euskal artzain zakurrari buruzko bere tesia aurkezteko. Tesiaren helburua, «Euskal Artzain Txakurraren arraza ofiziala edo legezkatua izatea zen» Mariano Gomezek adierazten duen moduan. Bi urte luzetan zehar tesia prestatzen egon ondoren, Euskal Artzain Txakurraren arraza onartua izan zen Espainiako Estatuko erakundeetan. Te-

siaren egileak gaineratzen duenez, «garrantzitsua da jendeari jakinaraztea bertako artzain zakurraren izena Euskal Artzain Txakurra dela eta ez gaztele-razko Perro Pastor Vasco». Tesiaren onarpenarekin, helburu bikoitza lortu da Mariano Gomezaren iritziz. «Batetik, babesik ez zuen Euskal Artzain Txakurrari babesa eskaintzea, onarpe-

na izatea eta ondorioz, Euskal Artzain Txakurraren sailkapena osatzen duten arrazen hedapena bultzatzea, artzain zakur nahastuen murriztea eraginez bide batez artzaintzaren arloan».

Euskal Artzain Txakurraren barne, bi arraza daude: Gorbeia eta Iletsua. Sailkapen ofizial horretan ez dauden beste hainbat artzain

Gorbeia eta Iletsua: Euskal Herriko artzain zakurrak

Gorbeia arrazako artzain zakurra Gorbeia mendikatearen inguruan hedatzen da, hau da, Bizkaiko hegoalde osoan eta Arabako iparraldean, baina Gipuzkoako Arrasateraino ere hedatzen da. Arrasateko Pero Mari Segurola artzainak Gorbeia nahiz Iletsua arrazetako artzain zakurrekin aritzen da lanean. Arraren altuera 54 eta 54'5 zentimetro artekoa da eta 22'5 kilo inguru pisatzen ditu. Emeak, arrak baino altuera eta pisu txikiagoak ditu: 51 zentimetrotako altuera eta 21 kilotako pisua. Gorbeia artzain zakurrak, suaren antzekoa den kolore gorria du, burua Iletsua arrazako artzain zakurra baino luzeagoa du eta aurpegian, berezitasun bitxia dauka: begi bazterrean, arrasto beltz bat izaten dute eta aurpegian zehar banatuta bost orein. Ez bat gutxiago, ez bat gehiago.

Iletsua arrazako artzain zakurra Hegoaldeko lau herrialde historikotan zehar hedatzen da, baina banaketa zehatzik gabe. Nafarroan, adibidez, oso txakur gutxi daude eta Bizkaia eta Gipuzkoan, gehiago. Arraza honetako ar eta emeak, Gorbeia artzain zakurraren pisu oso antzekoa dute, baina ez ordea altuera arraren kasuan. Iletsua arra, Gorbeia baino zentimetro bat txikiagoa da bataz beste, hau da, 53'5 zentimetrotako altuera du. Emeak, Gorbeia baino antzera, 51 zentimetrotako altuera du. Iletsuak, ilea luzea du, Gorbeia baino luzeagoa eta area edo hondar kolorekoa. Aurpegia kolore garbikoa du, ez du kolore zuria, beltz edo grisaren arrastorik erakusten eta buztanak, osoa izan behar du. Buztana osoa ez duen Iletsua arrazako artzain zakurrik ez da onartzen Euskal Artzain Txakurraren izendapenean.

zakur badira hala ere, batik bat nahastuak. Ipar Euskal Herrian, apenas dago Gorbeia eta Iletsua arrazako artzain txakurrik. Bertan, «Petit Berger des Pyrénées» izeneko artzain zakurra da zabalduen dagoena. Zakur hau, Hegoaldeko Iletsuaren oso antzekoa da, baina tamaina txikiagoa. «Azkarra da, baina urduriegia ere bai» Mariano Gomezen ustez. Iparraldean nahiko hedatua dagoen beste txakurra, Labrit izeneko artzain zakurra da. Artzain txakur honen izenaren jatorria, «Iparraldeko artzainek Hegoaldearantz egintako transhumanziaren eragin zuzena da» albaitari bizkaitarraren aburuz. Bestalde, azkenaldian Border Colly zakurra hasi dira erabiltzen Iparraldeko artzainak. Zakur

hau zuria da eta Eskozia eta Ingalaterrako muga ingurukoa da. Aipatutako hiru arraza hauez gain, Iparraldean ere artzain zakur moeta asko daude eman den nahasketaren ondorioz.

Arrazaren onarpen mugatua

IPAR Euskal Herriko artzain zakurrak ez daude Euskal Artzain Txakurra sailkapenaren barne eta «arrazoia jatorria da. Hori da irizpide nagusia. Iparraldeko Petit Berger artzain txakurra bertako artzainek erabiltzen, ez da jatorriz Iparraldeko biru herrialdeetako

koa, inguruan dauden Biarno eta Landetako eremuetakoa baizik» tesi egilearen arabera. Albaitariak «Gorbeia eta Iletsua artzain txakurrak, berriz, jatorriz euskaldunak dira» baieztatzen du.

Euskal Herrian dauden artzain zakurren kopuruari buruz datu zehatzak edukitzea nahiko zaila da, besteak beste, etengabe aldatzen doan kopurua delako, baina Mariano Gomezek burututako ikerketaren arabera, 1500 artzain zakur daude, baserrietan bakarrik. Kopuru horren %10a Gorbeia edo Iletsua arrazakoak dira

gutxi gora-behera, hau da, 150 artzain txakur. Bizkaiko Gomezen arabera, «kopuru hau nabiko txikia da oraindik, baina kontuan hartu behar da artzainari asko kostatzen zaiola bere txakurra sailkatzea eramatea eta gu ere, duela bost urte eskas hasi ginela benetako euskal artzain zakurrak izendatzen». Azken urteetan, Bizkaiko Busturian egiten den bilkuran, artzainek erraztasun gehiago dituzte beren zakurrak Euskal Artzain Txakurra izendapenaren barnean sar daitezkeen jakiteko edo ez.

Zakurkumeen hazkuntza

GORBEIA eta Iletsua artzain zakurren kopuruak pixkanaka gorantz egingo duela uste du Mariano Gomezek,

■ Hegoaldean Gorbeia eta Iletsua arrazak dira hedatuenak eta Iparraldean, Petit Berger des Pyrénées eta Labrit

ARTZAIN-TXAKURREN BANAKETA EUSKAL HERRIAN

ITURRIA: FORU ALDUNDIAK

«artzainak konturatzen ari direlako artzain zakurkume 'ofizialak' edo babes-tuak sortzea eta baztea artzaintzaren diru sarrerei gebitu dakiokkeen diru sarrera berria izan daitekeela». Gaur egun, 30 edo 40 artzainek osaturiko taldea Gorbeia eta Iletsua arrazako

artzain zakurrak hazten ari da. Modu honetan, Euskal Artzain Txakurra labelpeko zakurrak Euskal Herri osora ari dira hedatzen. Mariano Gomezek dioenez, «Erronkari, Nafarroako Erribera eta Baztango artzainek eskatu dizkigute jadanik Euskal Artzain txakurkumeak,

eta hau oso esanguratsua da, bailara bauetan nabastutako artzain zakur asko daudelako eta artzaintza bertako ekonomiaren arlo garrantzitsuenetako bat delako. Ipar Euskal Herrian zehar ere egon da eskaeren bat, baina bemen hedapena mantsoagoa izango

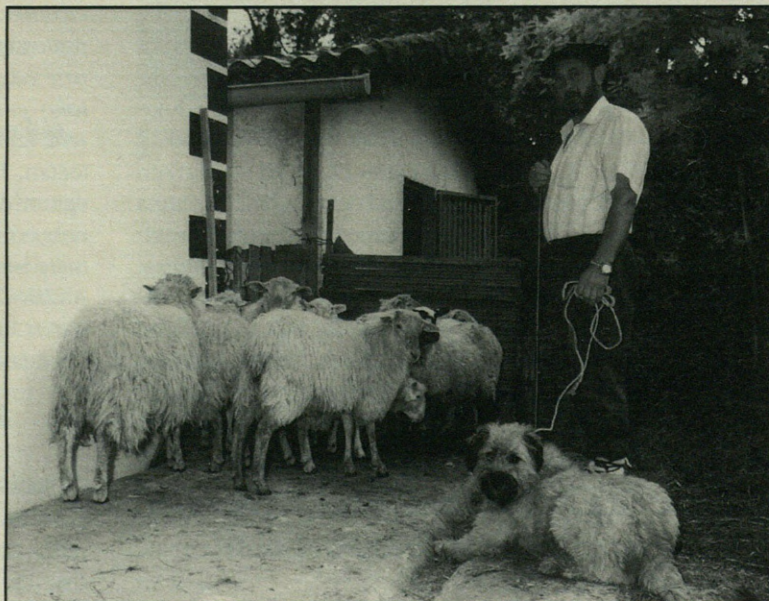
da ziur aski, Petit Berger des Pyrenees artzain txakurra oso bedatia dagoelako bertan».

Artzain zakurra Euskal Herrian

GORBEIA eta Iletsua arrazak dira nagusi Hegoaldeko lau lurralde historikoetan. Gorbeia arraza, bere izenak dion bezala, Bizkaia eta Araba banatzen dituen Gorbeia mendikatean zehar hedatzen da nagusiki: Bizkaia Hegoalde osoa eta Arabako Iparralde. Hala ere, Gipuzkoako Arrasaten ere aurkitu daiteke Gorbeia arrazako artzain zakurra. Iletsua arraza, Hegoaldeko lau herrialdeetan zehar zabaltzen da, baina eredu jakin bat jarraitu gabe, hau da, Nafarroan, beste hiru herrialdeetan baino artzain txakur gutxiago daude. Iparraldeko Petit Berger eta Labrit Landak eta Biarnoko eremuetan zehar ere hedatzen direla.

Euskal Artzain Txakurra izendapenaren inguruan, Arrasateko Udala auzoko Jesus Mari Plazaola artzaia baikorra da: «Nere ustez, babesa ziurtatzen duen maila horren onarpena garrantzitsua da, azken urteetan mota askotako zakurrak ari zirelako nabastuten obizko euskal artzain zakurraren kalterako». Udalako artzainak, Gorbeia eta Iletsua arrazako lau artzain zakur eta zakurkume bat dauzka, baserrian dauzkan 260 ardiak zaintzeko. Etorkizuna ilun zegoen beraz orain dela gutxi arte, baina Euskal Artzain Txakurraren izendapenarekin, lana egiteko indarra ematen duen argi izpi bat ikusten dute artzainek.

30-40
artzaineko
taldea Gorbeia
eta Iletsua
artzain
zakurrak
hazten ari da.
(Argazkia:
Alberto
Elosegi).

ANDONI URBISTONDO

Euskal sukaldaritza, artisau eta musikaren ordezkariak Porti Vechjuko ferian

BAIGORRIX KORSIKAN

Lau egunez euskal ordezkaritza batek gure produktuak han agertzeaz gain Korsikako errealitatea ezagutu eta ugarte eder honekiko loturetan sakondu ahal izan du.

KORSIKAKO jabea, J.P. de Rocca-Serra, euskal estandera hurbildu eta Gamarteko Luxik eskaintako gazta dastatu zuen. Atzetik zituen, bizkarzainez gain, uharteko politikari nagusiak eta jardarmaburuak. Porti Vechjuko feriaren hasiera zen.

Zazpigarren aldiz antolatu dute ofizialki Porto Vecchio izena duen herrian feria nagusia: artisautza, teknologi aurrerapenak —korsikarrak segurtasunarekin obsesio-natuak bizi dira— uharteko behi arrazaren erakusketa, garapen ekonomikoari buruzko hitzaldiak, kantale-

Jean Paul de Rocca Serra Korsikako nagusia, Gamarteko gazta dastatu ondoren.

diak... eta, gainera, Terra Corsa rallya.

Odolustutako uhartea

TURISMOA egitera ez, baina «Edertasunaren uhar» honetara bertakoezin proiektu zehatz bat burutzera datorrenak feriyetik lurreratu ondoren ere denbora behar du giroan sartzeko. Hasteko, lanerako beste patxada bat

du hemen jendeak: Asterix Korsikan marraztu zuenak zerbait ikusia zuen.

Krisi sakon batean murgilduta dago Korsika. Industria egiturarik kasik ez da 250.000 biztanle dituen herri honetan. Laborantza gutxi, baso handiak —eta hainbeste kiskaliko ez balituzte gehiago— turismoa erruz, administrazioetik bizi den langile kopuru izugarria... eta

portuak, beren ekonomia zuri eta beltzarekin. Txekea gutxi ikusten zen Porti Vechjun, bileteak asko.

Autonomia maila ttipi baten jabe da Korsika, eta zergak askoz arinagoak ditu kontinenteak baino, horrek prezioak merkarazi ez badi-tu ere. Orain Korsika osoa zona franko bihurtzea proposatu du Bruselan Alain Jupperen gobernuak.

Eltzegor taldeak kantatu zuen Porti Vechjuko kantaldian Korsikako Giramondu eta Sardiniako Caramusaren tartean.

Sistema eta subertsioa, abertzaleak eta estatalistak, politikaren eta ekonomiaren arteko lotura, armak erabiltzen dituzten militanteen profila... dena suertatuko zaio ezberdin Euskal Herri-tik joandakoari.

Jandarmak eta abertzaleak

AZKEN urte pare honetan, gainera, une berezi batean bizi da uhartea. Duela dozena bat urte ikusten ziren «I francesi fora» pintadarik ez da ikusten, seguruena kontinenteko gehienek al-degin zutelako. Aldiz, pare

bat urte daramatzate elkar hiltzen FLNC klasikotik sortu ziren bi erakundeetako militanteek. Adar bat —beso politikoa MPA duena— egitura politiko eta ekonomikoetan integratu ondoren, Cuncolta eta FLNC histori-koak Parisko gobernuarekin tregua mantendu dute... joan den udan lehertu dena. Sail horretako militanteak sasion sartuak dira, eta poli-

zia frantsesaren pre-sioa handitzen ari da.

Jandarmen kontro-la arina irudituko zaio Euskal Herri-tik joan-dakoari. Zertarako saiatu gehiegi bilatzen, lan hori aber-tzaleek egiten badute? Duela gutxi orriotan mintzo zen Fran-cois Santoni Cuncol-tako buruzagiak denbora gutxiko bizia duela dio zenbait komunikabidek: so-bera etsai bere ingu-ruan. Eta 92an botoen %25a lortu zuten de-nek elkarrekin!

Korsikako Biltzar Nagusiko lehendaka-ria da Porti Vechjuko alka-tea, bere 84 urteetan. Bere aita ere alkate izan zen, eta kalea dauka izendatua. He-rri horretan lurreratu da eus-kal espedizioa, feriako ar-duraduna eta euskaldunen aspaldiko ezaguna den Francois Orsinik deituta. Etxamendi garaztarraren autobusak ekarri ditu, irai-laren 11ko goizaldean abiatuta. Hor datoz larun-

batean kantatuko duen Etzegor taldeko Xalbardin, Marko, Pantxoa, Juanma eta Iñaki baxujolea. Beraiekin, Agustin, uharteko diske-txeekin harremanetan den IZko Jama Larreburu, eta kronikaren sinatzailea.

Autobus berean etorri dira feria osoan zehar euskal erakusmahaia osatzeko konbidatuak izan direnak: Ekiolako Luxi eta Arantxak ardi eta ahuntz gaztak es-kaintzen dituzte, Ani Hari-txelharrek hegazti kontser-bak, Xantal Zaponik Sagar-tzea elkarteko sagardoak, Xexil Hiribarnek espartinak eta Marijo Igoak larruzko jantziak.

Babi Bidart eta Daniel Ar-gainek ekarritako furgonetan iritsi da erakusmahaian es-kaintzeko jeneroa, eta Jakes Betoule sukaldariak 300 la-gunentzako prestatuko duen afaritarakoa. Guztiek, gehi larunbatean hegazki-nez helduko diren Jakes Etxeberria, Fernando Un-sain eta Joserra Senperenak, Baigorriko Betti Bidart arotz eta musikaria dute espedi-zioko buru.

Sustrai zaharrak

KORSIKARREK diotenez, hegoaldean dago dirua, portuei eta turismoari lotua: Ajaccio, Bonifacio, Propria-

■ **«Herrialde berdea»rekin ekin zion Eltzegorrek bere saioari, eta «Xoxoak galdu» kantarekin bukatu**

TOLOSA ETA GASTEIZ

- ✓ Liburugintzako azken berriak eta euskal diskorik hoberenak
- ✓ Tolosa: Irailaren 20tik 29ra - San Frantzisko kalea
- ✓ Gasteiz: Irailaren 20tik urriaren 6 arte - Avd. Gasteiz
- ✓ % 10eko beherapena

BIZI IRAKURRIZ

EUSKADIKO LIBURU AZOKEN BATZORDEA

Euskal Herrian sortu eta Korsikan bizi den hainbat jende azaldu zen hemengo produktuak erosi... eta anai-arrebak ikustera.

no... Iparraldean, aldiz, kultura. Handik datoz folk munduan izen bat duten kantari eta talde gehienak ere. Batzuk Euskal Herrian ezagunak dira: Canta u Populu Corsu, I Muvrini... Beste asko badira bertan: Ghiovan Paulu Poletti, Na Fileta, arrakasta handia duen Chjami Aghjalesi, Giramond... Azken bi hauek hartu dute parte Porti Vechjuko jaialdian, Eltzegorrekin eta Sardiniako Caramusa eta A Muntagnerarekin batera.

Talde gehienek tresna akustikoak eta elektrikoak integratzen dituzte, eta beti azalduko da dozena erdi bat ahots eder ere. Denek kantatzen dute zerbait «paghjella» eran, eta batzuek kanta guztietan erabiltzen dute kantakera dardarti hori.

Korsikako musikarekiko harremana loturik geldituta, eta hemendik aurrera ARGIAko harpidedunek uharteko bi disketxeetako katalogoak jaso ahalko dituzte, hala eskatuz gero. Kantari eta talde nagusienek parte hartzen duten bideo bat ere bada erakusgai.

«Kalliste», ederrena, deitu zioten greziarrek irlari: itsas bazter politak, mendiak, gaztain eta pagadiak, oihan mediterraniarra, elurra... denetik dauka. Frantziarekiko arras ezberdina izanik, metropoliarekiko menpekotasun nabarmena du, ordea. Eta adituek diotenez, mafiak —mafia bat baino gehiagok— eskua sartuta dauka horko bizitza osoan. Eta non ez! Izan ere, kinka berezi batean aurkitu du Korsika Euskal Herriko espedizioak.

Larunbat gauean, Mediterranioko izarpean, udazkeneko haize freskotan, «Herrialde berdea»-rekin ekin zion Eltzegorrekin saioari: «Aitona esaidazu nora doan zure laguna». «Argelen», azken diskako kantak... eta bukaeran, sukarrik gogorrenak eskenatokian kokilduko ez duen Fernando Unsainek denok jarri gintuen aidean «Xoxoak galdu du» kantarekin. Itsasoak, Italiak eta Frantziak mugatu duten uharte berdean.

PELLO ZUBIRIA

La Casa del Café

—Juan Irujo S.A.—
DONOSTIA

Azpeitia, Beasain, Leioa eta Elorrioko ikastolak ikasturte berriaren aurrean

SARE PRIBATUAREN HARIARI LAU IKASTOLA BERRI LOTU

Publifikazioa abiatu zenean, publikoan batzuk, pribatuan gehixeago eta beharrezko botuen ezean, tartean geratu ziren beste hainbat. Kasuak kasu, gorabehera ugariren ondoren, azkenean sare pribatura aldegitia erabaki duten Azpeitia, Beasain, Elorrio eta Leioako ikastola sortu berrien egoera jaso dugu datozen lerrootan.

Leioako Betiko Ikastolak bi urte daramatza sare pribatuko ikastola modura. Banaketaz geroztik lehen Gobel Ikastolarena zen eraikinean daude. (Argazkia: Xouse Simal).

ATZERA jo behar da egungo ikastola pribatuen nondik norakoa ezagutzeko. Ikastolak publikatzeko proposamena Ikastolen Federazioetik atera zen, zentroen egoera larriari irtenbidea emateko Euskal Herriko alderdi politikoen laguntza jasoko zutelakoan. 1987an PSEREkin harremanetan jarri ondoren, azkenean 1993an eman zion argi berdea Euskal Eskola Publikoaren legeri Fernando Buesak zuzendutako Hezkuntza Sailak. Legeak zioenaren arabera Administrazioa litzateke ikastolen titular bakarra.

«Euskal Eskola Publikoaren beharra ikusten zen baina ikastolen ebunetik ebunek ezetza eman zion proposamenari. Ondoren Administrazioak eskaintza gogorrak egin zituen, irakasleak funtzionari bilakatzeara eta antzekoak eskainiz, gozokia zen askorentzat. Guk argi genuen titularitza banatua behar zela. Teorian alderdiek onartu egin dute hau, baina praktikan ez dela posible diote. Hanka

sartzea izan zen gure alde-
tik azaldu du Ikastolen Fe-
derazioko idazkaria den
Pablo Agirrek.

Azkenean, ikastolen
% 65ak sare pribatuan gel-
ditzea erabaki zuen. Koo-
peratiben legearen arabera
erabakiak hartzeko botuen
bi heren behar eta ikastola
askotan ez zen kopuru hori
lortu. Arazo handiena bi
korronteez elkar bizi beha-
rretik etorri zen.

Haatik, Beasain, Azpeitia,
Elorrio eta Leioako ikasto-
letan, beranduago baina,
sare pribatua defendatzen
zuen korrontea indartzen
joan den heinean banaketa
ezinbestekoa bilakatu da.
Azpeitiko Ikasberri eta
Leioako Betiko Ikastolak bi
ikasturte daramatzate ba-
nanduta. Beasaingo Andra
Mendi Kooperatibak aldiz,
aurtengo uztailaren 24ean
hartu zuen Alkartasuna Li-
zeotik banatzeko erabakia.

Egoitza berria Azpeitian

AZPEITIKO Ikasberri Ikas-
tolako zuzendaritzak urria-
rako egoitza berriaren lanak
amaitzea espero du. Iaz era-
baki zuen Ikasberri pribatua
geratzeko, baina aurreko
ikasturtean ikasleak sei to-
kitan egon behar izan zuten
banaturik. Elias Mendinue-

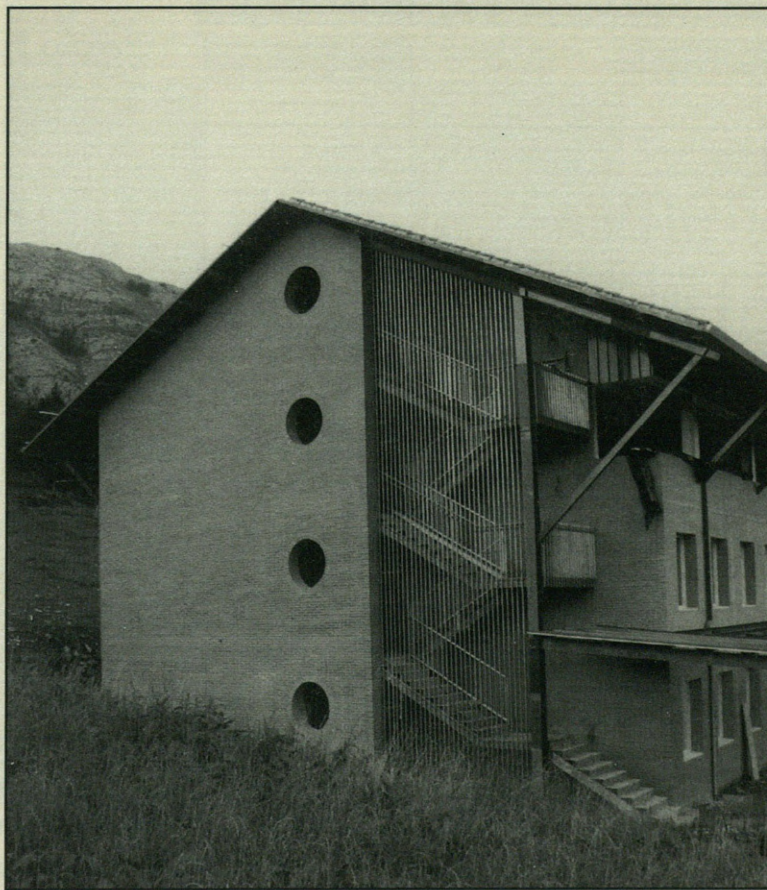
ta, Ikasberriko Lehendaka-
riakazaldutakoaren arabera:
*«Sekulako kaltea izan zen
guretzat. Irakasleak egun
guztia leku batetik bestera
ibili behar izan zuten. Az-
kenean, hala ere emaitzak
oso onak izan ziren ikasleen
artean».*

1995ko martxoko dekretu
batek Ikasberri ikastola bai-
mendu zuen. Elias Mendi-

nuetaren hitzetan, geroztik
Hezkuntza Sailak hartutako
kompromezuak bete ditu.
*«Bi urte luze eman genituen
barruan, baina sare publi-
koan ez da ikastolen nor-
tasuna onartzen eta garbi
ikusten genuen ezin genu-
ela bata bestea izorratzen
egon».*

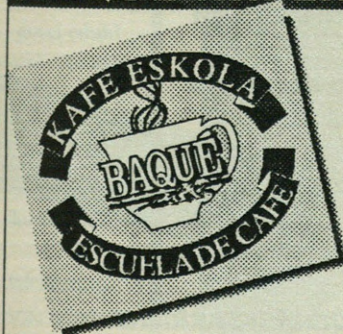
Beasaingo Andra Mendi
Ikastolak ez du oraingoz

egoitza berririk eraiki ahal
izan. 12 urte bitarteko hau-
rrak Beasainen geldituko
dira eta 18 bitartekoak Laz-
kaora eramatea lortu dute.
Tere Irastorza Andra Mendi-
ko zuzendariak azpimarratu
duenez negoziaketa guztia
gurasoen esku egon da eta
hauei esker hasi ahal izan
dute ikasturte berria nor-
maltasun osoz.

**Azpeitiko
Ikasberri
Ikastolak
urrirako izango
du eraikuntza
berria. Iaz
ikasleak
herriko sei
tokitan
banaturik egon
ziren.
(Argazkia:
Alberto Elozegi)**

BAQUE KAFEAK ESKEINITAKO ARGIBIDE KAFEZALEAK

Afrika kontinentean Robusta Kafea hazten da bereziki,
gorputz sendoa du eta zapore gogor eta mikatza.
GINEA, SIERRA LEONA, BOLIKOSTA, GANA, TOGO,
BENIN, NIGERIA, GABON, KONGO eta ERTAFRIKAR
ERREPUBLIKAN hazten da.

Kafe hau, neurri txikian erabiliz gero, osagarri bikaina
gerta daiteke Kafe SUABEen nahasketa on batean.

BAQUE KAFEA suabe... suabea

Poz handia ematen digu kafeaz dakigun guztia zure esku jartzeak.

LAU IKASTOLAK ZENBAKITAN

	IKASBERRI AZPEITIA	ANDRA MENDI BEASAIN	BETIKO LEIOA	ELORRIKO IKASTOLA
AURREKONTUA	•600 milioi*(1)	•70 milioi	—	•30 milioi
ITURRIAK (finantziazioa)	•Bazkide kuotak •Administrazioa •Partaide	•Jaurlaritza •Udala •Partaide •Gurasoak •Herria	•Kontzertua •Gurasoak •Ikastolen Elkartearen Kutxa •Ekintzak: txozna, afariak...	•Ez dakite kontzertua jasoko duten •Gurasoak •Ekintzak •Durangaldea Fundazioa
EGOITZA	•Ikastetxea berria	•2-12ra Beasainen*(3) •12-18 Lazkaoko ikastola	•Lehen Gobelak zuen egoitza	•Betiko egoitza
HAURREN ADINA	•2-18 urte	•2-18 urte	•2-16 urte	•2-16 urte
HAUR KOPURUA	•600	•218	•182	•107
IRAKASLE KOPURUA	•40	•12	•11	•15
KUOTAK	•4.500/5.800	•2.500 bazkide izateagatik •1.500 ume bakoitzeko	•4500	•4500
GURASOAK	•400*(2)	•150	•140	•75

*(1) Inbertsio berriaren kostua eta ekipamenduak

*(2) 60 bazkide laguntzaileak dira

*(3) Senpere merkatalgunearen bulegoak. Urtariletik aurrera Urbialdea.

HAIBAT XEHETASUN

*1993ko maiatzean sartu zen indarrean Euskal Eskola Publikoaren Dekretua. Ondorioz ikastolen %56-a sare pribatuan sartu zen eta %36-a publikoan. %11-ean auziak jarraitu egin zuen

*1995-ko uztailaren sententzia Elorrio eta Leioako ikastetxeen alde agertu zen.

*1995-ko martxoko dekretu batek Ikasberri baimendu zuen.

*Beasaingo Alkartasuna lizeoak publikatu gabe jarraitzen du inpugnazioa altxatu ez delako

Andra Mendik kalitatearen alde egin du apustua. Haur eta guraso eskola bat bideratu dute: «Ikasteko grina piztu nahi dugu haur eta gurasoen artean» dio Tere Irastorzak.

Leioako Betiko Ikastola murgilduta dago jadanik Ibilaldiko antolaketa lanean. Bi ikasturte daramatza ikastola pribatu modura eta aurtengoan matrikulazio kopuruak gora egin du. Juan

Felix Elorrieta zuzendariak azaldu duenez, «*datu baimorrak dauzkagu esku artean: haurtzaindegia zabaldu dugu aurten eta etorkizun ona dugula esan daiteke*».

Amaitu gabeko gatazka Elorrian

BESTELAKOA izan da Elorrioko Ikastolak izandako bilakaera. Ikastolako Errektore Batzordeak, nahiz eta

bozketaren emaitza legez horren alde ez egon, sare publikoan sartzea erabaki zuen 1993ko maiatzean. 1994ko abenduan Ikastolako Errektore Batzordeak pribatua defendatu zuen, baina 1995aren hasierarekin sorpresa etorri zen. Mariasun Barandiaran Ikastolako Lehendakariaren hitzetan: «*Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak, nahiz eta legez kanpokoa zela jakin,*

ikasturtea martxan zegoela kontuan hartu gabe, Elorrioko ikastetxe publikoan onartu zituen gure ikasleak. Aitzitik, eskola publikoan irakasle berriak kontratatu zituen gure irakaslegoan soberakina sortuz».

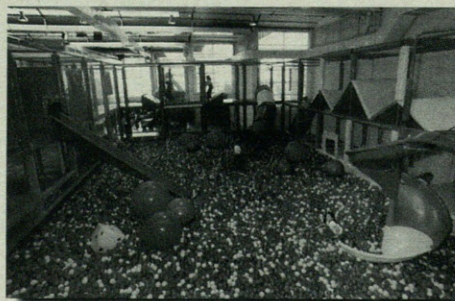
Bien bitartean, epaiketa-ko sententzia kaleratu zen: ikastola pribatuaren aldekoa da eta gogor salatzen dira Administrazioak legez kanpo hartu dituen erabakiak.

Oraindik amaitu ez den gatazkaren arrazoiak argi dauzka Mariasun Barandiaranek: «*Hiru dira gaur egungo egoeraren arrazoiak. Batetik, Elorrioko ikastola ondare garrantzitsua bilakatu da Administrazioarentzat, negoziaketetan ikusi dugu hori. Gainera, herrian DBH guri zegokigunez, ez zen onartu nahi. Azkenik ELA sindikatuek ikastolarekin bizi duen barne gatazka dago. Jakin dugunez, gure ikastola, Beasain, Azpeitia eta Leioakoaren truke eskaini izan da*». Etorkizuna ona edo argitu gabea, oraingoz behintzat lau ikastolek zinez sinesten dute euren proiektuan; aho batez diote sare pribatuko ikastolek oraindik zeresan handia dutela.

IXIAR ROZAS

Errekalde etorbidea
(Coca Cola ondoan)
20009 DONOSTIA
Ifnoa.: 36 61 93

✓ **Aparkaleku zabala eta dohainik!**

✓ **Kafetegia**

IKASTETXEENTZAKO TARIFAK
ORDU BAT 300 PTA.
2 ORDU 500 PTA.

**DONOSTIAKO BIXITAN EZAGUTU BEHAR DUZUN PARKERIK DIBERTIGARRIENA !
ZATOZ TXIKI PARKERA... ETA ONDO PASA!**

«Euskalgintzan gizarte ekimenak atera ditu beti babarrunak eltzetik»

Aktibismoa omen da bere akatsa, gehiegi ideologo izateko. Hala ere, pentsamenduak kezkatzen du, bai komunikabideei dagokienez, baita euskararen unibertsoari dagokionean ere. Euskarazko hedabideen inguruko bere tesiaz, bertsolaritzaz, kultur ereduez eta bizitzaren ikusmoldeez jardun dugu aretxabaletarrarekin. Baina, Urkuluko berdea lagun, euskararen ardatzean harilkatu dugu solasaldia. Herri ekimenetik begiratzen du euskalgintza.

Euskarazko komunikabideek erabiltzen duten «euskara zurruna»ri zerk emango dio bizitasuna?

Euskarazko kazetari hizkerak, funtzionala izango baldin bada, inguru soziolinguistikoari erantzun behar dio eta hainbat oreka egin behar ditu. Alde batetik, edukien zehaztasuna zaindu behar du, baina kontuan izanda irakurleek zein hizkuntza maila duten. Beste-

tik, gure inguruko bi erdara horiek munduko hizkuntzarik motelenetarikoak dira, hizkera mordoiloa egin dute, eta orain ari dira atzera jotzen. Guk ez dugu beren atzetik joan behar, gero atzera egin behar izateko.

Bestalde, ahazkotasunaren baliabideetara gehiago jo behar da, euskararen berrezko isuria gehiago deskubritu. Horrek esan nahi du kazetariak euskara gehiago ezagutu behar dutela,

«Ikus-entzunezkoetan Munduak eskainiko dituen aukera guztien aurrean euskarak oso eskaintzeko gutxi eduki dezake, baina euskarari eremu bat hartzeko aukera handia ikusten diot, herri telebistena».
(Arg.: Alberto Elosgi).

baina ahozkoa Euskal Herri osoan dagoela kontuan hartuta, euskalki eta baliabideen arteko orekak oso konplexuak baitira. Gainera, aintzat hartuta ez dela orain eta hemen komunikatzea, baizik eta hizkuntza eraikitzen ere ari garela. Faktore asko daude.

Faktore horiekiko erantzukizuna, baina, zein sujeturi dagokio, kazetariari?

Hor blokeatu izan da politika egoki baten eza. Duela urte batzuk mahainguruetan eta gai hori ateratzen zenean orduko EITBko hizkuntz arduradunek esaten zuten «kazetariak zein zabarrak diren». Ez dute elkar zuritzen erantzukizun pertsonalal eta erantzukizun instituzional edo enpresarialek. Eta elkarren eskutik joan behar dute. Deia luzatu behar da erantzukizun pertsonala hartzeko, baina egia da aukera izan duten entitate handien aldetik kazetari

“ **Gizarte ekimenean sinesten dut. Euskal prentsako jendeak erakutsi du erronka arriskutsuetan sartzeko gai dela** ”

hizkerarako politika ez dela karikaturara ere iritsi. Gauzak egiten dira, eta oso ondo, baina gutxiengotara iristen ez bazara, garbi esan behar da.

Eta komunikabide enpresatetik kanpo ez al dago erantzukizunik?

Pertsonalaz aparte badago hezkuntza sistemari dagokiona, eta oraindik ezin da ziurtatu kazetari batek orrialde batean ez dituela bost akats egingo. Kazetaritza fakultateari erantzukizuna eskatu behar zaio, besteak beste, ez daukalako gaitasunik ikasketa plan propio bat egiteko erdarazko adarretik aparte.

Eredu baten beharraren kontzientziarik badago kazetarien artean?

Ahalegin gutxi egiten dute. Hizkuntza da beren lan tresna eta hori goitik behera menperatu behar dute; gipuzkoarra bada bizkaiera ikasteaz ere arduratzea, ira-

kurtzea eta abar beren erantzukizunak dira. Gainera, ez dago zehazki ereduaren beharrik, gure tradizioa gehiago ezagutu beharko genuke. Iparraldean, adibidez, gizaldi osoan ari dira astekariak egiten. Jarraipen etengabea izan duen hizkera tradizio bat dugu, beraz. Gipuzkeraz ere «Argia»-ren inguruan badago zerbait...

Euskarazko komunikabideak egokituta al daude hartzailer potentzialak bizi diren eremuetan?

Gauzak jakintza batetik eta oinarri batzuetatik egin behar dira. Eta askotan intuizio hutsez egiten dira, beste askotan utzikieriaz. Moda asko sortzen dira ahoskerari, jartortasunari, adibidez, dagokionez. Gaitzak asko dira, baina hauei aurre egiteko estrategia behar da.

Gure ikerketen arabera oso estrategia eskasak egon dira, batez ere ikusentzute-

ko publikoetatik, baita idatzizkoetatik ere, baina behintzat hor daukagu «Euskaldunon Egunkaria»-ren bide urratzea. Pentsatzekoa da, hala ere, hemendik aurrera gauzak hobeto egingo direla, garrantzia handiagoa ematen zaielako.

Euskarazko kazetaritzaren bariari jarraituz, Euskalkom jardunaldiak ateratako ondorioak nola gauzatu orain?

Hor gauzarik inportantea, nire ikuspuntutik (eta ez Euskalkomen izenean), bil-tzea izan da, euskarazko prentsa unibertso txiki bezala hartuz.

Egokiena elkarlana gauzatzea litzateke, bai publizitatea lortzeko orduan, bai ikastaroan antolatzerakoan, arazoak konpontzeko bideak sortzeko orduan, kudeaketa mailan... Bestalde, euskal prentsa eremu zabal bateko partaide, hau da, euskararen komunikazio eremuko partaide da. Eta hori mugatu behar dugu.

Prentsatik esaten da euskarazko komunikazio eremuan desoreka bat ikusten dela, ikus-entzunezkoei garrantzi gehiago ematen zaiela eta prentsari agian ez zaiola behar adinako arreta jartzen. Eta prentsa euskararen hizkuntz komunitatearen gune inportanteenean dago. Hizkuntz komunitate batean funtzio inportanteak ez dira bakarrik zenbakitan neurtzen. Funtzio batzuk oso kualitatiboak izan daitezke, portzentaitan ez dira ikusten. Prentsak trinkotze funtzioa bete dezake euskaldun oso eta konszienteen artean.

Ikusentzutekoek, baina, gero eta garrantzia gehiago izango dutela dirudi.

NORTASUN AGIRIA

Aretxabaletan bizi da ● Kazetaritzan lizentziatua da eta doktorea «Bi begiratu euskarazko kazetari hizkerari» tesia cum laude gainditu duenetik; Soziologiako laugarren ikastaroan ari da gaur egun ●

Bertsozale elkarteak, Euskalkom eta Euskararen unibertsoa egitasmoaren sorreran parte hartu du, besteak beste ● Mendian ibiltzea oso atsegin du ● Musika maite du, baina batez ere etxean jotzea: gitarra, esku-soinua eta «etxeko tresna txikiak, aho-soinua eta horrela» ● Udaberria da bere urtaro berezia eta beroa atsegin du, Hegoamerikan bizitakoak oroitarazten dizkiolako

«Moda asko sortzen dira ahoskerari, jatortasunari dagokienez. Gaitzei aurre egiteko estrategia behar da». (A.: A. Elozegi).

Garbi dago. Hedabideen munduak erronka berriak etengabe dakartza. Alde batetik, telebista aukera berrien inbasio izugarria. Munduak eskainiko dituen aukera guztien aurrean euskarak oso eskaintzeko gutxi eduki dezake, baina euskarari eremu bat hartzeko aukera handia ikusten diot, herri telebistena. Gure herriaz hitz egiteko aukera gertuago dauka euskarak erdarari aurre hartzen asmatzen baldin badu.

Horretarako nik gizarte ekimenean sinesten dut. Euskal prentsa daraman jendeak erakutsi du orain arte zailtasun eta gabezia guztien gainetik erronka arriskutsuetan sartzeko gai dela. Askotan militantzia

mahai gainean jarritz, eta herri honetan gauza asko horrela atera dira aurrera. Gehiago sinesten dut gizarte ekimenean beti kultura horretakoa izan naizelako eta ikusten dudalako euskalgintzan babarrunak eltzetik horrek atera dituela, batez ere babarrunik zailenak eta latzenak. Gainera, ideologikoki ere nire gizarte eredua auto-antolatutakoa da.

Euskararen unibertsoa delakoa horixe da oraindik, unibertso. Nola egituratu hori?

Gogoeta prozesua da

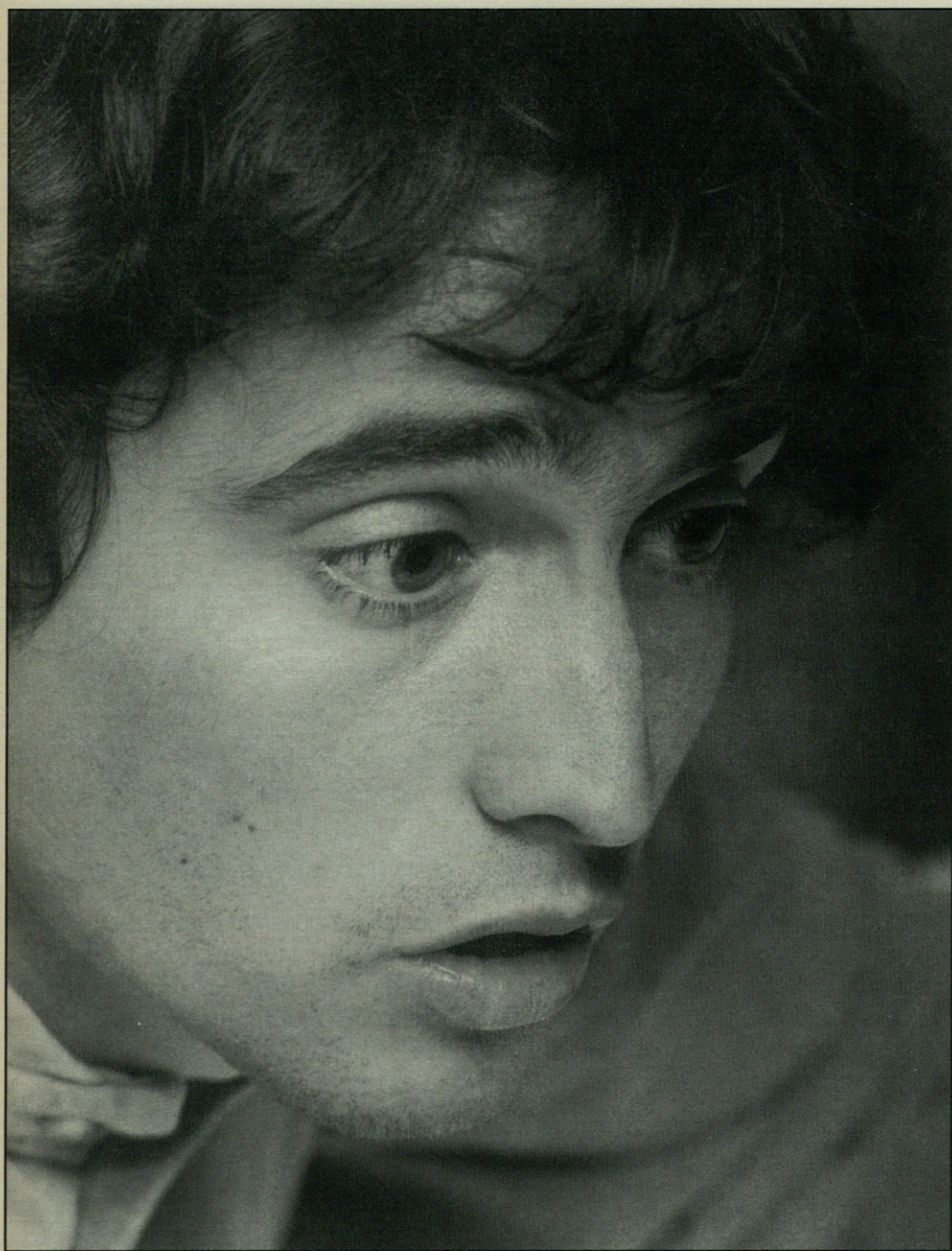
oraindik euskararen unibertsoarena: pentsamendu mailan, plangintzaren inguruan eta gogoeta eragin eta presio sozialaren inguruan. Dena den, garrantzitsuen gogoeta egiten hastea da, garapena ikusiko dugu ondoren. Azken urteetan blokeoa egon da, diskurtsoen agortzea. Pentsamendua lantzeko, sortzeko falta ikusten da eta, bestalde, sortutako hori trukatzeko falta. Pentsamendua, hitz giltzarriak, barrura sartzen dizkiguten esaldiak askotan ez ditu sortzen euskararen

munduak, baizik eta bote-rearen eta mendealdeko pentsamendu estandarrek. Eta horretatik ez daukagu irtenbide handirik.

Mendealdeko pentsamendua aipatu duzu. Maiekin iragandako egonaldiak, baina, zein eragin izan du zugan?

Politena da ez dugula ezer konkreturik deskubritu, baizik eta deskubritu duguna intuizio bat izan dela: «*bauengan deskubritzen ari garena nik baneukan barruan*». Ahots horiei adi egon behar dugu eta gu ere ahots horietako bat gara. Gaur egun euskalgintza inguruan dabilen jendearen sakonera jo eta konturatuko zara gizarte honetako balore estandarren guztiz bestela-

«Aukera izan duten entitate handien aldetik kazetari hizkerarako politika ez da karikaturara ere iritsi»

«Gainera, gehiegizko aktibismoa da nire akatsa, azken hamar urteetan. Zentzu horretan, Leniz bailarako kulturakoa naiz». (Argazkia: Alberto Elosegí).

ko diskurtsoa daukagula. **Nola piztu horiek, baina?** Formulaturik eta landuta aterarazi behar dira. Diskurtso nagusiak landuta daude, gure intuiziotan gauza horiek ulertzeko modu bereitsuak ditugu agian, baina beste ikuspegi batetik. Mugimendu indigenak dira erresistentzia sare berriaren

protagonista eta horiekin bai antolaketa moduan bai hizkuntza ulertzeko moduan, normalizazioan eta abar trukatzeko asko daukagu.

Pentsamenduaz jarduten duzu. Jon ideologoa da?

Ez, ikasle bat naiz. Gainera, gehiegizko aktibismoa da nire akatsa, azken hamar

urteetan. Zentzu horretan, Leniz bailarako kulturakoa naiz. Baina gure gure xumean oinarriak ere landu behar ditugu. Pentsamendua pertsonaren dimentsio inportantea da, baina egungo kulturak ez du gonbidatzen asko pentsatzera edo oinarriak zalantzan jartzera. Desintoxikatu egin

« Edozeinekin elkarlanaren aldeko amorratua naiz, baina jarrera bital bezala, ez kontsigna politiko bezala »

behar dugu eta gure oinarriak non dauden begiratu behar dugu.

Gure aurreko belaunaldia, orain gizarte erabakigileak diren belaunaldia, gu baino dogmatikoagoa izanda, dogmatismo erlijiosotik, marxistatik jo dute eta horiek gaitortuta ere dauden lekuan orain dogmatiko instituzionalak izateko joera dute. Tolerantziaren intoleranteak. Guk abantaila txiki bat dugu: prozesu hori ikusi dugunez, ez dugu jaso erlijioa edo marxismoa hain era dogmatikoan eta, esaterako, Marx hartu dezakegu iturri bezala marxista izan gabe, edo erlijioa. Oso abentura polita da egun zentzuak eraikitzen hastea.

Bertsolaritza zentzuak eraikitzeke baliabidea da?

Bai, informazioaren zirkuito alternatiboa da, jolasarekin lotutakoa. Eta jolas horrek denetarako ematen du. Besteak beste, gizartearen hain saturatuta dagoen informazio horri beste hausnarraldia emateko. Nire erronka da gauzei buruz ditudan ikuspegiak bertsotan islatzeko gai izatea. Eta zaila da, jolasa delako, besteak tartean direlako, mediatizatuta zaudelako... Baina arlo guztietan bezala, mediatizatuta egonda ere beti daukazu tartetxo bat zurea ere sartzeko, humorea ere edukia

antolatzeko beste era bat da.
Euskararen komunikazio eremuan zer betekizun du bertsolaritzak?

Euskara ulertzeko moduarekin dago lotua. Euskararen iraunbizitzea balio ekologikotan formulatu daiteke oso ondo. Gizakiak bizitzan egoteko modu ezberdinak hartu ditu historian zehar eta horien kristalizazioa dira hizkuntzak; izugarritzko ondarea eta aberastasuna, beraz. Hori da euskara niretzat. Munduaren eta kulturaren ikuspegi ekologiko batetik, hau da, bioaniztasunaren aldetik, bertsolaritza beste landare berezia da. Hori kultur ondarearen barruan landare polit bat izan daiteke egun kopiarian oinarritzen den kulturaren uneoroko orijinalen oinarritzen delako; kontsumo indibidualean oinarritzen den kulturaren kontsumo kolektiboa nahitaez bultzatzen duelako, eta abar.

Eta gune horretan Bertsotzale Elkarteak zein funtzio betetzen du?

Erabaki genuen auto-antolatua nahi genuela bertsolaritzaren geroari oinarriak ziurtatzeko. Oso proiektu polita da gizarte ekimenetik erantzukizuna gure esku hartu dugulako. Mugimendua honetan parte hartu nahi duten guztiek elkarrekin bat eginez gure gain hartzen dugu, borondateko lanean oinarrituta. Administrazioarentzat zortea da horrelako elkarrekin egotea kultur proiektu definitu batekin, beraiekin elkarlanean aritzeko prest, bertsolaritzaren

«Bertsolaritza beste landare berezia da. Kultur ondarearen barruan landare polit bat izan daiteke egun kopiarian oinarritzen den kulturaren uneoroko orijinalen oinarritzen delako». (A.: A. Elozegi).

etorkizuna lantzeko prest eta borondatezko lana jarritz.
Zailtasunak aipatu dituzue, hala ere, azkenaldion.

Egungo kultur politikaren oinarriak hain desbideratuta eta deserrotuta daude kultur ekologiaren oinarrietatik, Donostiako Zinemaldiari diru publikoko 200 milioi pezetan emango zaizkiola eta gu bost lortzeko tratuan aritu behar dugula. Egun badirudi balio ekologikoak naturari aplikatzea politikoki zuzena dela, baina kulturari ere aplikatu dakizkiokeela ere ez dute oraindik deskubritu. Oraindik aurreko fasean gaude, eta kultur pentsamendua landu behar dugu. Oraingo agintari taldeak gauzak egiten ditu hala egin

direlako eta presioak halakoak direlako.

Eta gune batzuetatik ez da presionatzen beti dagoelako mamu bat, balio duela koartada bezala administrazioarentzat: «presionatzen baduk, HBko deituko diat», hau da, atzean administrazioa desestabilizatzeko estrategia bat dagoela argudiatu.

Muturrekoa txarrena ez dela esan izan duzu. Erradikalagoa zara orain?

Bertsolaritzaren eragina izango da agian, baina ildotzat hartua daukat ez ezer autozentsuratzeko. Konturatzeko naizenean autozentsura nire onarako izango dela ere, bueltan zure egia esateak epe luzera ona da azkenean.

Zergatik diozu bertsolaritzaren eragina dela?

Askotan sortzen delako kinka hori. Gauzak *braust!* esatearen edo jendeak en-

tzun nahi duenaren arteko tentsioa egokitzea. Badirudi gauzak esan egiten dituzulako erradikalak zarela, baina hori da beste eskema batzuetatik ikusten zaituztelako. Ahal dela, pentsamenduaren zorrotasuna eta jarreraren zabaltasuna elkarrekin behar direla iruditzen zait. Edozeinekin elkarlanaren aldeko amorratua naiz, baina jarrera bital bezala, ez kontsigna politiko bezala. Muturreko izate hori beskeen ikuspuntua da. Mendebaleko diskurtsoan pentsamenduekin gertatzen da supermerkatuan gertatzen dena. Iduri du aukera zabala dagoela, eta azken finean logika berdineko produktuen arteko aukera da. Hortik ateratzen saiatzen bazara batzutan muturreko dirudizu eta beste batean atzerakoi, baina diskurtso nagusitik begiratuta.

ARANTXA ERASUN

«Oraingo agintari taldeak gauzak egiten ditu hala egin direlako eta presioak halakoak direlako»

Badaude ilusio faltsuak

MUNDU zabaleko hainbat mago bildu ziren joan den asteburuan Gasteizen, hiria eta ikusleak euren zapi, sonbreiru eta karten bitartez konkistatzera, eta elkarri 'adarra' jotzera, kongresua egin baitzuten profesionalek. Munduko magorik sonatuenak Araban ziren, David Copperfield izan ezik. Ezin denera iritsi, artista estimatua. Eta badakizue batzuek estimazioa magiarekin zer ikusi gutxi duen jokaldi bategatik diotena.

Edo agian badu jokaldiak magiatik ere zerbait. Osagai magikoa behintzat bere baitan darama: ilusioa. Ilusionistak ere esaten zaie. Zentzumenen nahasmen-duarekin jokatzeko dutela argudiatzen da, aho zabalik geratzen garen ikusleonek aterberako. Hots, egiten dituzten gauzak sinesgaitzak zaizkigu, baina beti pentsatzen dugu amarruzkoak direla, magia deritzon horretan *trukoa* dabilela, eta beraz ilusioa besterik ez dela. Ez begi-belarriz suma daitekeen errealtatea.

ANTZERA gabiltza kultura gizagai-xoarekin. Zinemagintzaren Zirtzerik dotoreenak, A mailakoak, Donostia ukitzen du bere makilatxo ahalguztidunarekin eta dama galai bihurtzen. Ordea, badirudi ahanzi egin zaiola Donostiari momentuko ilusioa dela, eta festibal amaierako kanpai-hotsak entzutean korrika ihes egin beharko duela, liluratu duen munduak jakin ez dezan inude xume moztortua bertzerik ez dela. Eta ipuin honetan —barka ilusioak zapuztea— ez dago kristalezko zapatarik darraren printzerik.

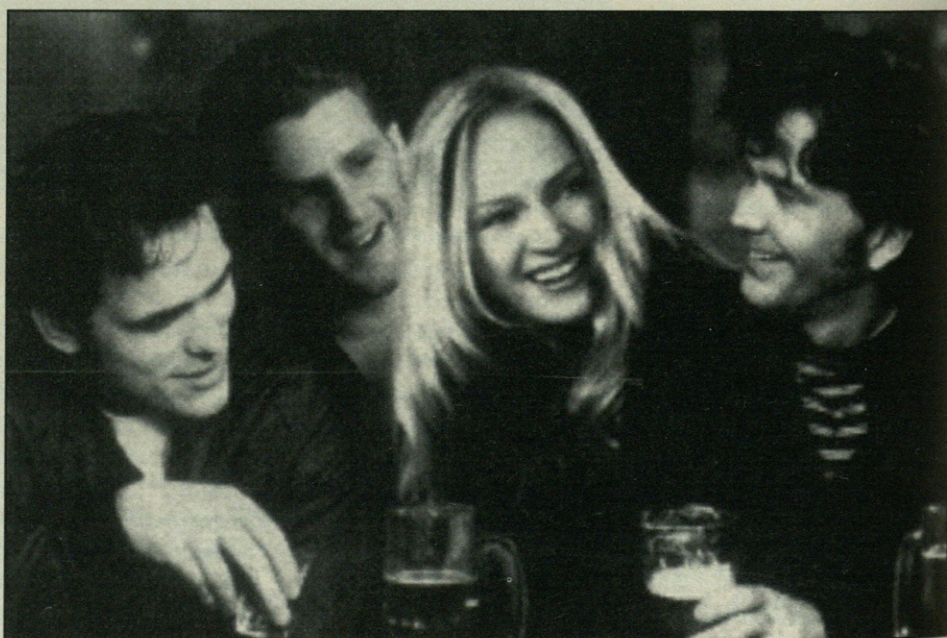
Zinemazale direnen ilusioa pizten du, batez ere, Zinemaldiak. Soineko eta atorra ederren azpitik, trukorik gabeko filmak topa litzake ikusleak eta amarrurik gabe aretora sartu pare bat orduz gozatzera. Amarrurik ez egonagatik ere, ikusleak gustuko zatia ahoratuko baitu. Zer da zinema, ilusio handia ez bada?

Euskaraz egindako zinemaren zain

dagoenak itxaropena ere galduko zuen. Gizarteko elite gidarien baitan gaur egungo kezka nagusia dena homologagarria egitea izanik, pentsatzekoa da beste hainbat alorretan ez bezala orain izan genezakeela aukera arte/kulturako alor batean historiaren trena dozena bat hamarkadako atzerapenez ez hartzeko. Ikus-entzunezkoen inguruko industria bat sustatzea, edota besterik ez bada ho-

Euskal zinemagintza izanik ez duen izena besterik ez da, ilusio hutsa; eta euskal dantzariak kanpora joan beharrean izaten dira profesional jardungo

Donostiako 44. Zinemaldiari ostegunean eman zitzaion hasiera. Irailaren 28an irabazle aterako den filmearen izen posibletako bat argazkian ageri den «Beautiful girls» estatubatuarra bihurtu da. Jaso dituen kritikek -txarretik baino onetik gehiago-, lehen asteburuan eskainitako filmeen artean faborito nagusi bilakatu da Ted Demmeren filmea. Publikoaren harrera ezin hobea izan da Zinemaldiaren hasieran, jendaurreko filme askotarako sarrerek agortu baitira.

rretaz eztabaida bat zabaltzea orain egin litekeen gauza bera dela, alegia. Pentsa litekeelako euskaldunok baditugula irudi eta soinu bitartez kontatzeko moduko istorioak, derrigorrez ETBko saio errepikakor batean agortu behar ez dutenak. Ez dakit, baina, ilusio handiegia eratzan ez ote naizen ari...

AURPEGIAN igar dakieke ilusioa Miarritzeko Maitaldiaren antolatzaileei. Iaz baino ikusle gehiago (%20ko hazkundera), izena bera ere ezia duen ekitaldiak gogotsu eusten dio dantzaren inguruko programazioari. Roland Petit, Maurice Bejart eta bestek kalitatezko sinadura utzi dute Maitaldiaren egitarauan. Har dezadan une batez, ordea, Gasteizko artisten makilatxoak eta, ale hop!, bihur dezadan mundua eszenatoki handi bat. Ikusleen gozamenerako egin da legokeen koreografian dantzariak Europar zehar jardungo lukete, pauso eta salto, pirueta eta mugimendu. Euskal Herria oholatzaren bazter gaizki argiztatu bat litzateke, oker ikusten dena; eta bigarren eszenako une labur batean dantzari nagusietako batek soilik ukitu egingo luke, fereka hutsa. Litekeena da dantzaria euskal herritarra izatea, eta agian une horretan *pas de basque* izeneko dantza-mugimendua egitea; baina atzera oholatzaren erdira joango litzateke. Hurrengo emanaldi bateko bigarren eszena berriro iritsi arte.

BADAKIT jokaldia amarruzkoa dela, eta ni palko pribilegiatuan jarrita nindukala. Erraz nabaritu behar da, ordea, kronika honetan esandakoa errealitatearen konstatazio hutsa dela. Ez dagoe la, honetan, amarru eta ispilurik. Euskal zinemagintza izanik ez duen izena besterik ez da, ilusio hutsa; eta euskal dantzariak kanpora joan beharrean izaten dira profesional jardungo badute.

Gurea eta beste askoren arzoa da hori, makilatxo-kolpe batez konpontzen ez dena magorik onenak bertan izanda ere. Erreflesioa, eztabaida eta lana eskatzen ditu, horretan diharduten sektore guztiena. Eta noski, guztiak behar duen gatza izan dezan, ilusio pittin bat ere bai.

MIKEL ELORZA

UZTURRE AURREAN DUDALARIK

Annual

G**ARAI** batean soldadutzara beharturik joateko suerte txarra izan genuenok gogoan izango dugu betirako -eta ezin ahaztu gainera!- bertan ikasi genuena eta irakatsi zigutena: nola izan gezurtero, tranposo, alfer eta gaizto, dena batera. Bertan ezagutu genuen militarren ohore patriotiko guztia -hitzaaldi ponposo eta desfile martzialetan maiuskulaz janzen zutena- ofizialen eta subofizialen tabernetan eta txuskeroen kantinetako mozkorraldietan oinarritzen zela eta diruzainaren kutxatik pasatzen zela hilero-hilero zerbait suspertzearen eta hala ez bazen berehalaxe husten zela globo zulatuaren antzera. Nik orduan Afrikako iparraldea eza-gutzeko aukera izan nuen eta geroztik ere gehiagotan izan naiz antzina Espainia eta Frantziaren lurraldeak izandako haietan: Ceuta eta Melilla, Tánger eta Tetuán, Nador eta Larache, Monte Arruit eta Alhucemas, Xaouen eta Alcázarquivir... Gure mundutik oso urrun egiten zitzaizkigun leku haiek bisitatzean gogora zetozkidan euskal bertsolariak abesten zituenak: «Arruit, Zelouan ta Nado-re, han ikusi det mila dolore...»

GAUZA da aurtengo uztailan bete dela 75 urte «Annualgo desastrea» gertatu zenetik eta hori aprobetxatuz Manuel Leguinechek atera berri duela «Annual 1921» deitzen den liburua. Bertan herrikide baten, tolosarra bera, abenturak eta gorabeherak Afrika aldean kontatzen ditu kapitulu osoa eskaintzen diolarik. Miguel Léivar Olano bizi da oraindik, 93 urte ditu eta burua argi daukanez gero ezin garbiago kontatzen dizkigu berak bizi eta ikusitakoak urte korapilatsu haietan. Annualgo sarraskitik libratu zen baina Alhucemaseko lehorreratzean hartu behar izan zuen parte eta, noizpait dena amaitu zenean, etxera itzultzeko mugona izan zuen beste askok eta askok ez bezala. Kontu egin behar da Annualgo desastre hartan hoge mila soldadu hil zirela pare bat egunetan, eta horien artean mila bat soldadu euskaldun. Orduko kazetari batek esaten zuenez, «laster bertako arrano eta putreek komandantetik gora soilik aukeratzan zuten bazkatzeko». Ia denak hil ziren eta armada espainoleko buru egiten zuena ere, Silvestre jenerala, suizidatu egin zen txikizio hura ikusi zuenean. Egona naiz ni Melillako kanposantuan —oso polita bestalde, dena zuri-zuria eta itsaso gainean— eta bertan izen euskaldunetz beteriko hilarri asko eta asko aurki daitezke, garai hartan hildakoak noski. Historialariek diotenez ejerzitoan zegoen korrupzioari zor zaio Afrikako porrota. Lehendik ere bagenekien hori literaturari esker: R.J. Sender-en «Imán», Fernandez «El blocao» eta Arturo Barea-ren «La forja de un rebelde» nobela zoragarriak (eta badaude gehiago) irakurtzea besterik ez dago hori guztia eta gehiago jakitearren. Soldadutzara joan aurretik ezagutzen genituenok, bertan eta berrogeitamar urte beranduago ere, egiaztatzea izan genuen gauzek lehen bezalaxe jarraitzen zutela militarren artean, ez zela gauza haundirik hobetu arlo askotan behintzat.

GAUR egun gazte askok planto egin diote ejerzitoari intsumisioa dela eta ez dela, baina ejerzitoari ez zaio halere kritika gehiegirik egiten (adinean aurrera egin dutelako soldadutzara joan ala ez joateko arazoa ez dutenen artean) gizartearen instituzio finko den aldetik.

JOXEMARI ITURRALDE

TXUTXU - MUTXUKA

EUSKALDUNON ELKARTEA NEWCASTLEN

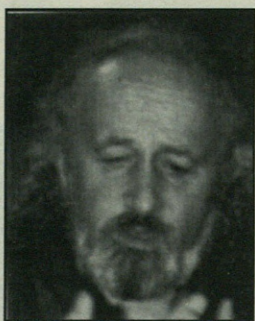
Erresuma Batuko Newcastle hiriko unibertsitatean ikasten diharduten hainbat ikasle euskaldunek Basque Dancing Society taldea sortu dute. Euren asmoa Euskal Herriko dantzak Erresuma Batu osoan zabaltzea da. Hiri horretako Nazioarteko Jaialdian parte hartzen duen lehenengo euskal taldea izan da. Aurtan, Edinburgeko IVDF folk jaialdian ere izan dira. Euren asmoen artean daude, Euskal Herriaz hitzaldiak eskaintzea, euskal dantzak erakustea eta bertako musika tresnak jotzen irakastea.

NOR - NORI - NOR K

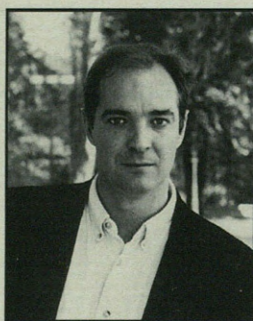
JABIER MUGURUZA

Vic-eko zuzeneko musika azokan izango da irailaren 28an. Europa osotik hurbildutako 89 musika talde eta bakarlari bilduko dira Kataluniako hirian. Egun egiten den musikaren erakusgarria da azoka eta promozioa du helburu. Berarekin batera, Sorotan Bele taldea izango da Euskal Herriko beste partaidea. Bere txanda bi egun lehenago izango da, irailaren 26an●

MONTXO ARMENDARIZI

bere filme berriaren filmaketa berriro ere Nafarroan egitea otu zaio. «Secretos del corazon» filmea Izaban, Erronkarin, Iruñean, Tuteran eta Marcillan filmatzen dihardu egunotan. 60ko hamarkadan girotua dagoen istorioan, haurren ikuspegia hartu du oinarri. Carmelo Gomez eta Silvia Muntekin batera, Andoni Erburu, Alvaro Nagore eta Iñigo Garces haurrak dira filmearen protagonistak●

ANDONI EGAÑAK

Koldo Tapiarekin batera bertsolaritzaz hitz egingo du Mexikon. Latinoamerikako IV Dezima Jaialdiaren barruan parte hartuko dute, bertako antolakuntzaren gonbitez. Dezima Andaluzian eta Hego Amerikan bizirik dirauen bapateko kantugintza da. Bertsolaritzak nola funtzionatzen duen, honen historia eta egungo egitura jakitera emango dute●

TEILAK

■ URRETXU ETA ZUMARRAGARI GAINBEGIRADA

Karlistadek, II. Errepublikak, Gudu Zibilak eta euskal nazionalismoak Euskal Herrian eta Urretxu eta Zumarragako herrietan bereziki izan zuen eragina aztertuko dute irailaren 27tik urriaren 20ra Gipuzkoako bi herri hauetan.

«Izan ginena, baginela eta ez ginela uste izan genuena eta izatea amestu genuena» izenburupean, erakusketa, hitzaldiak, ikusentzunezkoa eta ibilaldia prestatu dute Aldirietako Bidaariak elkartekoek.

Irailaren 27tik urriaren 20ra, Zumarragako Itarte Etxean Urretxu eta Zumarragako argazki zaharren erakusketa ikusi ahal izango da.

Urriaren 4ean, arratsaldeko 7tan Legazpiko dorretxean «Erregimen Zaharretik Aro Modernorako bidea Euskal Herrian» izenburupean hitzaldia emango dute Mikel Alberdik eta Antonio Pradak. Astebete beranduago, «II. Errepublika Urretxu eta Zumarragan» liburua aurkeztuko da Urretxuko udaletxeko areto nagusian, arratsaldeko 7tan. Antxiñe Mendizabalek egin du liburua eta Juan Jose Arozena eta Angel Cruz Jaka izango ditu mahaikide. Ondoren, II. Errepublika eta Gerra Zibilari buruzko ikusentzunezkoa eskainiko da.

Urriaren 18an «Euskal nazionalismoaren bilakaera»z mintzatu da Joxe Azurmendi Urretxuko Kultur Etxean. 1931. urtean Ama Birjina agertu zeneko lekura bisita egingo da igandean, ondoren Ormaiztegiko Zumalakarregi Museora joateko.

Nazioarteko 21. Antzerki Jaialdia egingo da irailaren 26tik abenduaren 18ra bitarte

Kalitatea eta estreinuak Gasteizko oihala zabaltzean

Jaialdiez ari garela, izen handiko sariak eta epe motzeko ekitaldiak datozkigu burura. Gasteizen, aldiz, bada *glamour* handirik gabe, antzezlan berriak nagusi izan eta udazken osoan irauten duen ekitaldia: Nazioarteko Antzerki Jaialdia.

Hiru hilabetez gidatuko du antzerkiaren trena Gasteizko Nazioarteko Jaialdiak.

IRAILAREN 26tik aurrera antzoki erraldoia bihurtuko da Gasteiz. Izan ere, egun horretan hasi eta abenduaren 18ra bitarte Nazioarteko Antzerki Jaialdia egingo da Arabako hiriburuan. Aurten hogeitabargarren edizioa du jaialdiak eta aurreko urtee-

tako hari berberari jarraitu dio: bai lanak aukeratzeko orduan, bai antolakuntzari dagokionean. Gasteizen puntako kalitatea duen antzerkia eskaintzea du helburu jaialdiak.

Hiru atal ezberdinetan dago banatua Gasteizkoa:

batetik, Principal Antzokian egiten diren muntai handiak daude; bestetik, Beñat Etxepare aretoan gauzatzen dena, formato txikiko lanak bilduz; eta hirugarrenik, haurrei eskainitako antzerkia dago, hau ere Principal Antzokian.

Jaialdian parte hartzen duten taldeek ez dute saririk jasoko, lehiaketarik ez delako. «Punta-puntako taldeak ekarri nahi izaten ditugu, baina euren lanak bemen estreinatzen dituztenak edo berriki aurkeztu direnak izan behar dute».

Taun Taun «Ububabel» lan berriarekin doa

GASTEIZKO antzerki jaialdian euskaraz arituko den talde bakarrenetakoa da Taun Taun. «Ububabel» euren azken lana eskainiko dute azaroaren 12an. Bergarako talde honetako kide den Miren Urkijorekin mintzatu gara.

Noiz estreinatuko duzue antzezlan berria?

Urriaren 19an eta 20an Bergaran estreinatuko dugu, eta Gasteizera iritsi aurretik, Pasaiaiko umore antzerkialdian, Irungo

gazteen antzerkialdian eta Agurainen jardungo gara. Baliteke beste lekuren batean ere aritzea. Hala ere, bero-beroa iritsiko da Gasteizera.

Aurreko lanen ildotik, txotxongiloak dira protagonista?

Ez. Oraingoan, aktoreek hartuko dute lekurik nagusia, nahiz eta mozo-rroturik atera. Maskara eta postizoak eramango dituzte. Antzerki-irudi-generoko lana da.

Zer kontatzen duzue bertan?

Oso labur esateko moduan, Ubuk, errege izan ondoren esklabu bihurtu nahi duela. Alfred Jarryren lan batean, oso literarioa den lan batean, dago oinarritua. Literatura hau irudien bidez taularatzen dugu batik bat; hitzek ez dute hainbestearainoko garrantzirik.

Hala ere, bizkuntzak oso garrantzitsuak izango dira lan bone-tan.

Bai. Horregatik da «Ububabel». Euskara ezezik, gaztelera, frantsesa, ingelesa eta alemana ere erabiliko dugu antzeslanean.

Errege izan eta esklabu bihurtu nahi duen Uburen istorioa dakar Taun Taunek bere azken lanean. (Arg.: Aitor Bayo)

azaldu du Eduardo Barriok, Beñat Etxepareko eta Haurren ataleko arduradunak.

Euskal Herriko taldeak ere aintzat hartzen dira, «*hemengo antzerkia erakutsi nahi dugulako eta aukera bat eskaini nahi diegulako; hori bai, kalitatea duten taldeak aukeratzen ditugu*», erantsi du Barriok. Euskal Herriko zenbait talde jaialdian izango diren arren, (Tanttaka, Markeliñe, Lega-leon, Taun Taun, Iruña Pequeño Teatro...), euskararen presentzia urria da. Hiru lan baino ez dira euskaraz tau-

laratuko. Horietako bat euskaraz ezezik beste hainbat hizkuntzetan eszenaratuko da: Taun Taunen «Ububabel» eta beste bat euskarazko zein gaztelarazko bertsioetan emango da: Tanttakaren «El florido pensil».

Antolatzaileentzat, konpondu beharreko arazoa da hau. Baina ahalegin handia egiten duten arren, zailtasun ugari dituztela nabarmendu dute. «*Euskarazko antzezlan gehiago nahi genituzke baina kontuan izanik estreineko lanak edo berriki amaituak direnak besterik*

ez ditugula eskaintzen, oso nekeza da taldeak hona ekartzea, kalitatea ere kontuan hartzen baitugu», argitu du Inma Sanchez, lehengo espazioguneko arduradunak.

Edonola ere, euskaraz estreinua egingo duten taldeen kalitateak ez dituela besteak zertan gehiago mirestu azaldu digu Sanchezek: «*kalitate aldetik, Espainiako antzerkiaren maila berean gaude, talde batzuek kalitate oso ona erakutsia dute. Euskal Herria txikia dela ezin da ahaztu eta beraz, kalitatea duten taldeak ere gutxiago dira*».

Gasteizko Nazioarteko Antzerki Jaialdiaren egitarauan parte hartu ahal iza-

teko baldintza horiek bete behar badira ere, ez da hori urte osoan jarraitzen den eredua. «*Urtarriletik aurrera, antzerki mota guztiak ekartzen ditugu, estreinekoak ez direnak, talde amateurrek beren lekua dute, Arabako taldeek, eta batez ere euskaldunek*», adierazi du Barriok.

Jendeak txalo beroak

URTE osoan zehar antzerki ugari dago eta sasoi bakoitzean ezberdina da ikusleen harrera. «*Jaialdiak harrera ezin hobea du urtero, eta aurreko urteetako zenbakiak hobetzen ari dira*». Dagoeneko 650 abonutik gora saldu da eta zenbait emankizunetarako ez da sarrerarik gelditzen. Aurreikuspenak aisea bete ditugu, azaldu du Sanchezek.

Ikusleak paper garrantzitsua betetzen du Jaialdian. Saririk banatzen ez bada ere, abonoa dutenek, talde guztien artean aukeraketa egiten dute, hoberena zein den erabakitzeke. Talde irabazleak, hurrengo urteko Jaialdirako lekua ziurtaturik du, beti ere, ikuskizun berria ekarri zera.

Baina ez du antzerkiak bakarrik Jaialdiaren egitaraua osatzen. Dantza talde ezagunak taularatuko dira Gasteizen udazken honetan. Bertan izango dira Carmen Cortesen dantza konpainia, Andaluziako dantza konpainia eta Espainiako dantza konpainia nazionala, Nacho Duato buru duela. «*Horrelako taldeak Gasteizera*

■ Dagoeneko 650 abonua baino gehiago saldu da eta zenbait emankizunetarako ez da sarrerarik gelditzen

Iruña Pequeño Teatro elkarrizketaren garrantziaz arituko da

HAURRENTZAKO ikuskitzen artean, «Jaberik gabeko zopa-ontzia» da euskaraz egingo den bakarra. Michael Enderen «Zopa-ontzia eta buruntzalea» ipuina du oinarri eta Iruña Pequeño Teatro taldeak jarriko du taula gainean. Maiatzean estreinatu zuten azken antzezlan honen inguruan aritu gara taldekideekin.

Txotxongiloekin edo aktoreekin osatutako lana da hau?

Biak nahasten ditugu ikuskitzean. Lau aktore eta txotxongilo manipulatu gaudu taula gainean: bai aktore gisa, bai txotxongilo gisa. Txotxongiloek haurren papera betetzen dute eta aktoreek jende helduarena.

Ez da lehenbiziko aldiz zuentzat txotxongiloak eta aktoreak elkarrekin uztartzen dituzuela.

Aurreko lanean ere, Alfonso Sastrenen «La muñeca abandonada» egin ge-

nuenean, teknika hau erabili genuen eta horrek gauzak asko erraztu dizkigu.

Zein da istorioa?

Bi erregeren istorioa da, sumendi baten bi magaletan bizi direnak. Lania batetik zopa-ontzi bat ematen dio bati eta buruntzalea bigarrenari. Bi aldeak bateratzea lortuta, sumendia itzaliko dute. Erregeen berekoikeriak elkarrekin ez hitz egitera eramaten ditu. Antimilitarismoaz,

botereari kritika eta elkarrizketa ezaz ari gara, egungo egoeraren isladazuzena. Haurrek konponduko dute arazoa azkenean.

Zer moduzko erantzuna izan duzue lan bonekin?

Uda partean ezin izan dugu lan honekin aritu, baina oso ongi saldu dugu. Azaroan eta abenduan lanez gainezka ibiliko gara Euskal Herriko txoko ezberdinetan, alde batetik bestera.

ekartzea zaila denez, aukerara sortzen denean ez dugu birritan pentsatzen. Guztia uztartzen dugu, eskaintza-aren mesedetan», dio Barriok.

Gasteizko Udalak antolatzen duen jaialdi honek 58

milio pezetako (2 miloi eta 320.000 libera inguru) aurrekontua du aurtengo ekitaldirako, «taldeen 'cacheta', dietak, publizitatea... ordaintzen dugu diru horrekin. Eusko Jaurlaritzaren

eta Arabako Foru Aldundiaren laguntza ere jasotzen dugu», jakinarazi du Sanchezek.

Hiru hilabete eskasetan, Teatro de la Abadia, Italiako Giorgio Barberio Corsettiren

konpainia, Els Joglars edo Philippe Gentyren konpainia bezalako taldeak ikusi ahal izango dira. Teloia goian da.

JON ABRIL

AIZU! ren harpidedun izan nahi dut!

Izen abizenak.....

Helbidea.....

Tnoa..... P.K.....

Herria.....

Herrialdea.....

Bankua.....

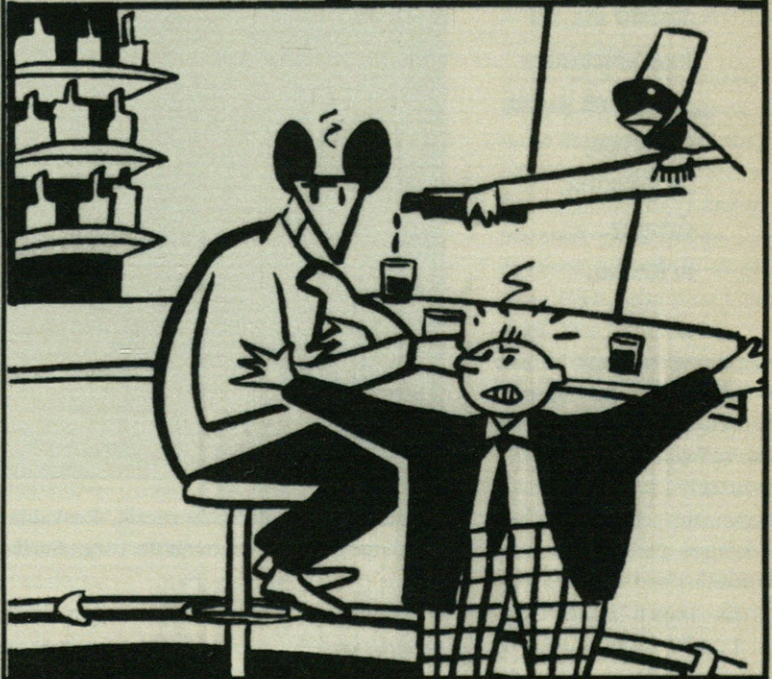
Sukurtsal zk.....

Kontu zk.....

Urtebeteko harpidetza: Hego Euskal Herria eta Estatua: 6.500 pta. Ipar Euskal Herria eta atzerria: 11.500 pta.

Diputazio kalea, 3 - 1.
40009 Bilbo - Tel. (94) 423 15 52

Azkenean, iraila! Laster helduko zaigu AIZU!

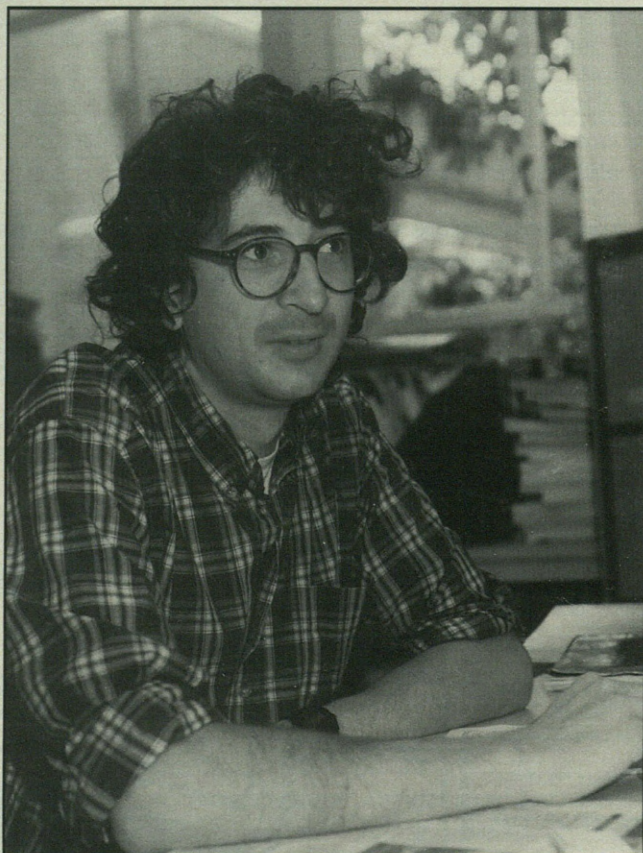
80 hamarkadako Azkoitiko gazte-mugimenduaz idatzi du Juan Luis Zabalak «Galdu arte»n.

«Ez neukan barne sentipenetan gehiago sakontzeko gogorik»

Seigarrena du Zabalak kaleratzear dagoen «Galdu arte» liburua, kazetaritzak utzi dionean idatzia. Ukitu intimista gero arte batez agurtu du, 80 hamarkadako Azkoitira jo eta gaztetxe, okupazioa, drogaz... aritzeko.

«Kezka, obsesio eta ideiak kanporatzeko idazten dut» esana duzu; liburu bonek zer du horretatik?

Desberdina da, askoz ere sozialagoa. Nire orain arteko liburuetan beti egon da pertsonaia nagusi bat, nire antza handia zuena, eta ia pertsonaia bakarra, nire ba-

Juan Luis Zabala idazle ezezik, «Euskaldunon Egunkaria»-ko kultura saileko kazetaria da. (Arg.: Garikoitz Garaialde).

rruko kezkak zituen. Honetan, berriz, urruntasun handia dago pertsonaia na-

gusiaren eta nire artean. Bigarren mailako pertsonaiek ere indar handiagoa hartu

dute. Aurretik, beti esan ohi nuen pertsonaia bakarreko idazlea nintzela...

Zerk eragin du ukitu intimista eta esistentzial horren aldentzean?

Neurri handi batean barrura eta obsesio horiei begiratzeko zikloa amaituta dago. Nire literatura, bizimoduak emandako kolpeetan isurtzen zaidan odola dela esan izan dut beti. Baina bide horretan esan beharrekoak esanda, ez neukan sakontzeko gogorik. Eleberri normala egin nahi nuen, hasieratik nahikeria literario gutxioko eleberria, irakurterreza... Orain arte irakurri dutenek ere erraz egin dutela esan didate. Kezkak kaleratzeko bidea ere ez dut uste erabat utziko dudarik.

«Galdu arte»n 80 hamarkadara eta Azkoitiara garamatzazu: gaztetxeak, droga... Zer zuen berezi Azkoitik?

Beti iruditut zait Azkoitik badituela gauza batzuk, kallean, gazte mugimenduan, Azkoititik kanpo nekez ulertzen direnak. Azkoitia

“Tradizioan oinarritutakoa eta atzerakoia izan da beti Azkoitia; garai hartako gizarteari talka egin zion 80 hamarkadako gazte jendeak»

errepide nagusietatik aparte gelditzen da. Inor ez da joaten Azkoitira beste toki baterako bidean. Horregatik, edo mendi artean dagoelako, Azkoitia tradizioan oinarritutako herria eta atzerakoia izan da beti, elizak zama handia izan du... Gizarte itxi eta elizkoi horren aurrean, aurrez aurreko handi xamarra izan zen 80. hamarkadan. Gazte jendeak kanpokoen berri izan eta horrela jokotuta, talka berezia sortu zen gizarte itxi horren aurrean.

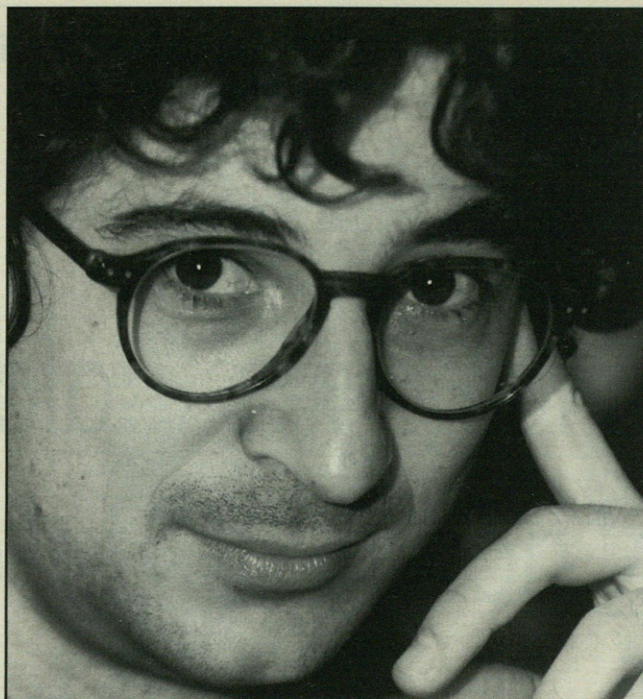
Ez al da oso ikuspegi lokalista?

Mugimendu hori Euskal Herri osora hedatu liteke. Ez dut esan nahi Azkoitin beste inon baino interesgarriagoa izan denik, baina bazituen berezitasunak eta nik giro hura bizi izan nuen.

Garai hartan borroka gattetxearen inguruan zen: gattetxeak, gazte jendearen jazerak bere ezaugarriak ditu. Guztiarekin hautsi nahi eta beste gizarte baten alde egiteko borroka. Hori, ordea, eleberriaren atzekoa da, testuingurua; nagusia, pertsonaiaren ibilbidea da eta bere bizikizunek dakarte giroa.

Nola bizi zenuen eta zuten pertsonaiek 80. hura?

Eleberrian badira pertsonaia zenbait oinarri erreala dutenak; ez dira asko, eta nagusia ez da horietakoa baina esaterako, bigarren mailako

Antzerkia idaztea ere gustatuko litzaioke «baina oso zaila da taularatzeko moduko zerbait egitea». (Arg.: G. Garaialde).

batzuen artean bada bat nire ezaugarriak dituen, nahiz eta pixka bat esajeratu. Borroka horrekin bat egiten duen gazte bat da baina bestelako kezkarik ere badu. Ez da ausartzen duen guztia mugimendu horretan uztera. Pertsonaia nagusia, une batean, gai da duen guztia arriskatzeko: dela familiarekin duen lotura, etxea, lana... sinesten duen horren alde. Alderantziz, nire karikatura den pertsonaiak beste gauza batzuetako kezka ezezik, emateko beldurra ere badu.

Mugimendu hartatik zer gelditzen da 1996an?

Bide batzuk zabaldu arren, eta lehen ez bezala, gauza batzuk onartu arren, ez da gehiegi aldatu. Borrokatzeko zeuden arrazoiak, soldaduskaren aurkako borroka, drogarena, antolaketa-rena, mutil-neska harremarena gizartean bizirik dau den eztabaidak dira.

Uneoro eleberria aipatzen ari zara baina kronika itxura du liburua...

Lehenengo asmoa giro baten berri ematea zen, gero etorri zen pertsonaiarena eta istorioarena. Litekeena da giro horretako elementuak erakusteko joera izatea eta horrek nolabait eleberria bortxatu izana baina istorioak ere badu bere indarra. **Bereziki eleberria eta ipuina kaleratu dituzu, beste jeneroetan basteko asmorik?**

Poesian idatzi dudanak ez dut uste aportaziorik dakarrenik. Ilusioa egingo lidake antzerkia idatzi eta ondoren taularatzeari. Baina idaztea bada zaila eta antzerkirako...

Lanbideak nahi adina idaztea eragozten dizu?

Ez da egokiena. Muga handia da baina behin egin nuen eta berriz ere egingo dut: denbora batez aldentu, irakurri, pentsatu eta idazteko. Ordu eta indar gehie-

“Idazteko orain arte izan dudan ukitu intimista hori gustatzen zait irakurtzeko ere, eleberri ilunek kezkak argitzen laguntzen didate»

nak kentzen dizkizun ogibi-dearekin zaila da nahiko zenukeen guztia egitea idazle izateko bidean baina neurria hartzen saiatzen naiz.

Idazten duzuna irakurtzen duzunaren lokarri beretik al doa?

Euskal idazleak ongi eza gutzen ditut, akaso nire lanbidearengatik horretarako beharra dudalako. Bereizketa egin ezker, bizikizun edo sentimentuetan oinarrituta idazten dutenak ditut gogoko eta ez hainbeste munduari buruzko erreflexioa egiten dutenak. Aurretik bost liburu egin ditut nahiko intimistak eta horrek nire joera erakusten du. Eleberri ilunek, neure kezkak argitu eta hobeto eramaten laguntzen didate.

Susarekin kaleratuko da liburu hau. Susaren asmoa hasieratik beste argitaletxeetan kaleratzeko aukera gutxi zuten liburua ateratzea zen. Egoera hori nola dago?

Gaur egun Susa ezezik beste argitaletxe batzuk ere prest daude hori egiteko. Beti dago argitaletxeei gehiago eskatzeko aukera baina gaur orohar idazleak ongi zainduta gaude eta benetan mezezi duten badute argia. Agian Susa sortu zenean bazen gehiagoren beharra; gaur ongi hornituta gaude.

MAITE ARTOLA

Miren Aranbururen diskoa kalean, Jean Louis Hargousen doinuak haren olerkiez jantzirik

«Jazz-doinu hauek, galdua nuen abesteko gogoa piztu didate»

Egun hauetan kaleratuko du IZ disketxeak Miren Aranburu lazkaotarraren bigarren diskoa, «Etorkizunaren memoria». Jean Louis Hargous jazzalearen doinuekin, Mirenek berak idatziriko olerkiak kantatzen dizkigu. Ezohiko lana euskal kulturari, aitzakia izan da berriro ere kantagintzari lotu zaion emakume honen ibilbidea aztertzeko.

URTEAK joan dira lazkaotar honek bere lehen diskoa Kardantxa zigiluarekin argitaratu zuenetik. Bere izena aipaturik gaur egun inork gutxi lotuko du kantagintzarekin, baina belarri asko goxatu zituen bere «Ni naiz Lazkaoko berrian jaioa, praile kale inguruan...».

Garai hartan bizi izan zen egoera politikoa kantuan adierazteko beharra sentitu zuen, «Natxo de Feliperekin ikasi nuen gitarra jotzen Bilbon, zer edo zer esan beharra zegoen, errealitatearen berri eman. Nik beste bideak jorratu nahi nituen, olerkiak kantatu... baina sentitzen nuen ezin zela. Ondorioz, pare bat urtetan utzi nion kantatzeari».

Plazan abesteko bideari utzirik, lanean hasi zen, eta beste zenbait lanbidetan

aritu eta gero, kantugintzarekin zerikusia zuten lanei ekin zien, «Imanol Lartza-balekin disko batean kantatzen hasi nintzen; Javier Muguruzarekin ere abestu izan dut eta bikoizketa munduan, urteak eman ditut kantari marrazki bizi-dunetan; baina ez neukan gogo handirik kantuan aritzeko».

Urteak aurrera, disko honetako abestien doinuak egin dituen Jean Louis Hargous, Miren berriro ere kantugintzan hasteko zirikatuz, elkarrekin zerbaitegiten hasteko edo, «baina ez nuen batere gogorik, eta

Jean Louisek kantatuak izan zitezkeen erritmo ezberdinetako doinuak nere esku jarri arte ez nion ekin kantatzeari; berak lortu zuen doinu bauen bidez nik kantatzeko gogoa izatea».

Musika-joera ugari

JEAN Louis Hargous musikariak, hainbat euskal kantarekin jotzeaz gain, beste arlo batzuk ere jorratu izan ditu bere ibilbidean: musika elektroakustikoa estudioan (era guztietako osagaiak erabiliz); bat-bateko musika, idatzi gabe osatua, erabateko bat-batekotasunean

oinarrituta eta margolari batekin *performance* eginez-zuzenean margotuz; antzezlanei ere musika jarritz; poetekin ere ikuskizun bat, musika bat-batean sortuz; hirukote bat ere badu, bide berean ari dena (ahotsa eta tresnak unearen arabera doinua sortzen duena...) «saxo tenor eta sopranoa eta klarinete apala jotzen ditut musika unean-unean sortzeko; ez diot estilo zebatz bati erantzuten, baina eragin ugari jaso ditut: etnikoak, musika garaikidea eta abar».

Doinu hauek, beraz, Jean Louisen gustuko erritmotan oinarritzen dira, batez ere jazz ez oso purua, bai ordea kantatua izateko eta blues ingurukoa, *swing* erritmoa bereziki landuz, «melodiak obiz lantzen direna baino gehixeago lantzen saiatu naiz; herri bonetan lantzen diren melodiak maiz ez dute helburu berezirik izaten, oso sinpleak dira; nik jazz armonia eta erritmoa izateko landu ditut; 'jazzy' da, ez

«Melodiak bereziki lantzen saiatu naiz, jazz armonia eta erritmoa izateko»

JEAN LOUIS HARGOUS

«Jazz lanak egin izan dira hemen, baina lehen aldia da horrelako doinuei ahotsak laguntzen diena»

MIREN ARANBURU

jazz garbia». Instrumentazioa jazzy izanik ere, hainbat erritmo ezberdin ageri dira diskoan: baltsea, bossa nova, rap bat, baladak... Musika-tresna aldetik, berriz, ia erabat akustikoa da diskoa.

Doinu horietan oinarriturik, Mirenek hainbat olerki osatu zituen, gai existentzialak, umorea, tristura eta beste landuz; «doinuak sortzerakoan bitzak izateko prestaturik dagoenez gero, ez da batere zaila izan lotura hori aurkitzea, jostun lana; errazagoa da gainera doinuei gainez bitzak jartzea».

Frantsesez idatzirik dagoen kantu bat izan ezik, gainerako hamaikak euskaraz eginik daude. Horrela, entseietan hasi ziren, eta IZ disketxeak egun hauetan kalean jarriko duen diskoa da emaitza.

Hemendik aurrera, lan hau kontzertuen bidez eman

Arrakastari begiratu gabe, euren gustuko lana egin dute. (Arg.: Alberto Elozegi).

nahi dute ezagutzera, baina zail ikusten dute maiz aritzea, euskal kantariak gaur egun oso aukera gutxi baitaukate kantaldiak emateko, «eukal kulturaren dirua Bilbon dagoelako». Ez dute ikusle-mota zehatz batentzat denik uste, ezta plazan entzuna izateko egina denik, baina atzerrian horrelako lanak entzuteko ohitura handiagoa dagoela diote, Euskal Herrian baino musika-mota hau unibertsalagoztat jotzen dute eta.

Hasieratik bazekiten zaila izango zela disketxe batek diskoa argitaratzea, «entzule gehienentzat agian zaila gertatuko da estilo hau; orain arte hemen jazz inguruan egin diren esperientziak oso onak izan dira baina harrera txikia izan dute; bonetan abotsa ere bada, bori da aldea. Azken finean, gure gustuko lana da, merkatuari begiratu gabe egina».

Alde horretatik, disko honen mamia esperientzia

berritza jotzen dute, kantatzeko beste manera bat, «bemendik kanpo ezaguna da moat bonetako lana, baina Euskal Herrian orain arte ez da horrelakorik egin». Lan-kide ezagunak dituzte, jazz mundukoak, Iñaki Salvador, Victor Celada eta Gonzalo Tejada.

Hurrengo diskoan ere pentsatzen hasi dira jadanik eta diotenez, asmoa erabat jazz den lana egitea da.

RITXI LIZARTZA

**EGUZKITARAKO
BETAURREKOAK**

**IKUSTEKO
BETAURREKOAK**

Betaurreko bakar batzuetan den-dena daukazu. Eguzkitarako diseinurik modernoak eta zure ikusmenak behar duen graduazioa. Eta 9.800 pta.n baino ez, montura barne.

MULTIOPTICASen dena dago zure alde, lehenean asma dezazun. Estatuko Optika Sarek handienaren garrantia ere bai.

**9.800 PTA.TIK
AURRERA**

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTI

ARGIA

Harpidedunen
Elkartea

ESKaintza Berezia Harpidedunentzat

Basakabi
Belirako

Laja eta Landakanda
Gure oroitgarri

Andoni Egña
Tximeletak sabelan

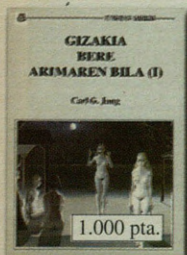
Txakun & Lau Behi
Merke & Ona

Su Ta Gar
Jaiotze Basatia

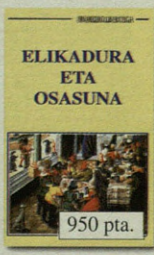
Txotxongilo
25 Urte

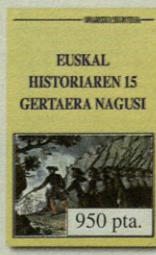
Carl G. Jung
Gizakia bere arimaren bila (I)

Isaac Asimov
Oinarriko ehun galdera zientziari buruz

Elikadura eta Osasuna
Gaiak

Euskal Historiaren 15 Gertaera Nagusi
Gaiak

Gazteak eta Sexualitatea
Gaiak

Sarda Taldea
Piriniotako sumendiak, hartzak, mendi-gidiariak eta beste hamaka istorio

Martxel Aizpurua
Erleen bizitza ezakua

Harkaitz Cano
Beluna Jazz

Koldo Izagirre
Ez duk erraza, konpai!

Itxaro Borda
Bizi nizano munduan

Jon Alonso
Katebegi Galdua

Zénbaki bizidunak
Didaktiker

Euskal Gramatika osoa
Didaktiker

Imanol Murua eta Humberto Unzueta
Suetena Belfasten

Benetan Euskaraz 1. maila
Didaktiker

Egan
Meta Eginez

Drindots
Made in Plaza

B E R R I A K

✓ Kalean baino askoz merkeago
✓ Bidalketa gasturik gabe

* Hauetaz gain, GAIK eta SUSA argitaletxeen, IZ disketxearen eta DIDAKTIKER-en katalogoetako titulu ugari ditugu. Eskaiguzu zerrenda eta berehala eskuratuko duzue.

ESKARI ORRIA

Izenburua	Prezioa	Aleak	Guztira

Kobratu beharreko kopurua

☐ Transferentzia: Euskadiko Kutxa 3035 - 0036 - 19 - 0360030651 Ondorengo datuekin batera ingresoaren agiriaren kopia bidali behar da.

IZEN - DEITURAK

KALEA

ZBKIA.

SOLAIRUA

ESKUA

TFNOA

HERRIA

POSTA KODEA

HERRIALDEA

HARPIDETZA ZBKIA.

☐ KONTUTIK

SINADURA

TITULARRAREN IZEN ABIZENAK

HARPIDETZA ZBKIA.

BANKU EDO AURREZKI KUTXA

SUKURTSAL HELBIDEA

KONTU KORRONTEA/LIBRETA

Entitatea

Sukurtsala

K.D.

Kontu zenbakia

SINADURA

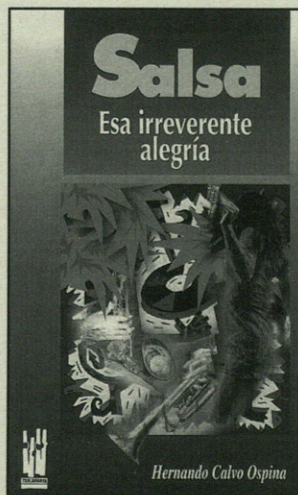
L I B U R U A K

«GALDU ARTE»
JUAN LUIS ZABALA
SUSA, 227 or.

Okupazioak, asanbladak, rock eta punk kontzertuak, amodioa, drogak, manifak... Bi hitzetan, 80 hamarkadako gazte mugimendua eta bereziki Azkoitiko gaztetxea aurkituko dituzu Juan Luis Zabalaren hirugarren eleberri honetan. Xepe protagonista bizikizunen harian geratuko da agerian be-launaldi hartako erretratua.

Orain arte idatzitako ipuin eta eleberrietatik urrun dago Zabalaren azkena. Bigarren mailako pertsonaiek ere garrantzi handiagoa dute. Idazleak berak dioenez orain artekoekin alderatuta, «askoz ere sozialagoa da»●

«SALSA ESA
IRREVERENTE
ALEGRÍA»

HERNANDO CALVO
OSPINA

TXALAPARTA, 157 or.

Kuba du atzean liburuak. Han, gatibu afrikarraren danborrak berekin hartu zituen Europako doinuak. Mendeen joan-etorriarekin, uztarri hark dantzarako erritmoak bideratu zituen. New Yorkera sartu ziren bereziki; han Hegoamerikako latino etorkinek, zituzten gabeziei aurre egiteko, entzuten zituzten doinuak. Testuinguru horretan sortu zen salsa, duela 20 urte baino gehiago. Erritmoz beteriko mugimendu soziala bihurtu zen salsa●

ITXARO BORDAREN BEGIETAN

Koxme don't fail

Berlingo hormaren erorketak mundua, batez ere espioen mundua itxuraldatu du. Gerla Hotz hura gesaldu eta epeldu da naski. Giro nahasi eta uher hortan, arraina bezain trebe igerika ari zaigu Koxme Zubia, Josemari Velez De Mendizabal Arra-maioarrak asmatu euskal espioia. Honek preteki Yehudaren ondotik, «Moskuko Gereziak» izeneko nobela eskaini berri digu Elkar argitaletxean.

Irakurria genuen nonbait, nobelaren oinarrian, idazleak berak Moskuko merkatu beltzean erosi espioitzari buruzko txosten bat zegoela, aitzineko denbora hormatuetan Top Secret klasifikatua. Velez De Mendizabalen eleberrian agertzen diren korranteak, espioitza teknika hipersofistikatuak Internet sarea barne erabiltzen ditu Koxme Zubia espioiak 25.000 dolarreko txeke hutsalaren truke.

Eta Koxme, gaixo Koxme! heltzen da, zafaldi batzu gora-behera, amerikanoen

segretuzko giltza zenbaiten 'ebastera', ohartzeko ororen buru orden emaileak eta 'ebatsiak' berdinak direla. Azkenean, sugeak bere buztana irensten du, xederak hersten direlarik. Atekagaitz ederrean dago Koxme, Buryat Asiasko errepublikara ihes egin beharrean, herio-mehatxuei gordeka eta amodio bila.

Obra honek, Koxme Zubiaren efikazia du: ez da astirik inon galtzen ametsetako lukainka miresten, nahiz bakarretan irakurle bezala nahiko genuen auherki ibili Moskuko txetxeniaren maffiak adibidez kudeatu ostatu lizunetan, vodka hurrupatu Moskova ibaiko altzo ilunetan, amodioa apur bat ere, izanagatik biluziena. Salbuespen horiek salbu, errez eta hon-darrean gustura leitzen da «Moskuko gereziak» hau, nobelaren uhalek bike gehiago mereziko zuketela pentsatzen du-gun arren.

Noiz dira Moskuko gerezien hontaroak?

«MOSKUKO
GEREZIAK»
JOSEMARI V. DE
MENDIZABAL
ELKAR

**«HIZPIDE
EUSKALDUNTZE-
ALFABETATZEAREN
ALDIZKARIA»**

HABE, 112 or.

Hizpide aldizkariaren 35. alea da eskuartean duguna. Bi urte igaro dira «Zutabe» aldizkariaren alerik atera gabe, eta orain «Hizpide» da-karte hutsunea betetzera.

Helburuak berak dira, ordea: batetik, ideien zabal-kundea -hizkuntzen irakas-kuntzar /alfabetatze-gaietan teoria, teknikak... ezagutaraztea eta bestetik, eztabai-darako foruma -ideiak el-kartrukatzeko eztabaidagune irekia izatea. Ale hone-tan, euskal hizkuntza eta li-teratura edota aditz-denbo-raren erabilera goiztiarra haur euskaldunen elebakar batengan dira gai zenbait

**«ZER IRAKURRI...
HURA IKASI»**

IBAIZABAL, 175 or.

Orri adina eta hainbeste ez badira urruti ere ez, Ibaiza-balek liburu honetan dakar-tzan gaiak. Kultura maila-koak dira gehienak eta eus-kara zein euskalkiei loturi-koak ugari. Literatura edota musikari lotutako erreportai-en zatiak -aurrez aldizka-ri, edota egunkarietan kale-ratu direnak... Gizarte gaiak ere badira eta idazleen ipuin edota eleberrietatik aterata-ko pasarteak ere irakurtzeko aukera bada. Ikasleak berak lantzeko ariketak osatzen dute gai zerrenda. Hitzak garrantzitsu baina baita iru-diak ere: argazkien babe-sean datoz orrialde gehie-nak eta marrazkiekin batera beste zenbaitetan

**«HEMEN GAUAK LAU
ERTZ DITU»**

MIKEL IBARGUREN

SUSA, 65 or.

Lau ertzen artean idatzitako poesia da Mikel Ibarburenek dakarrena. Fresnesgo espe-txeko itxitasunean, maitea-ren beharra, herri mina, la-gunen falta... ditu hizpide. «Bidea ibiliz egiten dela esan ohi da baina hemen bidea idatziz egiten da, ez baita li-bertaterik», dio zestoarrak.

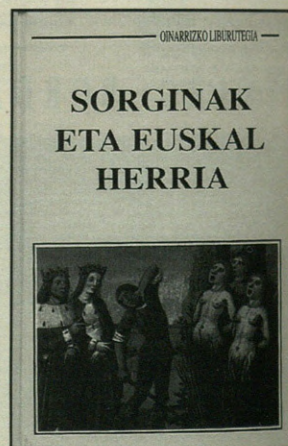
Lehenengo liburua du; al-dizkari hau kaleratzen de-nerako kalean izango dena, edo egun gutxi barru bes-tela. Edonola ere, Ibargure-nek etxean dagoela ikusiko du argia «Hemen gauak lau ertz ditu»k; orain egun batzu utzi baitute aske Ibarguren

**«SORGINAK ETA
EUSKAL HERRIA»**

GAIAK, 76 or.

Historian zehar sorginen fenomenoaz aztertzen du Gaiak argitaletxeak kalera-tutako liburuan: sorginke-riaren ezaugarriak, sorginak emakumearekin duen lotura eta Eliza Katolikoak XVI. mendean geroztik erabilita-ko sorgin-estereotipoa, akelarreetan parte hartzen zuen deabruaren sektaren kidearena... Horren harian, badu liburuak, sorginkeria satanikoaren mitoa zergatik sortu zen izeneko atala.

Horretaz gain, XVII. mendeko Lapurdiko proze-suak, sorgin-ehiza Europan, Zugarramurdiko sorginak edota sorginkeria buruzko teoriak ere irakur litezke aurrean dugun liburuan

Hontza
LIBURUDENDA

Okendo kalea, 4
Tel.: 42 82 89 Faxa: 42 12 56
20 004 DONOSTIA

TEXTU LIBURUAK
ERE BADITUGU

Beltzeko lau zaldunak

Hankaz gora. Bai, hankaz gora utzi zuten Anoetako Belodromoa, eta hankaz gora bertan bildutako 10.000 lagunak. Baina, batik bat, hankaz gora utzi zituzten «Load» disko berriaren eta eta look berriaren ondorioz sortutako hamaika zalentza. Esanak esan, Metallica rock gogor eta indartsua eskainiz darrai —txima luzeak mozteak eta orain osatzen dituzten kantutak «Kill'em all» edota «Master puppets» diskoen garaietako abiadura eta garraztasuna ez izateak ez dute esan nahi San Franciscokoei rock gogorra egitea ahaztu zaie—, eta horren erakusgarri izan zen Donostian irailaren 18an eskainitakoa: zuzena, gogorra, heavy metalaren adierazle paregabea.

Corrosion Of Conformityren emanaldiaz gozatu ahal

izan genuen aurretik, ederki gozatu ere. 22:15ean iritsi zen zoramena, «So what!» kantutaren lehenengo gitarra-doinuak entzun bezain laster. Hura garraisi egin beharra. James Hetfield, Jason Newsted, Kirk Hammett eta Lars Ulrich taula gaineaz zeuden. Talde gutxiak hasiko lukete disko berria aurkezteko Europako bira bertsio batekin, eta are gutxiagok lortuko horrelako erantzun bikaina.

Berehala iritsi zen «Metallica» edo disko beltzaren kantu bikainena den «Sad but true». Goitik behearaino beltzez jantzita, Hetfieldek eta gainontzeko hirurek gustura jardun zuten guztia emanez. Nabarmenezkoa da disko berriko zein kantu gutxi jo zituzten. «Bleeding me» zoragarria, «Until it sleeps» komertziala eta Alice In Chains

bezalako taldeen eragin nabarmenak dituzten «Ain't my bitch» tartean. Gainontzeko guztiak, kasik hogeitaz aurreko bost diskoetatik ateratakoak. Guztiak klasikoak: «Wiplash», «One», «Enter sandman», «Master of puppets», «For whom the bells toll»...

Bigarren bisean gertatu zen kontzertuko unerik harrigarriena. Makina bat eztdandaren ostean, su eta ke artean, halako «istripuxo» bat gertatu zen. Guztia aurrez prestatua, baina baten batzuek egiazat hartu zutena. «Last caress» eta Motorheaden «Overkill» lau bonbila arruntaren argipean jo, eta etxerako bidea hartu zuen Metallica. *Chapeau!*

«METALLICA» BELODROMOAN

«EL DIOSERO Y OTROS RELATOS INDÍGENAS»

FRANCISCO ROJAS
TXALAPARTA, 129 or.

Francisco Rojas Mexikoko idazle eta ipuin kontatzailea ezezik, antropologoa ere bada. Amerikako indigenen guneak ongi ezagutzen dituen: superstizioak, bikote arteko harremanak, tradizioa eta erligioa dira liburu hainbat gai.

ULTRAMEMIA» DEF CON DOS

«Ultramemia» izenarekin kaleratuko Def Con Dos taldeak bere seigarren lana, kantu guztiak taldearenak izanik. Eskuartean duguna, singlea. Kantu bera, gaztelaraz, euskaraz, galizieraz

eta katalanez dator.

Aurreko diskoa, «Alzheimer» indar handiz sartu zen merkatuan: 35.000 disko eta beste 3.500 bideo saldu ziren. Nazioarteko musika joera garaikideenekin bat egiten duela diote taldekoek. «Alzheimer» bera

Frantzian, Belgikan, Portugalen eta Mexikon editatu zuten eta Europako hainbat jaialdietan hartu dute parte.

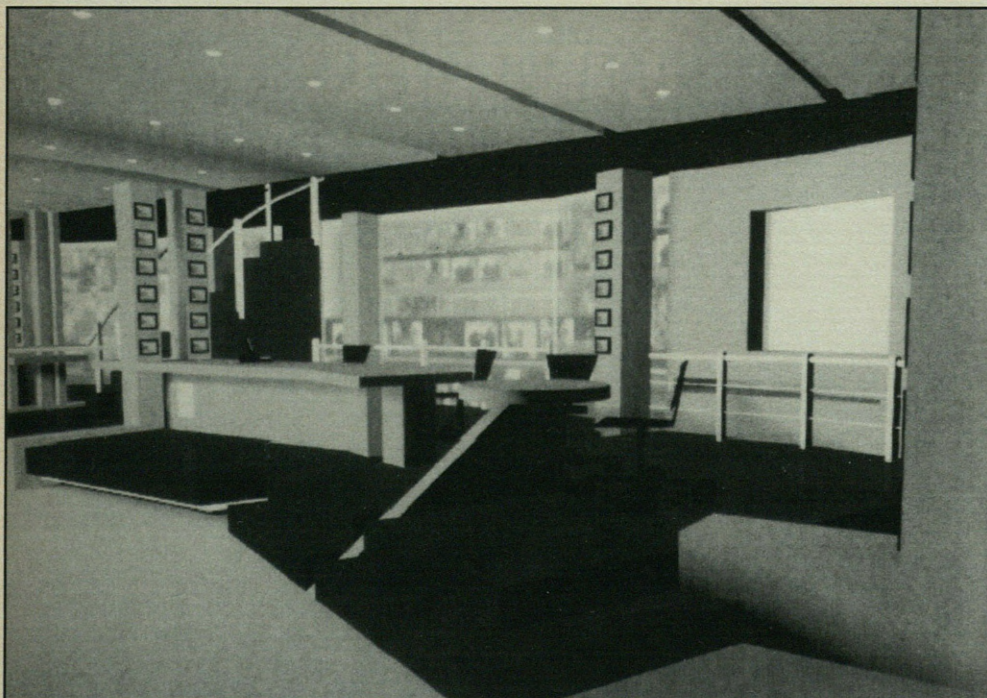
Nabarmenezkoa era berean taldeak Alex de la Igleciaren «El día de la bestia» Def Con Dos taldeak izandako parte hartzea.

Argitarapen honen edizioa laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

*fundazioa
fundación*

Argazkian ordenadorez egin zen informatiboetako dekoratu berriaren diseinua.

ETBko irudiaren Estilo Liburua

Hiru urtetan ia irudi bera ikusi dugu Euskal Telebistako informatibo eta kirol saioretan. Ohikoa bilakatu zitzagun irudia ikasturtearen hasierarekin batera eraberritu egin dute ordea, kolore ilunagoak, dekoratu berriak, kareta berriak... Hau guztia egiteko jarraitu dituzten urratsekin Euskal Telebistako argiztatzaile, dekoratzaile, errealizadore eta beste hainbatentzako ereduak finkatuko dituen Estilo Liburua osatu dute.

HILAREN hasieran ETB jantiz aldatu zen. Dekoratu berria, infografia berria eta irudi berria. Dena berria. Harrez gero albistegi, kirol saio, eta iragarki tarteetako kareta ere itxuraldatuak ikusi ditugu.

Baina, pantailan ikusten duguna lortu aurretik egin beharreko bidea luzea da, otsailean hasi ziren lehen urratsak ematen. ETBkoek beraien helburuak zeintzuk

ziren finkatu zituzten: zein gauza aldatu nahi zituzten, nola aurkeztu nahi zuten euren burua, eta orokorrean sormenerako oinarriak zehaztu zituzten.

Oinarri hauek hartu eta hiru enpresei beraien proposamenak egin zituzten. Proposamenak jaso eta hiru enpresen artean Ostra Delta izeneko izan zen lana aurrera eramateko aukeratu.

Ostra Delta enpresakoek eman beharreko urratsak zehaztu zituen, eta horiei jarraituz lanean hasi ziren Euskal Telebistako langile batzuk Ramon Gorostidi, ETBko Zuzendari Artistikoaren gidaritzapean.

Euskal Telebistako hainbat langileren ahalegin berezia eskatu du honek guztiak. Adibidez, arotzek abuztuan programa berriak dirrela eta lan handia izaten

baldin badute oraingoan dekoratuen eraberritze hau gehitu zaie.

Lanaren ondorioak eguneroko ikusi ditzakegu: Euskal Telebistako txoria gehiagotan agertzen da orain, -ETBko irudi korporatiboa sendotzeko asmoz egin dute aldaketa hau-. Aldaketaren aurretik erdarazko eta euskarazko katearen artean zeuden irudi ezberdintasunak orain leundu egin dira. Lehenago ETB-2k, ETB-1ek baino kolore gehiago edo biziago bazituen ere, orain biak tankeratsuagoak dira. Kolore ilunagotara jo dute oraingoan, azken hiru urteotan ETB1ek bai dekoratu baita karetan ere atzekalde zuriak erabili ohi zituen eta ETB2koek urdina eta beltza, orain aldiz bietan urdinak eta beltzak ikusi ditzakegu.

Kontinuitateko estiloa, informatiboetako eta kiroleko dekoratuak, musika rafagak... hainbat osagarri aldatu dituzte. Euskal Telebistatik Manu Kastillak adierazi digunarena arabera, «ETBko prozesu honetan bete nahi zituen helburuak, informatibo, kontinuitate eta kiroleko irudia aldatzea zen. Azken hiru urte hauetan ez da aldatu. Ordua zen pixka bat aldatzeko, ea oraingoak ere beste horrenbeste irauten duen».

Azkenean, egindako lan guztia jaso eta barne erabilerarako Estilo Liburua osatu dute. Liburu honekin beste programa, argiztatzaile eta dekoratuentzako jarraibideak ezarri dituzte. Honela, Kastillak argitzen duen bezala, Euskal Telebistako programazio guztiaren itxura ildo beretik joateko bidea egin dute.

ARRITXU ZELAIA

Piter Ansorena: «Lehiakide askok ez dute kalea eta telebista bereizten»

Urriaren 7an hasiko da «Txiskola»ren liga berria. Piter Ansorena zuzendari artistikoak argitu dizkigu saioaren aurtengo nondik norakoak. Iaz arrakasta lortu zuten bai saioak baita partaideek ere, «txiskolariei» plazetan aritzeko deitu izana dugu horren adibide.

«Txiskola»ko aurtengo txandak zer du berri?

Aldaketa nabarmenena kontzeptua zabaltzea izan da, ez da txiste liga, umore liga baizik. Gauza berriak ditugu, batzuk lehengo moldean, adibidez «Nazioarteko txisteak» ataleko hizkuntza berriak. Besteak, aldiz, molde berrian, «Txiskolaerabilirikoa» edo «Txiskolarenatarrak» modukoak.

Iazko zenbait «txiskolari» taldean integratu ditugu eta orain aktore, kantari edo beste lanetan agertuko dira.

Saioko partehartzaile esanguratsuenak ez dira profesionalak. Zer eragin du horrek produkzioan?

Produkzio aldetik garbi izan behar dira gauzak, gero lehiakideei ere ahalik eta garbien azaltzeko. Lehiakideen

gainean egon behar da, askotan zer den kalea eta zer den telebista ez baitute ondo bereizten. Hainbatetan ez dute kontuan telebista Euskal Herri osoari zuzentzen zaiola.

Programak izan duen eraginaz jarraipen zehatzik egin al duzue?

Hainbat herritatik deitu izan digute ea «Txiskola» herriko festetara eraman genezakeen galdezka. Ezinezkoa, noski. Gure «txiskolari» izan direnak ere herri askotatik deitu izan dituzte txiste kontalari gisa aritzeko.

Duela urte t'erdi «belarri bandi bat da audientzia eta gorra gainera» zenion. Audientzia hori gabe «Txiskola»rik izango al litzateke?

Gure aldetik bai, baina saioa eskatu zigutenen aldetik ez dakit. Esaldi hori gaur egun telebistan egiten den audientziaren erabilpena azaltzeko esan nuen. Audientziaren datuak, datu guztiak bezala, garrantzitsuak dira. Gauza asko esan arren inorena iristen ez banaiz alferrik ari naiz. Baina audientzia hori nola erabiltzen den beste kontu bat da. Audientzia datuak tranpa dira, datuak eskutan edukita edozein ondorio atera daiteke.

TXORI BATEK

ESAN DIGU

Zorrak kitatzeko telebista lehiaketa

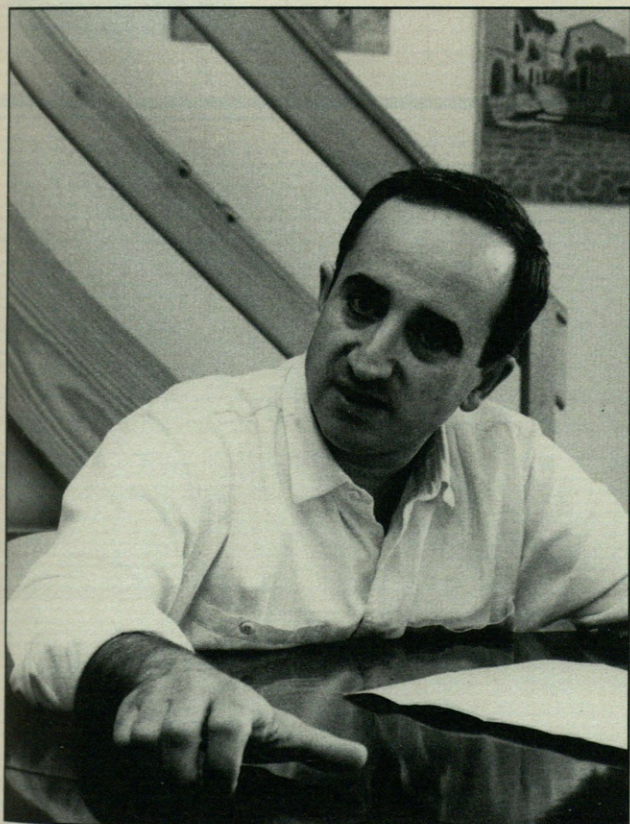
Estatu Batuetako Lifetime telebista kateko «Debt» (zorra) izeneko lehiaketan parte hartzeko baldintza bakarra zorduna izatea da.

Harrigarria badirudi ere lehiaketako saria partaideen zorra kitatzeko da. Banketxe, denda, eritetxe edo telefono konpainiari zor zaion dirutzaz ahazteko, lehiakideak «Trivial Pursuit» jokuan izan ohi direnen antzeko galderak ondo erantzutea besterik ez du.

Saioa hasi zenetik bost mila eskaera jaso dituzte. Oraindik ere agertuko dira gehiago, izan ere Estatu Batuetako kontsumitzaileen zorrak —hipoteka kredituak kanpo— billoi bat pezetatik gorakoak baitira.

Zorraren tamaina mugatua da noski, baita zorraren jatorria ere: ezin dute enpresa publikoek edo justiziatik ihesean direnek parte hartu. Bestela ziurrenez aski gizenduko litzateke lehiakide zerrenda.

Saioa egin duten Buena Vista Televisionekoak —Walt Disney etxeko ekoiztetxea— gustora dira, arrakastaren ondorioz ABC katea saioa erosteko asmoz agertu baitzaie.

«Txiste liga beharrean, umore liga izango da «Txiskola». (A: A. E.).

ARRITXU ZELAIA

■ Robin Hooden abenturak euskaraz

Robin Hooden abenturak kontatzen dizkigun telesailaren hirugarren atala, «Elis-tongo sorgiña» izenburua duena izango dugu ikusgai. Lagunekin batera, Robinek herritarrek sufritzen duten injustiziarri aurre egiten die eta agintari diktadoreen aurka borrokatzen du. Larunbata 28an, gaueko 2:00etan.

■ «National Geographic» saioan Cubako altxorrak

«Cuba's lost treasure» izeneko atalean, arkeologo talde batek «El rosario» galeoi espainolaren altxorrak aurkitzeko egin zuten ahalegina agertuko da. Urrea zilarra eta portzelana zeramtzan galeoiak urperatu zenean. Bilaketa lanak ikusteko aukera izan ez bazenuen pasa den ostegunean, larunbatean duzu zita goizeko 11:30ean.

■ «Eguzki Lore» dokumentala astean zehar

Egunero izango da Eguzki Lore izeneko saioa, bertan hainbat atal daude. Osteguna hilaren 26an «Goteingo pastoral» izeneko saioa egongo da. Gotañe-Irabarne Zuberoako udalerria da, eta Uhaitzandiren eskuinaldean dagoen herri honetako pastoralen inguruko dokumentala azalduko digute. Ostiralean berriz, protestantismoari buruzko saioa izango da. Astelehenean, Santa-Graziiri buruz arituko dira. Santa—Grazi Zuberoako udalerrian aurkitzen diren Ehujarre eta Kakueta-

ko arroilak XIX. mendean kontrabandorako lekua izan zirenekoa jaso dute. Asteazkenean Etxalarko usotegien inguruan arituko da dokumentala. Atal hauek guztiak goizeko 11:45 inguruan eskainiko dira.

■ «Jaun ta jabe» telesaileko atalen errepikapena

Telesail honetaz berriro gozatzeko aukera ematen du Euskal Telebistak. Ostegunean gaueko 22:00etan ikus ahal izango da «Jaun ta jabe»-ren «Semea hezi» atalaren errepikapena. Igandean hilak 29, telesailaren 5. eta 6. atalak eguerdiko 14:50ean izango dira. «Kafe, kopa eta purua» eta «Astebeteko frog»a. Jose Ramon Soroiz aktorea, lehendakari bilakatzeko den sukaldariarena egiten ikusi ahal izango dugu ostegunean. Atal hau gaueko 22:00etan eskainiko dut.

Hirutan hiru saioa telebistaz jarraitzeko aukera

Euskadi Irratia eta Euskal Telebista uztartzen dituen saio berria hasi da. Euskal Telebistan aurkezlea Joxe Felipe Auzmendi da. Telebistan parte hartu ahal izateko lehenik irradian hiru galdera zuzen erantzun behar harko dira, egokien asmatzen dituenak pasako da telebistako lehiaketara. Saio hau arratsalde, 15:50ean astelehenetik ostiralera.

Z A P P I N G

«Alaveses de ayer y hoy» izeneko saio berria Gasteiz Telebistan.

EGUERDIKO 14:00etan eta arratsaldeko 20:30etan «Telearaba» izeneko albiste emankizuna eskaini ohi dute Gasteiz Telebistan. Errepikapena eguerdiko 15:00etan izan ohi da.

Astelehenetarako kirolari buruzko saioa dute, «Tirón deportivo» izeneko berau. Gaueko 21:00etan eta igandean gaueko 20:00etatik 22:00etara eskainiko dute.

Astean zehar arratsaldero «De tarde en tarde» izeneko magazinearen ordua izan ohi da. Ordubeteko saioan hainbat gai jorratzen dituzte. Aurretazean ostiralean Gasteiz buruzko saio berezi bat gehituko zaio, hiriburu kultur mailan gertaturikoari bu-

ruzkoak jasoko dituzte tarte horretan.

Arabako herrien historiaren inguruan girotu dute «Alaveses de ayer y hoy» izeneko saio berria. Bertan Arabako herriak ikusteko eta hauen inguruan berri gehiago izateko aukera eskaintzen dute.

Zarauzko Telebistan, Itxasmendi auzoaren inguruko erreportaia.

Zarauzko Telebistakoak irailaren bukaerarako hainbat gauza prestatu dituzte. Asteazkenean, ostegunean eta igandean «Zarauzko baserriak» izeneko erreportaia eskainiko dute. Ivan Bengoetxea da saioaren egilea eta bertan herriko hainbat baserri zaharren historia eta irudiak agertuko

dizkigu.

Itxasmendi auzoaren 25. urteurrena dela-eta saio bat prestatu dute. Antxon Etxeberria kazetariak egin du saioa, osteguna eta ostiralean eskainiko dute eguerdiko 13:15ean. Albistek ere tarte edukiko dute, «Azken ordua» eta «Bost egun» albistegiak eskainiko baitira astean zehar. Lehenak eguneroko informazioa plazaratuko du, eta bigarrena berriz, astean Zarauzken izan diren albisteen bilduma izango da. Saio honen egilea Idoia Etxeberria da.

Kirolak ere badu bere tarte, horretarako asteazkenean «Kirol Trak» saioa baitute. Saio hau Juan Mari Zubiaurrek aurkeztu ohi du. Zarauzko Telebistaren koordinatzailea Jesus Tormes da eta errealizazioaz Itziar Iturria arduratzen da.

Ordulaurdenez euskaraz mundu osora

Imajinatu, Turkia aldean oporretan zaudela irratia piztu eta euskaraz ari dela irratiko esataria. Ez du zertan ametsa izan, benetan gertatu daiteke. Izan ere, munduaren bazter askotan ordu laurden inguru euskaraz entzun baitaiteke Radio Exterior piztuz gero.

HAMAR-hamabost minutu euskaraz izan ohi dira ia egunero RNE-n. Beste horrenbeste leku dute katalanez eta galizieraz. Asteazkenean zehar euskaraz eskaintzen duten tarte hori «Sutondoan» izeneko saioak betetzen du, eta larunbatekoa «Asteburuan» irratsaioaren esku izan ohi da.

«Sutondoan» izeneko saioak 14 urte daramatza antenan, horietako azken zazpiak Fernando Garzian-diaren ahotsean entzun izan

dira. Eguneroko ordulaurdeneko saioan albisteak dira nagusi. Fernandok dioskunez, *«albiste orokorrak, kirola eta kultur munduko berriak izaten dira nagusi. Hala ere saioa urteetan zehar edukian aldatuz joan da, baita iraupenean ere»*.

«Sutondoan» baino gazteagoa da «Asteburuan» izeneko saioa. Argi Dorronsorok zuzentzen duen saio honek sei urte daramatza antenan. Larunbatero eskaintzen dituen hamar minutu-

Argi Dorronsorok zuzentzen du larunbateroko «Asteburuan» saioa. (Argazkia: Garikoitz Garaialde).

tan, gauza askotarako astirik ez diola ematen aitortzen du Argik: *«Kultur munduaren jarraipentxo bat egiten dut, baina oso azalekoa hamar minutu astean oso gutxi baita. Kultura zentzurik zabalenean bartuta lan-tzen dugu»*.

RNEk Radio Exteriorren bidez egiten dituen euska-

razko emanaldiak atzerrian entzun dituenik ezagutu du Argik, *«batzutan eskutitzak jaso izan ditugu. Orain dela gutxi mixiolari bat etorri zitzaidan entzuten ninduela esanez»*. Fernandori, bere ahotsa Turkian entzun dutela ere esan omen diote.

ARRITXU ZELAIA

B A G A K

■ Karrape Irratian Leitzakoen ahotsa.

Leitzako Karrape Irratiak astelehenetik ostiralera egunero hiru ordutako emanaldia eskaini ohi du. Goizeko 11:00etan hasten dute emanaldia eguerdiko 14:00ak arte. Hilaren 26an, ostegunean, Leitzako liburutegiko arduraduna gerturatuko da irratira, astero egin ohi duen legez liburuen inguruko aipamenak egin eta entzuleari liburua interesgarrienak proposatuko dizkio. Egun berean Udaletxe-ko hiru zinegotzi izango dira, udal ekintzen berri emateko.

Ostiralean kultura jorratzen dute. Horretarako tertulia saioa egiten dute herri-

ko jendearekin.

Astelehenean, Leitzako andre batek Leitzako gertatutako istorioak kontatuko ditu. Ondoren Leitzako pilotariak jokatuak partiduen berri emango du Julian Iparreak.

Urriaren 1ean, Leitzako Udaleko euskara teknikaria joango da irratira euskararen inguruko berriak ematera. Eta hamabostean behin, Leitzako abadeak Karrape Irratian elizako berriak eman ohi ditu. EHNEkoek ere kronika egin ohi dute astero, nekazaritza egoeraren ingurukoak azalduz.

Inguruko herrietako berriak ere jasotzen dituzte hauetan dituzten kolaboratzaileen direla medio.

A U R P E G I A

Leire Petralanda (Bizkaia Irratia)

Euskal filologiako ikasketak amaitzeko ikasgai bat falta zaio dimatar honi. Irratian kasualitatez hasi zen, *«nire abizpak Bizkaia Irratira joan behar zuen sari bat jasotzera eta horrela ezagutu*

nuen Bizkaia Irratia. Zuzendariarekin hitz egiteko aukera izan nuen eta Durangoko Azokara joateko proposatu zidaten Bizkaia Irratiko publizitatea banatzera. Hori duela bost urte izan zen».

Urte berean 1991an, irratian frogatu egin zioten eta ordutik hona hor dago lanean. Egun, ordezkapenak egiten ari da eta asteburuetan berriz, musika saio bat du.

«Elkarriketak egitea ez dut asko maite, nire ustez oso prestatua egon behar zara horretarako, eta informatiboak serioegiak iruditzen zaizkit».

Bihotz elektroniko batek bizia salbatu dio

RALPH Lawrence, Ingalaterrako Oxford hiriko John Radcliffe Hospitalen bihotz elektronikoa jaso duen bigarren paziente edo gaixoa (ikus **ARGIA**ko 1.564. zenbakian, otsailaren 11ko datarekin kaleratua, lehenengo pazienteari buruz egindako iruzkina) dugu. Eta Lawrence bere etxean egongo da seguruenik lerro hauek irakurtzen dituzunerako, ospitaleko sendagileek alata eman ondoren. Orain bere bularrean taupaka-taupaka dabilkion bihotz be-

rezia jaso aurretik ordea, espezialistek ez zioten hiru hilabetetik gorako bizi-iraupenik eman gure gizonari. Ez da nolanahiko aldaketa.

Hirurogeita bost urte dituen gaixo honek joan zen hilabeteen jaso zuen aparatu sofistikatu hau. Eta hilabete t'erdia pasa ondoren, gai da jadanik eskilaretan barrena gora eta behera ibiltzeko. Egunean bost minutu ematen ditu bizikleta estatikoan pedalei eraginez; baina operatu aurretik gertatzen

zitzaion bezala, Lawrence orain ez da hasten arnas-estuka eta hasperenka, ez horratio.

Ralph Lawrenceri egindako operazioa aipatu John Radcliffe Hospitaleko ekipoak orain artean lortutako balentriarik handiena bezala hartu behar dago. Gaur egun, gainera, gisa beretsuko operazioak egiten jarraitzeaz gain, ospitale horretako osagile edo medikuek proiektu berri eta anbizioso bat daukate esku artean: hain zuzen ere, erpuru edo behatz lodia ren tamaina edukiko duen bihotz-bonba bat landu eta martxan jarri nahi dute. Ondoren, erasandako bihotz gaixotuaren barruan sartuko litzateke aipatutako bihotz-bonba hori.

Honek guztiak gauza bat uzten du agerian: ikaragarria da gaur egungo teknika kirurgikoak noraino ailegatzaren diren ikustea. Garai batean sinistezinak ziren erremuetara ■

Hirurogeita bost urte dituen Ralph Lawrence gaixoak joan zen hilabeteen jaso zuen aparatu sofistikatu hau; eta hilabete t'erdia pasa ondoren, gai da jadanik eskilaretan barrena gora eta behera ibiltzeko

JABIER AGIRRE

L A N D A R E A K

Japoniarren inbasioa

ITXURA, lorealdia edo abarregatik gustua hartu eta landare franko mugitzen da, egun, batetik bestera. Adibidez, Mediterraneoan uda pasatakoa *Bougainvillea*ren lorealdi koloretsuaz maiteminduta bueltatzen da. Orduan, etxera ekarri nahi izaten dugu bihotza ikutu digun landarearen kume edota haziren bat. Gehienetan, garraio hau egiteak ez dakar arazorik. Beste batzuetan, ordea, Europan gertatzen ari den bezala, landare horrekin edo bere familiarekin lotutako gaitzen bat zabaltzen lagundu dezakegu.

Landare mugimendu ugari eragiten duen beste arrazoi bat estetika da: lorategigintzan gero eta landare arraro, deigarri eta ezezagunagoak erabiltzea.

Lurralde urrunenetako landare bereziak ekartzeak bere alde on eta txarrak

ditu. Onak, landare gehiago ezagutzea, elikagai, botika eta abar berriak aurkitzea... Laburtuz, zientzia eta ezagutzaren aurrerapenerakoak. Eta txarrak?

Raynutria japonica, duela ehun bat urte, ingelesek Japoniatik ekarritako landarea da. Enbor gorria eta loraldi zintzilikario zuri deigarria zuenez, landare dotorea. Baina lorazain ingelesean artean, uste baino arrakasta kaskarragoa izan zuen. Apurka, albora utzi zuten. Haztegi-tako lur beltz gozoetatik bota eta bide ertzetako harri-txintzar artean bizitzera ohitu zen. Orain ibai ertzetan bizi da.

Egun, Europa mendebaldeko lur hezeetako inbasio handienetakoa da. Euskal Herriko isuri atlantiarreko lurretan non nahi aurki daikete eta bertako landaredia erabat menperatu du. Hazi uga-

riak eta sustraietatik botatzen dituen puja berriak erabiltzetik datorkio ugaltzeko azkartasuna. Eskozian botanikari talde batek bere aurkako guda aldarrikatu du. Landare hau akabatzeke sistemarik ez da ezagutzen, baina oraingo dagoen toki-zenrenda egin eta kontrolpean eusteko neurriak hartzen ari dira, noizbait hilko duten itxaropenarekin ■

JAKOBA ERREKONDO

Gipuzkoaren bihotzean dagoen Ernio, natura eta festa eskutik

Ernio mendia Gipuzkoaren bihotzean dago, Tolosako eta Asteasuko herrien lur eremutan. Iraileko igande guztietan, Ernio mendiko 1.075 metroak gailentzeaz gain, Zelatungo lepoan izaten den erromeriaz gozatzeko aukera dugu. Urte asko dira jada Zelatunen erromeria hau burutzen dela, eta jende kopuru ikaragarria biltzen du, batez ere gazte-jendea.

IRAILEKO igande guztietan, burutzen den erromeria dela eta, jai-giroa nagusitzen da Erniora igotzen diren mendizaleen artean. Aspaldiko usadioa da lehenik Erniora igo eta ondoren, festa-giroan, Zelatunen atsedean hartzea.

Hainbat bide dauzkagu aukeran Erniora igotzeko. Iturriozko mendatetik hasten dena da guk lerrootatik proposatzen dizueguna. Iturriotzera iristeko, Asteasutik Zarautzera doan errepidea hartu beharko dugu. Andazarrateko gainara iritsi ondoren, ezkerreko jo eta handik bi kilometro autoa uzteko modua izango dugu. Hor bertan hasten den bide zabal batek gailurrerainoko bidea erakutsiko digu, aurrean Ernio tontorra harro agertuz. Ordu bete eskasean, 900 metroko garaiera duen Zelatungo lepora iritsiko gara. Jarraian, Ernio mendia inguratuko dugu eta aldapa malkartsua gainditu ondoren, Ernio gailurrera iritsiko gara 20 minututan.

Bidean, tradizio handiko hiru gauzarekin egingo dugu topo. Batetik, medailak eta zintak erosteko modua izan-

go dugu. Bestetik, usadioaren arabera hezurretako arazoentzat sendagarriak diren uztai batzuetatik barrena igarotzeko aukera.

Gailurrean ikuspegi bikaina izango dugu parez pare, inguruko mendi al-

Goiko argazkian, Ernio mendia ikuspegi Asteasutik. Erdikoan, trikiti doinua lagun Zelatunen egin ohi den erromeria. Beheko argazkian, berriz, Ernio gailurra jendez gainezka. Iraileko igandeetan jendetza handia hurbiltzen da 1.075 metroko mendi honetara.

tuena baita Ernio. Egun eguzkitsuetan, Piriniotako gailurrak, Adarra-Mandoe-gi, Aralar, Aizkorri eta Izarraizko mendi multzoak begiztatu daitezke.

Igotako bide beretik jaitsiko gara, Zelatungo leporaino. Hemen, trikiti doinuekin eta jai-giroa bikainarekin egingo dugu topo. Gose edo egarri denak ere aukera bikaina izango du bere nahiak asetzeko, bizpahiru bordatan edaria eta janaria eskaintzen baitizkiete mendizaleei. Lepo honetaraino hurbiltzen den jende kopuru handiak, festagiroa erabatekoa izatea eragiten du.

Eguraldia kontuan hartu beharreko faktorea da. Egun eguzkitsuetan giroa bikaina izaten da, baina ez ahaztu iraillean gaudela, eta erromeria 900 metroko garaiera duen zelaian egiten dela ■

ANDONI URBISTONDO
MIKEL EGAÑA

A N T Z E R K I A

27 ● **Trapu Zaharra antzerki taldeak «Gato encerrado»**

Ostirala antzezlan aurkeztuko du gaueko 22:30etik aurrera Billabonako Gurea zinema aretoan.

B E R T S O L A R I T Z A

27 ● **Agoizko festak direla-eta, bertso saioa antolatu dute**

Ostirala gaurkorako. Ondoko bertsolariak arituko dira kantuan: **Xabier Silveira, Estitxu Fernandez eta Xabier Legarreta.**

28 ● **Orbaiztan bertso afaria**

izango dugu gaur. Estitxu Arozena, Estitxu Fernandez eta Xabier Silveira dira afa-lostean bertsoan jardungo dutenak.

30 ● **Gaintzako jaiak direla-eta**

iluntzeko 20:30erako antolatutako afari herrikoien ostean, **Zeberio eta Mendizabal bertsolariak** bertso-kantuan jardungo dute.

E R A K U S K E T A K

27 ● **«Komikiak 100» erakusketa ibiltaria Onda-**

Ostirala **rroara** iritsiko da gaur, eta bertan egongo da **urriaren 13ra bitarte**. Komikien hizkuntza,

«**Astronomiari Buruzko VI. Hitzaldi-Zikloa**» antolatu dute **Donostian urriaren 1etik 6ra bitartean**. Hitzaldiak Kutxako hitzaldi-aretoan izango dira, 19:30ean.

Billabonako Kultur Etxeak hainbat ikastaro prestatu ditu negu parterako.

Esate baterako, plastika ikastaroak bost eta hamar urte bitarteko haurrentzako. Antzerki ikastaroak, aldiz, bost eta 12 urte bitarteko haurrek jaso ahaliko dituzte. Bertsolaritza ikastaroa ere eskainiko dute gazte zein helduentzako. Euskal dantzak ikasi nahi dituenak ere izango du horretarako aukerarik. Euskal dantzez gain, dantza garaikidea eta baleta ere izango dira ikasgai. Honetaz gain, yoga, argazkilaritza, zeramika, pintura, taila-egurra eta eskulanei buruzko ikastaroak ere emango dituzte besteak

beste. Informazio gehiago nahi izanez gero, Billabonako Kultur Etxera jo ezazue. Kontuan izan matrikulatzeko epea irailaren 30ean amaituko dela.

komikilarien ofizioa eta komikiaren eta euskeraren arteko lotura erakustez gain, komikigintzako pertsonaia mitikoak aurkeztuko dizkigu.

29 ● **Eduardo Arroyoren «Suite Senefelder and Co»**

Igandea **erakusketa** ikusteko modua izan da azken egunotan Bilboko Arte Ederretako Museoa. Oraindik ikusi ez duenak mugitu egin beharko du, gaur itxiko baitute.

I B I L A L D I A K

1 ● **Oiartzungo Girizia Mendizale Elkartek ite-**

Asteartea **naldia prestatu du urriaren 5 eta 6rako**. Piedrafitako aterpea iritsi eta gero, biharamu-

nean, **Peña Telera gailurrera** abiatuko dira. Zortzi bat ordu beharko dituzte ibilaldia osatzeko. Irtenaldian parte hartzeko 3.000 pezeta (120 libera) ordaindu behar dira, eta izena Amazar tabernan edota Girizia Elkartearen eman daiteke. Ez ahaztu gaurkoa dela izena emateko azken aukera.

I K A S T A R O A K

27 ● **Bilboko Infernuko Auspoa Kultur Elkartek**

Ostirala **ireki du** jada 1996-97 ikas-turterako **matrikula-epea**.

Elkarte honek Euskal Herriko tradiziozko musika-tresnak berreskuratzea, garatzea, zuzpertztea eta beroiek jotzen irakastea du helburu. Kepa Junkera zuzendari duen eskolan ondoko tresnak jotzen irakasten da: **trikitixa, al-boka, dultzaina, panderoa, txalaparta eta danborra**. Ikastaroak Bilboko tokiotan eskainiko dira: San Inazion, Deustun, Santutxun eta Kafe Antzokian. Informazio gehiago (94) 447 88 40 telefono zenbakian.

30 ● **Getxoko Kultur Etxeak hainbat ikastaro prestatu**

Astelehena **ditu** negurako: komikia, euskara, grabatuak, argazkilaritza, zeramika eta eskulturari buruzkoak besteak beste. Argibide gehiago nahi izanez gero, jo Kultur Etxera. Dena den, kontuan izan **gaurkoa dela izena emateko azken eguna**.

IKUSKIZUNAK

27 ● EMAk antolatuturik, **Doni-bane Garaziko Bakarra** estatuan «Irlandar gaua» burutuko dute gaur.

Ostirala 21:00etan, Arthur McKayk Irlandari buruz egindako filmea eskainiko dute. Jarraian, eztabaida.

1 ● Billabonako Gurea zinema aretoan, **Armando de Miguelen magia eta umorezko** ikuskizunaz gozatu ahalko dugu 20:00etan.

JARDUNALDIAK

1 ● Gasteizen «Haur Literatur Topaketak» antolatu dituzte hurrengo asteotarako Kultur Etxean. Haurrek literatur sorkuntzan parte hartzea da helburua. Horretarako baliabideak: ipuin bat entzun edo antzeztutako ipuin bat ikusi, autorearekin solasaldia izan, eta ondoren, irudia landu. Gaur **Manu Lopez Gaseniren «Andoni eta Maddalenen komediak»** ipuina landu beharko dute 18:00etatik aurrera.

LEHIAKETAK

30 ● Miarrizteko Nobela Lehiaketa antolatu dute. **Frantsesez, euskaraz edota gaskoinieraz** idatzi

Astelehena

Kakitzat taldeak antolatuturik, irailaren 29an Intsumisio Eguna burutuko dute Berriozarren. Horrelakoetan ohikoa denez, makina bat ekitaldi izango da egun osoan. Festa

Gasteizko Nazioarteko Antzerki Jaialdiaren barruan, aste honetan emanaldi franko izango dira.

Fila Siete antzerki taldeak «Antonio y Cleopatra» lana taularatuko du irailaren 27an Principal antzokian 20:30ean. Berau William Shakespeareren omenez antolatu zikloaren barruan eskainiko dute. Hilaren 29an, berriz, haurrentzako emanaldien atalean, Posidonia Teatrok «El libro de la selva» obra antzeztuko du 18:00etan leku berean. Urriaren 1ean, Toni Albak idatzi eta antzeztutako «La sombra» ikusi ahalko dugu Beñat Etxepare antzokian 20:30ean. Urriaren 3an, David Mameten «Una vida en el

teatro» lana aurkeztuko dute «XXI. menderantz» zikloaren barruan. Emanaldia arratseko 20:30ean izango da.

daiteke. «Festaren inguruan» gaiarekin, gehienez 10 orriko lana osa daiteke. Miarrizteko liburutegia, Bañuelos etxea 16, Etienne ibilbidea, 64.200 Miarrizte helbidera igorri. Gaurkoa da lanak aurkezteko azken eguna.

● Atxondoko Ortzeke Argazki Taldeak **argazki lehiaketa** antolatu du. **Gaia: 1996ko jaiak.** Zuri-beltzean zein koloretan aurkez daitezke argazkiak, 40 x 50 zentimetroko kartulina batean ipinita. Gogoan izan gaurkoa duzuela lanak igortzeko azken aukera.

MUSIKA

27 ● Xaximiku folk taldeak bi emanaldi eskainiko ditu aste honetan. **Gaur Aizarna-**

Ostirala

bezperan hasiko da, Deabruak Teilatueta, Zebda, Koma eta La Polla taldeek Burlatan eskainiko duten kontzertuarekin. Iganderako, Berriozar lau jai-eremutan zatituko dute. Lehenengoan, 11:00etan, txupinazoa. 15:00etan, Nafarroako rock taldeen kontzertua. «Zortziko» izeneko eremuan, herri kirolak eguerdian. Ondoren, txistulariak eta antzerki antimilitarista. «Herri Zaharra» izeneko eremuan, 14:00etan bertso saioa, eta 15:00etan herri bazkaria. «Pilotaleku» eremuan, denetarik izanen da: gaztelu puzgarriak, tailerrak, jokoak... Balerdi Balerdiren kontzertuarekin amaituko da eguna.

zabalgo pilotalekuan izango den bitartean, urriaren 3an **Billboko Kafe Antzokian** entzuteko parada izanen dugu gaueko 22:30ean hasita.

● **Gaubela** dotoreaz gozatu ahalko dugu **21:00etatik aurrera Itsasuko Atariko gaztetxean.** Herriko musikari eta kantariak izango dira protagonista: Peio Ospital eta Aitor Sarasua kantuan, eta Xabier Itzaina eta Txomin Larronde soinuariak musikarekin. Beste planik ez baduzue, bederen, badakizue nora joan gau ederra igarotzera.

28

Larunbata

● Lasarte-Oriako Zulo tabernan **Decrepitos, Bluenaticos eta Los Bestias** taldeen rock kontzertua ederra entzuteko aukera izango da gaur 23:00etatik aurrera.

● **Trikitixa Egunak** direla-eta, **trikitixaren historiari buruzko erakusketa** zabalduko dute gaur **Ezpeletan.** Bihar, aldiz, goizeko 11:00etan aperitifa izango da, Ezpeletako eta Ituraingo trikitilariak alaiturik. 18:00etatik aurrera, oster, **Alaitz eta Maider eta Maixa eta Ixiar** trikitilari bikoteen doinuekin oinak dantzan jartzeko modu ezin hobe izango dugu.

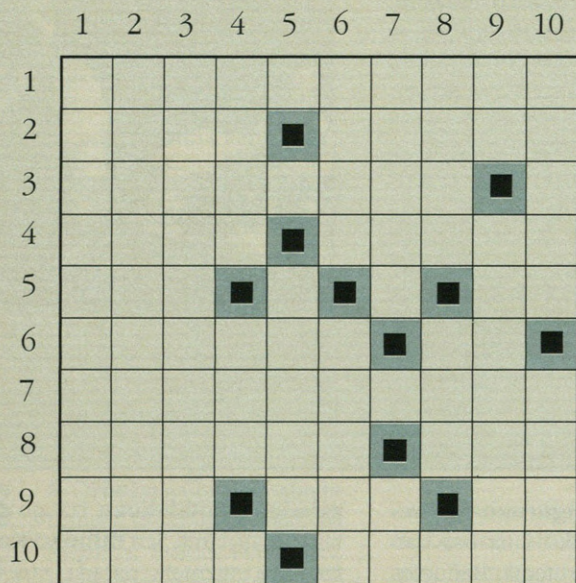
3

Osteguna

● **Amaia Zubiria** kantariaren abesti gozoak entzun ahalko ditugu gaur Billa-bonako Gurea zinema aretoan 20:30etik aurrera.

Denborapasa

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1.- Izaki abstraktuen propietateak eta berauen arteko harremanak aztertzen dituen zientzia. 2.- Gelditu. Pluralean, mila kilo. 3.- Zaldiz dabilena. Bat. 4.- Hizki baten izena. Zangoei eraginez. 5.- Euskal sindikatoa. Oxigenoa. Lehenengoa. Musika nota. 6.- Helburu zehatz bat lortzeko elkartu. Nor, pluralean. 7.- Jamaikako beltzen mugimendu mistiko bateko kidea. 8.- Aterea. Herri hizkeran, Eduardo. 9.- Gipuzkoako herria. Kasu! Ukatzeko. 10.- Gorotza. Fruizko auzoa.

GOITIK BEHERA: 1.- Mezu eramaleak. 2.- Atabal jolea. 3.- Pluralean, komunikabide mota. 4.- Arraza. Sarrera. Bokala. 5.- Mila. Bat. Ipar-orratza. 6.- Duela egun bat. Putza. 7.- Lekua. Bokala. Berrogeita bederatzi. 8.- Nonbait. Areago. Bostehun. 9.- Kalearen hasieran. Herri berekoa. 10.- Landetako hiria. Arazo.

Kate hitzak

Letra kopuru desberdineko hitzak ageri zaizkizu ondoan. Helburua zera da, eskuineko taula osatzea, puzzlea bailitzan. Pasa ezazu hitz bakoitza dagokion lekura, kontuan harturik hitzok ezker eskuin eta goitik behera joan daitezkeela.

8 letra

Barkamena
Irrintzi
Liburuak
Ukabilak

7 letra

Erabaki
Kurloia
Meatzia
Terrala

4 letra

Ados
Aker
Area
Aria
Aroa
Bare
Bilo
Gari
Gero
Iban
Inka
Leka

Loak
Mina
Neur
Nola
Omen
Oria
Saia
Sena
Tren
Ukan
Zink
Zuri

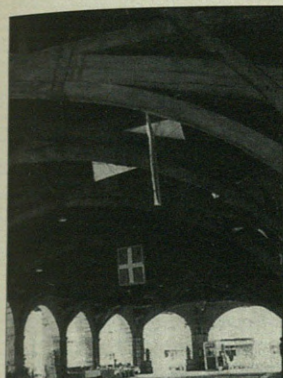
3 letra

Ada
Ira
Ron
Zin

2 letra

Ai
Am
Ib
Ez
Ra
Re
Ro
So

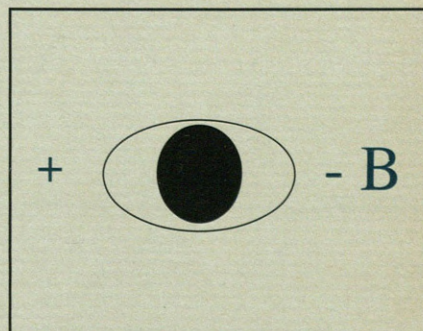
ERANTZUN zenbakidunak bete ondoan, pasa ezazu letra bakoitza dagokion goiko taulako laukira eta grabatuan ageri den herriaren izena, Bizkaiko herri baten izena ageriko zaizu.

1	2	3	4	5	6	7
---	---	---	---	---	---	---

Arabako mendia		Hostoa		Dauzka		Aitalehena	
Lurraren satelitea		Arakatu		Erraz galtzen dena			
Baldarra	Eguzkia	Ilunabar			6		
Azpijoko	Barrea	Iparretarrak					
Harduerak						Boroa	2
Nahi	4					Garbitzeko likidoa	
		Ba... baneuka		Burdinola			
		Dardara	5	Gironako ibaia			
Musika nota	499			Lat. hiru			Infin., onartu
Ikas-lagun	Satiakera			Joaki dira			
						... egin, begiratu	
						Euskaraz eta kitto!	
Bat	Bokal bikoitza		Une honetan				
Hiriko zuzoa	Bi kontsonante		Iodoa	7			
					Emakume izena		
	1				Bokala		
Sasoia, garaia			Zabor				3

—Hieroglifikoa—

Asko edan al zenuten atzo?

Aurreko asteko soluzioak

BURLATA									
●	A	●	I	●	Z	●			
●	I	●	O	●	I	R	U	D	A
●	T	●	R	●	I	K	I	T	I
●	A	●	R	●	I	T	U	●	E
●	A	●	B	●	I	L	A	●	E
●	A	●	N	●	A	L	I	●	S
●	E	●	Z	●	A	●	I	●	R
●	L	●	D	●	A	●	R	●	D
●	B	●	E	●	T	●	E	●	K
●	A	●	U	●	T	●	O	●	A

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN: 1. Sumintasun. 2. Akaroa.
Eme: 3. Sarri. Anis: 4. Ibaizabal. 5. Ki. K. Det.
H. 6. Ultimatum. 7. Ma. Aa. Xaia. 8. Eki. Izu.
It. 9. A. Nezake. 1. 10. Kaka. Ioiak.
GOTIK BEHERA: 1. Sasikumeak. 2. Ucabilak.
A. 3. Mara. T. Ink. 4. Irrikia. Ea. 5. Noiz. Maiz.
6. Ta. Ada. Zai. 7. A. Abetxuko. 8. Senatua. El.
9. Umil. Mil. A. 10. neS. Haatik.

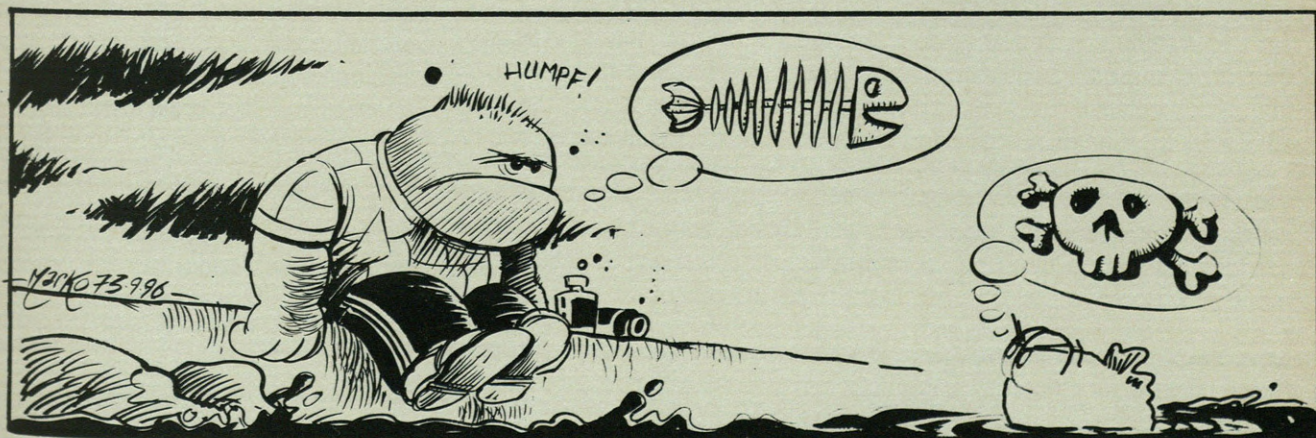
Kate hitzak

Hieroglifikoa:

ELE ASKO ETA DIRU
GUTXI

●	G	●	A	●	Z	●	I	●	L	●	A	●	B	●	E	●
●	B	●	E	●	R	●	A	●	E	●	Z	●	I	●	R	●
●	E	●	R	●	O	●	M	●	E	●	N	●	A	●	Z	●
●	T	●	O	●	A	●	M	●	E	●	R	●	I	●	K	●
●	E	●	A	●	R	●	E	●	A	●	R	●	A	●	I	●
●	O	●	R	●	I	●	O	●	I	●	A	●	I	●	A	●
●	B	●	O	●	R	●	A	●	E	●	Z	●	K	●	A	●
●	E	●	M	●	A	●	K	●	U	●	M	●	E	●	A	●
●	L	●	A	●	N	●	L	●	A	●	N	●	T	●	Z	●
●	E	●	R	●	O	●	A	●	N	●	S	●	E	●	N	●
●	I	●	A	●	I	●	O	●	M	●	I	●	N	●	A	●

ERROBIKO PIRAIKAK — Komikia

Nafarroan UPN

HORIXE izan da hauteskunde aldi ugartitan Nafarroan UPN alderdiak zabaldu duen leloa eta mezua: «*NAFARROAN UPN*». Besterik ez, alajaina: baina hori guztia. Joan den legealdian UPN lehenengoz iritsi zen agintera, Alli jauna buru zuelarik. Bazirudien UPN-k gobernua eskuratzekotan halarako aurpegi modernoago bat aurkeztu beharko zuela, eta horixe izan zen Alliren jokoa.

Orain ordea, Otanoren ihesa dela medio, Miguel Sanz bihurtu da Hego Euskal Herriaren Ekialdeko lehen-dakaria, edo berdintsu dena, Nafarroako Gobernuako Presidentea.

NOR da Miguel Sanz Sesma jauna? Corella herrian jaio eta bizi zen duela bost urte arte. Bertako alkate izandu da. Futbolari ohia da. Numancia bigarren mailako taldea zenean bi aldetako extremo jokatzeko omen zuen, bai eskuinetik nola ezkerretik, nahiz eta ez zen inoiz lehenengo mailako jokalaririk izatera iritsi. Nafarroako Kuxta Ruraleko langile eta UPN alderdian lehenengo garaletan ez bazen azaldu ere, orain alderdi osoan agintzen duena.

UPN alderdia 1978.an Aizpun eta adiskide talde batek sortu zuten, hain zuzen ere UCDtik aterata, ez zeudelako ados Konstituzioak Nafarroako foruei ematen zien tratamenduarekin. Hasiara hartan UCDren jokoa UPN eskuin muturrera baztertzea besterik ez zen izan. Baina UCD suntsitzen eta deusezten denetik aurrera UPN da Nafarroako eskuin guztiaren ordezkari bilakatzen den indar politikoa.

MIGUEL Sanz UPN alderdian UCD desegin eta sartzen direnekin batera azaltzen da. Beraz, 1982tik aurrera.

PATXI ZABALETA

HBko kidea

Esate baterako, Nafarroako UCDko azken idazkari orokorra Rafael Gurrea besterik ez zen, hain zuzen ere orain Sanzen gobernu berri honetan lehendakari-orde izendatu dutena eta aspaldian UPNko idazkari orokorra dena.

Aipatzekoa da gainera, UPNko gobernu honetan ez dela dagoeneko inor gelditzen 1978an UPN sortu zuteneko haletatik. Haiek gehienak baztertuak edo alderditik botata daude; batzu Alliren alderdi berrian, besteak berriz politikatik at. Orain Sanz jaunaren gobernua osatzen duten gehien gehienak PP alderditik etorriak dira eta orain arte politikan asko ibili gabeak, adibidez Palacios, Ayesa, Arakama eta abar.

UPNko gobernu berri honek bere lehendabiziko adierazpenetan Euskal Komunitatearen eta Nafarroaren arteko hitzarmena gaitzetsi du. Sanzek paper bustia bilakatuko dela mehatxatu du, baldin ez bazaizkio UPN alderdiak nahi dituen aldaketak egiten. Zoritxarrez, eta nahiz eta UPNko gobernu honek berrogetamar parlamentariotatik hamazazpi besterik ez duen, bete dezake bere mehatxua. Eta hori horrela da, hain zuzen ere, Nafarroaren eta Euskal Komunitatearen arteko erakunde amankomun hori funtsik gabea delako, gobernu bakoitzaren behin-behineko boron-datetik zintzilikatzen dena.

Beste alde batetik berriz, sanz jaunak aitortu duenez, hemen Nafarroan orain arte funtzionarioekin egindako hitzarmenak bete egingen direla, Madrilera Gobernuak iragarritakoaren aurka.

MIGUEL Sanzek orain dela bi urte arte Alliren itzalean eginga du bere ibilera politikoa. Gero ordea, UPNko barruan eskuin muturrekoak Alliren aurka azaldu zirenean, Sanzek bere lagun eta aintzindari izandako Alliren aurkako bira egin zuen eta alderdiko aginte guztiak eskuratu. Alderdi barruko borrokan Sanz Alli baino askoz ere trebeagoa azaldu da, nahiz eta komunikabideetan edo harreman publikoetan Allik ematen duen itxura askoz ere azkarragoarena izan. Politikan nonbait, Grezia zaharreko mitologian bezala, Saturnoren semeren bat bizirik gelditzen bada, aita akatzeko omen du... Saturno ordea, denboraren irudia izaki, etengabeko hastapenaren eta itzuliaren irudia. Horregatik Nafarroako eskuineko mugimenduak ere ez dira bukatutzat eman behar.

Euskal Kulturaren Agenda

Eskaria egiteko: Tel. 943 - 37 15 45 • Faxe 943 - 36 10 48

ZURE ORDENADORERAKO PREST

DISKETE BAKAR BATEAN

Euskal Kulturaren Agenda
Agenda de la Culture Basque

Agenda de la Cultura Vasca
Resource Guide to Basque Culture

INTSUMISIO EGUNA 96

INTSUMISIOA

**INTSUMISIOA EJERZITOEEN GAINETIK
DESOBEDIENTZIA**

**IRAILA - 29 - SEPTIEMBRE
BERRIOZAR**

11.00h ZANPANTZAR Y DANTZARIAK MARTXA MONTANERA AL FUERTE SAN CRISTOBAL TXARANGA	15.00h TXISTULARIAK GRAN PAELLADA INSUMISA MUNDIAL 16.00h TXARANGA 18.00h CONCIERTO DE ROCK	AREA DEL CORTIZO PARA TAXIS CASTILLOS HINCHABLES TEATRO TALLERES DE CUENTOS
--	--	--

12.00h TXALAPARTA
14.00h BERSOLARIAK

irailak
29an
BERRIOZAR-en
ikusiko
gara

intsumisio
eguna

